

LÄNSSTYRELSEN
ÖSTERGÖTLAND

Foto: Svartåmynningen, september 2006 © Kurt Adolfsson

Beverandeplan för Natura 2000-området Svartåmynningen SE0230125

Natura 2000

Natura 2000 är ett ekologiskt nätverk av värdefulla naturområden inom EU. Syftet är att hejda utrotningen av djur och växter samt att hindra att deras livsmiljöer förstörs. Utpekandet av Natura 2000-områden bygger på krav som finns i EU:s fågeldirektiv och art- och habitatdirektiv. Alla medlemsländer ska peka ut områden dels för fåglar som anges i EU:s fågeldirektiv, dels för naturtyper och arter som anges i art- och habitatdirektivet. Genom utpekandet åtar sig länderna att bevara de utpekade värdena i områdena långsiktigt. Natura 2000-nätverket är en av hörnstenarna i EU:s arbete för att bevara biologisk mångfald. I fågeldirektivet och habitatdirektivet listas 170 naturtyper och cirka 900 växt- och djurarter som särskilt värdefulla. 90 av naturtyperna och drygt 100 av djur- och växtarterna i habitatdirektivets bilaga 1 och 2 finns i Sverige. Därtill häckar i vårt land regelbundet cirka 60 av de fåglar som listas i bilaga 1 i fågeldirektivet.

Bevarandeplaner

För varje Natura 2000-område ska Länsstyrelsen ta fram en beskrivning. Detta görs i särskilda bevarandeplaner, men beskrivningen kan också ingå i en skötselplan om området även är naturreservat. I planen finns en beskrivning av området med bevarandesyfte och bevarandemål för de naturtyper och arter som ska bevaras, och det ska framgå hur skyddet kan bidra till en gynnsam bevarandestatus för naturtyperna och arterna. Även hot mot Natura 2000-området och behov av bevarandeåtgärder, till exempel skydd eller skötsel, ska beskrivas. Bevarandeplanen underlättar förvaltningen av området och tillståndsprövningar enligt miljöbalken genom att den ger viktig information om området till bland annat markägare, myndigheter, exploatörer och naturvårdsförvaltare.

Bevarandeplanen utarbetas och fastställs av Länsstyrelsen, som även är ytterst ansvarig för att målsättningen med området uppfylls. Det gäller även för de bevarandeåtgärder och den naturvårdsskötsel som kan krävas för att bevara värdena, i den mån markägare eller andra brukare inte har möjligheten eller skyldigheten via andra lagar eller avtal att göra detta (till exempel miljöersättningar). Bevarandeplanen revideras när ny kunskap tillkommer eller när förutsättningar ändras - den är ett "levande dokument". Det gör det möjligt för alla att bidra med ny kunskap och synpunkter genom att kontakta Länsstyrelsen.

I bevarandeplanen redovisas gränser, naturtyper och arter enligt bästa tillgängliga kunskap. I de fall där ny kunskap har tillkommit, har Länsstyrelsen för avsikt att föreslå dessa ändringar till regeringen när nästa tillfälle ges. Framtida naturvårdsarbete kan komma att leda till ytterligare ny kunskap som i sin tur kan leda till behov av justeringar av Natura 2000-områdets gränser, naturtyper eller arter. Vid förvaltning och tillståndsprövning är det viktigt att utgå från de befintliga värdena, inte bara de regeringsgodkända, varför det är av vikt att bevarandeplanen redovisar dessa, även om de inte har hunnit bli regeringsgodkända ännu.

Bevarandeplanen är inte ett juridiskt bindande dokument. För formell reglering av till exempel skydd eller skötsel kan andra beslut behövas, till exempel skyddsbeslut för naturreservat. Reglerna enligt eventuella skyddsbeslut gäller parallellt med den tillståndsplikt som gäller i Natura 2000-områden.

Tillståndsplikt och samråd

För att inte skada naturvärden krävs tillstånd för verksamheter eller åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka utpekade livsmiljöer eller arter i ett Natura 2000-område. Det kan även gälla åtgärder utanför Natura 2000-området, om de kan påverka miljön eller utpekade arter i området. Det är påverkan på de livsmiljöer och/eller arter som skyddas i området som är grunden för prövningen oavsett var källan till störningen ligger geografiskt. Detta regleras i miljöbalken (7 kap. 27–29 §§). Tillståndskravet aktualiseras när en verksamhet eller åtgärd kan påverka miljön i ett Natura 2000-område på ett betydande sätt, det vill säga när det finns risk för skada eller störning.

Då det kan vara svårt att avgöra vilka åtgärder som kan påverka naturvärdena i Natura 2000-området behöver man samråda med Länsstyrelsen före genomförandet. Vid skogsbruksåtgärder hålls dock samråd med Skogsstyrelsen istället. Mer information finns hos Länsstyrelsen, läs på webben (lansstyrelsen.se/ostergotland) eller kontakta en handläggare (växel: 010-223 50 00).

För verksamheter och åtgärder som direkt hänger samman med eller är nödvändiga för naturvårdsskötsel och naturvårdsförvaltning av ett Natura 2000-område och finns beskrivna i områdets bevarandeplan, i syfte att långsiktigt bevara de naturtyper och/eller arter som skyddas, krävs inte tillstånd.

Innehåll

Området, Svartåmynningen	8
3150 – Naturligt näringsrika sjöar	15
6410 – Fuktängar.....	16
1130 – Asp, <i>Leuciscus aspius</i>	17
1355 – Utter, <i>Lutra lutra</i>	19
A002 – Storlom, <i>Gavia arctica</i>	21
A007 – Svarthakedopping, <i>Podiceps auritus</i>	22
A021 – Rördrom, <i>Botaurus stellaris</i>	24
A037 – Mindre sångsvan, <i>Cygnus columbianus</i>	25
A038 – Sångsvan, <i>Cygnus cygnus</i>	26
A045 – Vitkindad gås, <i>Branta leucopsis</i>	27
A068 – Salskrake, <i>Mergellus albellus</i>	28
A072 – Bivråk, <i>Pernis apivorus</i>	30

A081 – Brun kärrhök, <i>Circus aeruginosus</i>	31
A082 – Blå kärrhök, <i>Circus cyaneus</i>	33
A084 – Ängshök, <i>Circus pygargus</i>	34
A094 – Fiskgjuse, <i>Pandion haliaetus</i>	36
A098 – Stenfalk, <i>Falco columbarius</i>	37
A119 – Småfläckig sumphöna, <i>Porzana porzana</i>	39
A122 – Kornknarr, <i>Crex crex</i>	40
A127 – Trana, <i>Grus grus</i>	42
A140 – Ljungpipare, <i>Pluvialis apricaria</i>	43
A151 – Brushane, <i>Calidris pugnax</i>	45
A154 – Dubbelbeckasin, <i>Gallinago media</i>	46
A157 – Myrspov, <i>Limosa lapponica</i>	48
A166 – Grönbena, <i>Tringa glareola</i>	49
A170 – Smalnäbbad simsnäppa, <i>Phalaropus lobatus</i>	51
A177 – Dvärgmåsk, <i>Hydrocoloeus minutus</i>	52
A190 – Skräntärna, <i>Hydroprogne caspia</i>	53
A193 – Fisktärna, <i>Sterna hirundo</i>	55
A194 – Silvertärna, <i>Sterna paradisaea</i>	56
A197 – Svarttärna, <i>Chlidonias niger</i>	57
A246 – Trädlärka, <i>Lullula arborea</i>	59
A272 – Blåhake, <i>Luscinia svecica</i>	60
A338 – Törnskata, <i>Lanius collurio</i>	61
Övriga våtmarksfåglar	63
Dokumentation	66
Kartor	67

LÄNSSTYRELSEN
ÖSTERGÖTLAND

Bevarandeplan för Natura 2000 - området SE0230125 Svartåmynningen

Kommun: Linköping

Områdets totala areal: 321,7 hektar

Markägarförhållande: Privat och statligt

Bevarandeplanen fastställd av Länsstyrelsen: 2018-12-19

Regeringsbeslut, historik:

Regeringen föreslår att området är av gemenskapsintresse (pSCI): 1995-12

Regeringen förklarar området som särskilt skyddsområde (SPA): 1996-03

Fastställt som ett område av gemenskapsintresse (SCI): 2005-01

Regeringen förklarar området som ett särskilt bevarandeområde (SAC): 2011-03

Naturtyper och arter som ska bevaras i området:

3150 – Naturligt näringsrika sjöar

6410 – Fuktängar

1130 – Asp, *Leuciscus aspius*

1355 – Utter, *Lutra lutra*

*) = Prioriterad art eller naturtyp i EU:s Natura 2000-bevarandearbete

Fåglar som ska bevaras i området (listade i fågeldirektivets bilaga 1):

A002 – Storlom, <i>Gavia arctica</i>	A122 – Kornknarr, <i>Crex crex</i>
A007 – Svarthakedopping, <i>Podiceps auritus</i>	A127 – Trana, <i>Grus grus</i>
A021 – Rördrom, <i>Botaurus stellaris</i>	A140 – Ljungpipare, <i>Pluvialis apricaria</i>
A037 – Mindre sångsvan, <i>Cygnus columbianus</i>	A151 – Brushane, <i>Calidris pugnax</i>
A038 – Sångsvan, <i>Cygnus cygnus</i>	A154 – Dubbelbeckasin, <i>Gallinago media</i>
A045 – Vitkindad gås, <i>Branta leucopsis</i>	A157 – Myrspov, <i>Limosa lapponica</i>
A068 – Salskrake, <i>Mergellus albellus</i>	A166 – Grönbena, <i>Tringa glareola</i>
A072 – Bivråk, <i>Pernis apivorus</i>	A170 – Smalnäbbad simsnäppa, <i>Phalaropus lobatus</i>
A081 – Brun kärrhök, <i>Circus aeruginosus</i>	A177 – Dvärgmå, <i>Hydrocoloeus minutus</i>
A082 – Blå kärrhök, <i>Circus cyaneus</i>	A190 – Skräntärna, <i>Hydroprogne caspia</i>
A084 – Ängshök, <i>Circus pygargus</i>	A193 – Fisktärna, <i>Sterna hirundo</i>
A094 – Fiskgjuse, <i>Pandion haliaetus</i>	A194 – Silvertärna, <i>Sterna paradisaea</i>
A098 – Stenfalk, <i>Falco columbarius</i>	A197 – Svarttärna, <i>Chlidonias niger</i>
A119 – Småfläckig sumphöna, <i>Porzana porzana</i>	A272 – Blåhake, <i>Luscinia svecica</i>
	A246 – Trädlärka, <i>Lullula arborea</i>
	A338 – Törnskata, <i>Lanius collurio</i>

Övriga utpekade våtmarksfåglar fåglar som ska bevaras i området (inte listade i fågeldirektivets bilaga 1):

A005 – Skäggdopping, <i>Podiceps cristatus</i>	A048 – Gravand, <i>Tadorna tadorna</i>
A017 – Storskarv, <i>Phalacrocorax carbo</i>	A050 – Bläsand, <i>Anas penelope</i>
A036 – Knölsvan, <i>Cygnus olor</i>	A051 – Snatterand, <i>Anas strepera</i>
A039 – Sädgås, <i>Anser fabalis</i>	A052 – Kricka, <i>Anas crecca</i>
A040 – Spetsbergsgås, <i>Anser brachyrhynchus</i>	A054 – Stjärtand, <i>Anas acuta</i>
A041 – Bläsgås, <i>Anser albifrons</i>	A055 – Årta, <i>Anas querquedula</i>
A043 – Grågås, <i>Anser anser</i>	A056 – Skedand, <i>Anas clypeata</i>
A046 – Prutgås, <i>Branta bernicla</i>	A069 – Småskrake, <i>Mergus serrator</i>
	A070 – Storskrake, <i>Mergus merganser</i>

A130 – Strandskata, *Haematopus*

ostralegus

A142 – Tofsvipa, *Vanellus vanellus*

A143 – Kustsnäppa, *Calidris canutus*

A145 – Småsnäppa, *Calidris minuta*

A147 – Spovsnäppa, *Calidris ferruginea*

A150 – Myrsnäppa, *Calidris falcinellus*

A156 – Rödspov, *Limosa limosa*

A160 – Storspov, *Numenius arquata*

A162 – Rödbena, *Tringa totanus*

A179 – Skrattmå, *Chroicocephalus*

ridibundus

A182 – Fiskmå, *Larus canus*

A391 – Mellanskarv, *Phalacrocorax carbo*

sinensis

Området

Bevarandesyfte

Det överordnade bevarandesyftet för Natura 2000-nätverket är att bidra till bevarandet av biologisk mångfald genom att bibehålla eller återskapa gynnsam bevarandestatus för de naturtyper och arter som omfattas av EU:s fågeldirektiv eller art- och habitatdirektiv. För det enskilda Natura 2000-området är det överordnade syftet att bevara eller återställa ett gynnsamt tillstånd för de naturtyper och arter som förekommer i området.

Prioriterade bevarandevärden:

Syftet med Natura 2000-området Svartåmyrningen är att bevara och vidareutveckla naturvärden knutna till samtliga ingående naturtyper och arter enligt art- och habitatdirektivet samt fågeldirektivet. I Svartåmyrningen är fuktängarna (6410) prioriterade.

Motivering:

Fuktängarna är prioriterade då dessa är mycket viktiga för häckande och flyttande fåglar.

Prioriterade åtgärder:

Prioriterade bevarandeåtgärder i Svartåmyrningen är en fortsatt hävd av fuktängarna och röjning av igenväxning. Det är även viktigt att vattenkvaliteten är fortsatt bra. Samt åtgärder som gynnar eller återskapar en hydrologi i området med till exempel tillfälliga våtmarker och ändrad vattendom för Roxen.

Beskrivning av området

Svartåmyrningens Natura 2000-område vid Roxens västra strand är den största sötvattenstrandängan (drygt 160 hektar) i Linköpings kommun och är mycket viktig som sträck- och häckningslokal, främst för änder och vadare. Svartåmyrningen har i första hand uppmärksammats för det rika fågellivet, och ett 40-tal arter med anknytning till våtmarker och vattenmiljöer förekommer regelbundet under häckningstid. Områdets viktigaste ornitologiska värden är kopplade till strandängarna. Flera arter med vikande trend både i Sverige och stora delar av Europa till följd av ändrad markanvändning och minskad hävd av ängs- och betesmarker förekommer i Natura 2000-området, och många av dem har gynnats av restaureringsinsatserna under 1980- och 1990-talen. Här återfinns ett av landets tätaste bestånd av tofsvipa, och dessutom talrikt med rödbena, enkelbeckasin och gulärta.

De vidsträckta strandängarna på båda sidor om Svartåns mynning är betade av nötboskap, som ser till att hålla markerna välhävda. I Svartån finns den hotade fisken asp som även är en Natura 2000-art. De flacka strandängarna har tidigare nyttjats som slåtterängar av de omkringliggande byarna och Sättuna herrgård. Det var starrhö och till viss del vass som skördades på de fuktiga strandängarna.

Strandängen norr om Svartån har i delarna närmast landsvägen varit uppodlade och floran är bitvis trivialiserad men det vandrar in hävdgynnade arter av framförallt småvuxna starrarter. Den norra strandängen dels i ytterligare en nordlig och sydlig del av en kanal. Längst upp i det norra hörnet av strandängen finns ett bestånd av medelålders al som kommer att utvecklas till en värdefull sumpskog. Partiet mellan kanalen och Svartån är helt öppet förutom några träd intill bebyggelsen vid Svartån. Karaktärsarter för den norra delen är vassstarr och grenrör med inslag av strandviol, strandskräppa och äkta förgätmigej. Mitt på Roudden finns en naturformation (RAÄ-nr Kaga 33:1) som mäter 300–350 meter i diameter, tidigare tolkades den till att vara en skans.

Det största partiet av sammanhängande mader och fuktängar finns söder om Svartån och här finns ett mycket rikt fågelliv. Sveriges första säkra häckning av dammsnäppa har ägt rum på dessa ängar. Även i området söder om Svartån har de västra delarna mot landsvägen varit uppodlade och floran är här trivialiserad. Partiet mellan

Länsstyrelsen Östergötland

åmynningen och fågeltornet är beläget aningen högre och floran har inslag av bland annat jordtistel och rödkämpar, söder ut mot Sättuna så kommer först ett större parti av lågt liggande mader med inslag av fackelblomster, svalting, kasgräs och strandskräppa.

Strandängarna vid Sättuna är brantare och har mer stenbundet material än den övriga delen av Svartåmynningens deltalandskap, som domineras av sediment från ån. Denna del som är mer exponerad, har friska partier med inslag av hävdgynnad flora som jordtistel, rödkämpar, ängsskära och ängsvädd.

Områdets bevarandeåtgärder

Art- eller naturtypspecifika åtgärder preciseras under respektive art och naturtyp.

Tabell 1: En generell sammanställning av bevarandeåtgärder omnämnda i den aktuella bevarandeplanen.

Bevarandeåtgärd	När	Var	Prioritet
Hävd, genom bete eller slätter	Årligen	Landdelen av området	1
Röjning av vegetationsruggar	Vid behov	Strandzonen	2
Röjning av igenväxning	Vid behov	Landdelen av området	2
Röjning av igenväxning på forn- och kulturlämningar	Vid behov	Forn- och kulturlämningar	2

Reglering av skydd och skötsel:

Skötsel och skydd är reglerat i naturreservatets skötselplan (Svartåmynningens naturreservat, fastställt 2006) och beslut (2008). Skötselplanen anger generellt åtgärder som gynnar eller bibehåller naturvärdena som Natura 2000-området syftar till att bevara.

Enligt 12 kap. 8 § MB (miljöbalken) är brukaren skyldig att ta hänsyn till natur- och kulturvärden vid all markanvändning i jordbruket. De allmänna hänsynsreglerna i 2 kap. MB förtydligas i Jordbruksverkets föreskrifter (SJVFS 1999:119) om hänsyn till natur- och kulturvärden i jordbruket. Enligt förordningen (1998:915) om miljöhänsyn i jordbruket får jordbruksmark tas ur produktion först efter anmälan till Länsstyrelsen, som då har möjlighet att förbjuda en ändrad markanvändning.

Fuktängen i området sköts med medel från EU:s miljöstöd. Miljöstödsreglerna uppdateras vart 5 år och kan i enstaka fall ha krav som står i motsättning till Natura 2000-kraven. Natura 2000-naturtyperna måste dock skötas i syfte att målen med Natura 2000-området uppnås. Detta är troligen inget problem i dagsläget (2018), men bör följas upp vid nya stödperioder och regeländringar. I Natura 2000-området Svartåmynningen ingår nästan all hävdgynnad naturtypsklassad mark i miljöersättningsansökan 2017, varför skydd och skötsel till stor del kommer att vara reglerad i tillräcklig omfattning.

Under tiden 1/4 till och med 30/6 är det förbjudet att beträda stora delar av området. Besökande hänvisas till anläggningarna vid Nybrobaden och Sättuna/Guppan (parkeringar och observationsplattformar). Se karta (sidan 81) över områden som får beträdas under denna tid.

För åtgärder (som påverkar naturmiljön negativt inom området) utanför Svartåmynningen eller i direkt anslutning till Svartåmynningen, gäller inte naturreservatsföreskrifterna. Då träder Natura 2000-lagstiftningen in. Verksamheter som påverkar naturmiljön negativt inom Natura 2000-områden kräver samråd med Länsstyrelsen enligt 12 kap. 6 § MB. Vid samråd som rör skogsbruksåtgärder i skog kontaktas Skogsstyrelsen.

Ingen ytterligare reglering av skydd och skötsel bedöms nödvändig för att uppnå bevarandemålen inom reservatsdelen. Skötselplanen för reservatet (fastställd 2006) anger generellt åtgärder som stämmer väl överens med bevarandemålen. En översyn av skötselplanen bör ske senast 2030. I samband med detta kan skötselplan och bevarandeplan med fördel slås samman, så att skötselplanen även innehåller de obligatoriska delarna för en bevarandeplan.

Svartåmyrningens Natura 2000-område ingår i RAMSAR-området Västra Roxen. Ett Ramsarområde är ett område av internationell betydelse. Kriterierna för utpekande baseras på ekologisk, botanisk, zoologisk, limnologisk eller hydrologisk betydelse, samt på vissa ekosystemtjänster. Ramsarområden kan vara värdefulla som rast- och häckningsområde för flyttande fåglar, som uppväxtområde för fisk eller som en viktig resurs för vattenförsörjning. Deltagande länder förbinder sig att följa konventionens bestämmelser om skydd och uthålligt bruk av våtmarker samt att samarbeta kring gränsöverskridande våtmarker och vattenresurser. Länderna ska också peka ut minst ett våtmarksområde av internationell betydelse för den så kallade Ramsarlistan. I Sverige har vi 51 Ramsarområden (varav tre ligger i Östergötlands län) som vi alltså har åtagit oss att skydda. Många Ramsarområden är även naturreservat och Natura 2000-områden. Här kan Ramsar-listningen ses som en kvalitetsstämpel som ger ytterligare tyngd åt skyddet.

Bevarandeåtgärder:

För mer ingående och specifika bevarandeåtgärder se skötselplanen för Svartåmyrningens naturreservat. Nedan finns de övergripande åtgärderna som behövs i området.

I nordvästra hörnet finns en mindre del som är träbeklädd. Kan det beläggas att predation på bo, ägg eller ungar väsentligt påverkar häckningsresultatet för markhäckande vadare inom närliggande fuktäng kan en avverkning av dungen accepteras. En sådan insats är i linje med Natura 2000-områdets syfte att gynna fågelfaunan.

Hela strandängsområdet (det vill säga fuktängarna) ska hävdas genom en kombination av nötdjursbete (från maj till oktober) och slåtter, med en möjlighet till flexibilitet av hävden i olika delar av området. Slåtrade ytor bör behandlas tidigast juli och tidpunkten anpassas med hänsyn till markhäckande fåglars ungar. På dessa ytor bör efterbete hållas under sensommaren. Överlag medger områdets storlek en differentiering av hävden, till exempel med hänsyn till tillgängliga djurbesättningar eller om man bedömer att risken för trampsador på markhäckande fåglars bon eller ungar minimeras genom ett betespåsläpp först under sensommaren på delar av området.

Skadlig förnaansamling, igenväxning och antropogen näringstillförsel (inklusive tillskottsutfodring av betesdjur) får inte förekomma annat än i mycket begränsad utsträckning. Igenväxning behöver hållas efter kontinuerligt genom röjning. Även Kulturhistoriska spår som exempelvis stenmurar och röjningsrösen ska också hållas öppna och fria från träd och buskar.

Inventeringar av fåglar i Svartåmyrningen behöver göras för att samla in ytterligare information om bevarandetillståndet för arterna.

Inga nya diken får anläggas i området. Underhåll av befintliga diken, bevattningskanaler och liknande skall ske i samråd mellan markägaren och områdets förvaltare på länsstyrelsen.

Nyskapande/återskapande av vattensamlingar och en restaurering av Babels Göl till en göl med öppen vattenspegel kommer troligtvis att kunna bidra till en ytterligare höjning av områdets ornitologiska kvalitéer.

Röjning (vid behov) av vegetationsruggar av bladvass, jättegröe med mera i strandzonen, så att man sörjer för en direktkontakt mellan den öppna strandängen och sjön utefter delar av stranden. Det är dock viktigt att det finns ett

Länsstyrelsen Östergötland

vassparti så att de fåglar som häckar i vass inte missgynnas. Vassröjning kommer troligtvis inte att vara aktuellt på några år då nästan all vass försvunnit ur området.

Åtgärder för att vidmakthålla ett bestånd av karpfisken asp med god bevarandetilstånd i Roxen och Svartån ska vidtas vid behov. Detta avser i första hand insatser för att säkerställa Svartåns funktion som vandringsled mellan Roxen och uppströms belägna lekplatser.

Bevarandestatus och bevarandetilstånd

Bevarandestatus beskriver läget för naturtyperna och arterna i landet som helhet, medan *bevarandetilståndet* beskriver aktuellt läge inom Natura 2000-området. Dessa beskrivs närmare under respektive naturtyp och art längre fram i planen. Här redovisas en sammanställning av bevarandetilståndet inom området.

Tabell 2: Naturtypsareal och förekomst av Natura 2000-arter inom Natura 2000-området. **Blå färg** innebär en förändring av art- eller arealförekomst jämfört med regeringsgodkända uppgifter angivna inom parentes. Länsstyrelsen kommer att föreslå förändringarna vid lämpligt tillfälle. Bevarandetilståndet för naturtyperna och arterna kan klassas som okänt, dåligt, otillfredsställande, tillfredsställande eller gynnsamt. *) = Prioriterad art eller naturtyp i EU:s Natura 2000-bevarandearbete. Prioriteringen kan skilja sig från prioriteringen i det specifika området.

Naturtyp/art	Hektar/Förekomst	Bevarandetilstånd	Sida
3150 - Naturligt näringsrika sjöar	150,4	Gynnsamt	15
6410 - Fuktängar	160,5	Gynnsamt	16
1130 - Asp (<i>Leuciscus aspius</i>)	X	Tillfredsställande	17
1355 - Utter (<i>Lutra lutra</i>)	X	Okänt	19
Annan naturtyp	10,8		
Total areal	321,7		
Fåglar	Förekomst	Bevarandetilstånd	Sida
A002 – Storlom (<i>Gavia arctica</i>)	X	Otillfredsställande	21
A007 – Svarthakedopping (<i>Podiceps auritus</i>)	X	Tillfredsställande	22
A021 – Rördrom (<i>Botaurus stellaris</i>)	X	Dåligt	24
A037 – Mindre sångsvan (<i>Cygnus columbianus</i>)	X	Tillfredsställande	25
A038 – Sångsvan (<i>Cygnus cygnus</i>)	X	Tillfredsställande	26
A045 – Vitkindad gås (<i>Branta leucopsis</i>)	X	Tillfredsställande	27
A068 – Salskrake (<i>Mergellus albellus</i>)	X	Gynnsamt	28
A072 – Bivråk (<i>Pernis apivorus</i>)	X	Otillfredsställande	30
A081 – Brun kärrhök (<i>Circus aeruginosus</i>)	X	Otillfredsställande	31

Länsstyrelsen Östergötland

A082 – Blå kärrhök (<i>Circus cyaneus</i>)	X	Tillfredsställande	33
A084 – Ängshök (<i>Circus pygargus</i>)	X	Tillfredsställande	34
A094 – Fiskgjuse (<i>Pandion haliaetus</i>)	X	Tillfredsställande	36
A098 – Stenfalk (<i>Falco columbarius</i>)	X	Gynnsamt	37
A119 – Småfläckig sumphöna (<i>Porzana porzana</i>)	X	Dåligt	39
A122 – Kornknarr (<i>Crex crex</i>)	X	Gynnsamt	40
A127 – Trana (<i>Grus grus</i>)	X	Gynnsamt	42
A140 – Ljungpipare (<i>Pluvialis apricaria</i>)	X	Gynnsamt	43
A151 – Brushane (<i>Calidris pugnax</i>)	X	Tillfredsställande	45
A154 – Dubbelbeckasin (<i>Gallinago media</i>)	X	Otillfredsställande	46
A157 – Myrspov (<i>Limosa lapponica</i>)	X	Otillfredsställande	48
A166 – Grönbena (<i>Tringa glareola</i>)	X	Gynnsamt	49
A170 – Smalnäbbad simsnäppa (<i>Phalaropus lobatus</i>)	X	Otillfredsställande	51
A177 – Dvärgmås (<i>Hydrocoloeus minutus</i>)	X	Tillfredsställande	52
A190 – Skräntärna (<i>Hydroprogne caspia</i>)	X	Gynnsamt	53
A193 – Fisktärna (<i>Sterna hirundo</i>)	X	Tillfredsställande	55
A194 – Silvertärna (<i>Sterna paradisaea</i>)	X	Dåligt	56
A197 – Svarttärna (<i>Chlidonias niger</i>)	X	Otillfredsställande	57
A246 – Trädlärika (<i>Lullula arborea</i>)	X	Dåligt	59
A272 – Blåhake (<i>Luscinia svecica</i>)	X	Tillfredsställande	60
A338 – Törnskata (<i>Lanius collurio</i>)	X	Gynnsamt	61
Övriga våtmarksfåglar			63
Fåglar	Förekomst	Bevarandetillstånd	
A005 – Skäggdopping (<i>Podiceps cristatus</i>)	X	Tillfredsställande	
A036 – Knölsvan (<i>Cygnus olor</i>)	X	Gynnsamt	

Länsstyrelsen Östergötland

A039 – Sädgås (<i>Anser fabalis</i>)	X	Tillfredsställande
A040 – Spetsbergsgås (<i>Anser brachyrhynchus</i>)	X	Otillfredsställande
A041 – Bläsgås (<i>Anser albifrons</i>)	X	Tillfredsställande
A043 – Grågås (<i>Anser anser</i>)	X	Gynnsamt
A046 – Prutgås (<i>Branta bernicla</i>)	X	Tillfredsställande
A048 – Gravand (<i>Tadorna tadorna</i>)	X	Tillfredsställande
A050 – Bläsand (<i>Anas penelope</i>)	X	Gynnsamt
A051 – Snattherand (<i>Anas strepera</i>)	X	Gynnsamt
A052 – Kricka (<i>Anas crecca</i>)	X	Tillfredsställande
A054 – Stjärtand (<i>Anas acuta</i>)	X	Tillfredsställande
A055 – Ärtä (<i>Anas querquedula</i>)	X	Tillfredsställande
A056 – Skedand (<i>Anas clypeata</i>)	X	Gynnsamt
A069 – Småskrake (<i>Mergus serrator</i>)	X	Tillfredsställande
A070 – Storskrake (<i>Mergus merganser</i>)	X	Gynnsamt
A130 – Strandskata (<i>Haematopus ostralegus</i>)	X	Tillfredsställande
A142 – Tofsvipa (<i>Vanellus vanellus</i>)	X	Gynnsamt
A143 – Kustsnäppa (<i>Calidris canutus</i>)	X	Otillfredsställande
A145 – Småsnäppa (<i>Calidris minuta</i>)	X	Tillfredsställande
A147 – Spovsnäppa (<i>Calidris ferruginea</i>)	X	Tillfredsställande
A150 – Myrsnäppa (<i>Calidris falcinellus</i>)	X	Tillfredsställande
A156 – Rödspov (<i>Limosa limosa</i>)	X	Gynnsamt
A160 – Storspov (<i>Numenius arquata</i>)	X	Otillfredsställande
A162 – Rödbena (<i>Tringa totanus</i>)	X	Otillfredsställande
A179 – Skrattmås (<i>Chroicocephalus ridibundus</i>)	X	Gynnsamt

A182 – Fiskmås (<i>Larus canus</i>)	X	Gynnsamt
A391 – Mellanskarv (<i>Phalacrocorax carbo sinensis</i>)	X	Gynnsamt

Uppföljning

Länsstyrelsen ansvarar för att uppföljning av bevarandemål genomförs. Uppföljningen ska ske enligt de manualer för skyddade områden som har tagits fram av Naturvårdsverket samt Havs- och vattenmyndigheten. Mätbara mål, så kallade målindikatorer, ska registreras i databasen SkötselDOS. Dessa målindikatorer följs sedan upp. Målsättningen är att kunna se om de bevarandemål som satts upp i bevarandeplaner och skötselplaner uppfylls, att skötseln fungerar och att Natura 2000-naturtyperna och arterna har gynnsamt tillstånd.

Uppföljning av skötseln, som är en viktig del i bevarandemålen, kommer delvis att kontrolleras via den ordinarie kontrollverksamheten för miljöersättningsåtaganden, men bör även följas upp för länets samtliga områden med hävdbehov genom regelbundna analyser för att se vilka områden som ingår i jordbruksblock med miljöersättning.

3150 – Naturligt näringsrika sjöar

Arealen 150,4 ha är fastställd i regeringsbeslut

Beskrivning

Naturligt eutrofa sjöar och småvatten med hög biologisk produktion och artrika samt generellt näringskrävande växt- och djursamhällen. Vattnet är näringsrikt och välbuffrat, klart eller relativt grumligt. Sjöhabitatet omfattar stranden upp till medelhögvattenlinjen. Naturtypen förekommer under högsta kustlinjen samt på kalk- eller näringsrika jordar och berggrund samt i områden med källpåverkan.

Naturtypen kan indelas i flera olika botaniska sjötyper men artsammansättningen är mångsidig och består av näringskrävande (eutrofa) arter. Långskotts- eller slingerväxter förekommer rikligt och strandzonens vegetation är varierad och har relativt stort inslag av örter. Sedimenten är ofta lerrika. Karaktärsarter i naturtypen är dyblad, ålnate och andra naten, andmat, stor andmat, vattenaloe, vattenbläddra, gul näckros, kransslinga och hornsärv. Representativa sjöar har pH >7 och en totalfosforhalt >25 µgram/liter. För att kunna definieras som naturtyp bör totalfosforhalten vara högst 125 µgram/liter.

Naturtypens strandzon ska ha en varierande vegetation och täckningsgraden för blad-vassbestånd överstiger vanligen 60 % av sjöns vattenyta. Sjöar som sedan länge varit sänkta eller dämnda och upprätthåller vattenståndsfluktuationer med naturlig säsongvariation samt reglerade sjöar där förutsättningarna för naturtypens karaktäristiska arter upprätthålls, ingår i naturtypen.

Sjöar som sedan länge varit sänkta eller dämnda och upprätthåller vattenståndsfluktuationer med naturlig säsongvariation samt reglerade sjöar där förutsättningarna för naturtypens karaktäristiska arter upprätthålls, ingår i naturtypen. Däremot bör sjöar med korttidsreglering (flera gånger per vecka) eller en regleringsamplitud med kraftig negativ påverkan på förutsättningarna för den karaktäristiska vegetationen inte ingå i typen.

Bevarandemål

Arealen av naturligt näringsrika sjöar (3150) ska inte minska från 150,4 hektar i Svartåmyningen. Det ska finnas en naturliknande vattenståndsvariation som skapar en variation av strandmiljöer med hög biologisk mångfald. Sjön ska ha ett naturligt närområde och strandzonen ska präglas av en återkommande störning (till exempel vågerosion, ishyvling och bete) i strandzonen med periodvis blottlagda stränder och en årlig kortskottsvegetation.

Vattenkvaliteten ska vara god och halten av näringsämnen ska vara naturligt hög (eutrof). I sjön och dess närområde ska processer och strukturer förekomma i sådan omfattning att typiska och karaktäristiska arter i grupperna kärnväxter (till exempel uddnate, spetsnate och kransslinga), fåglar (till exempel svarthakedopping) som är beroende av dessa kan fortleva långsiktigt i området.

Vad kan påverka negativt

Faktorer som kan påverka naturtypen negativt:

- Reglering av sjöns vattennivå – resulterar i sänkta eller höjda, och oftast utjämnade, vattenståndsamplituder vilket kan leda till ökad igenväxning och andra "eutrofieringssymptom", försumpning eller erosion i strandlinjen.
- Läckage av näringsämnen från omkringliggande jordbruksmark kan påskynda eutrofiering (övergödning).
- Intensiv växtodling i strandzonen ökar risken för erosion samt läckage av växtnäring och bekämpningsmedel. Rensning av diken kan orsaka grumling.
- Upphörd hävd och/eller skogsplantering på anslutande betesmarker ökar igenväxningstakten i strandzonen.

Länsstyrelsen Östergötland

- Vattenuttag under lågflödesperioder kan innebära kraftigt sänkta vattennivåer, temperaturhöjning och syrebrist.
- Utsättning av främmande arter, eller fiskstammar kan ändra konkurrensförhållanden, sprida smitta och/ eller orsaka genetisk kontaminering.
- Fiske som är ensidigt mot vissa arter eller som är för hårt i förhållande till sjöns naturliga produktionsförmåga ändrar konkurrensförhållandena och kan påverka artsammansättningen.
- Exploatering av strandområdet är negativt för möjligheten att upprätthålla naturliga strandmiljöer och riskerar att öka framtida efterfrågan om översvämningsskydd.
- Infrastrukturanläggningar kan orsaka grumling och utsläpp av miljöfarliga ämnen i diken och vattendrag uppströms. Broar och vägtrummor över in- och utflöden kan orsaka vandringshinder.
- Skogsbruk i tillrinningsområdet; avverkning, körning, markavvattning och skyddsdikning ökar avrinningen och därmed risken för erosion och läckage av bland annat humusämnen och partiklar. Ökad andel barrträd i närområdet ändrar markkemi och förändrar landskapsbilden.
- Utsläpp av föroreningar från punktkälla, till exempel avlopp, industri, täkt eller annan verksamhet riskerar att försämra vattenkvaliteten.

Bevarandestatus och bevarandetillstånd

Utbredningen av de naturligt eutrofa sjöarna i kust och slättlandskapet sammanfaller med de bördigaste jordbruksbygderna. En stor del av de ursprungliga slättsjöarna är kraftigt påverkade av övergödning och fysiska ingrepp. Sänkning av sjöar för att vinna åkermark har historiskt minskat sjöarealen drastiskt. Påverkan har bromsats men återhämtningen går långsamt på grund av belastning från omgivande jordbruksmark och internt från fosforrika sediment. I boreal region har naturtypens bevarandestatus klassats som otillfredsställande år 2013. ArtDatabanken uppskattade då förekomstarealen till 115 000 hektar i boreal region (både inom och utanför Natura 2000-områden). För att gynnsam bevarandestatus skall upprätthållas i landet behövs åtgärder för minskat markläckage i tillrinningsområden samt restaurering av speciellt värdefulla objekt.

Bevarandetillståndet för naturtypen anses som gynnsamt eftersom naturtypen har en naturlig vattenregim i området och det förekommer en mängd olika typiska arter.

6410 – Fuktängar

Arealen 160,5 ha är fastställd i regeringsbeslut

Beskrivning

Hävdpräglade fuktängar med blåttåtel eller starr nedanför trädgränsen. Naturtypen har utvecklats genom lång hävdkontinuitet, men kan vara stadd i igenväxning. Krontäckning av träd och buskar, som inte är av igenväxningskaraktär, är 0–30 %. Hävdgynnade arter ska finnas. Marken är fuktig med ett stort inslag av kalk, lera eller torv. Floran på fuktängar är uppkomna ur lång hävdkontinuitet och naturvärdena är beroende av fortsatt skötsel i form av slåtter eller bete för att naturtypen ska kunna bevara sina värden. Dessutom ska träd- och buskskiktet vara öppet för att bevara naturvärdena. Bland annat hör flera småvuxna starrarter till de typiska arterna i naturtypen. Fuktängarna kan vara mycket örtrika och kan ibland hysa ovanliga växter. Örtrikedomen gör dem viktiga för många insekter, inte minst fjärilar och bin. De har också mycket stor betydelse för fågellivet.

Bevarandemål

Arealen av fuktängar (6410) i Natura 2000-områdena ska vara minst 160,5 hektar. Regelbunden hävd ska prägla naturtypen. Endast enstaka träd och buskar med höga naturvärden ska förekomma. Naturtypen ska ha en ostörd hydrologi och vattenståndet ska tillåtas variera naturligt. Det ska inte finnas några avvattande eller tillrinnande

diken eller djupa körspår som medför negativ påverkan. Typiska arter inom gruppen kärlväxter (till exempel jungfru Marie nycklar och hartmansstarr) ska förekomma i sådan omfattning att dessa kan fortleva långsiktigt i området. Artsammansättningen och näringstillgången ska vara naturlig.

Vad kan påverka negativt

Faktorer som kan påverka naturtypen negativt utöver de generella hotbilderna:

- Dräneringar som torkar ut naturtypen.
- Klimatförändring som orsakar den pågående trenden med torrare somrar och mindre snörika vintrar i östra Götaland. Sjunkande grundvattennivåer riskerar att göra våtmarksområden torrare på sikt, och att därmed även torka ut fuktängarna.

Bevarandestatus och bevarandetillstånd

Små jordbruksföretag slås ihop eller läggs ned och urbaniseringen fortsätter vilket gör att små eller svårbrukade marker som ofta hyser den största mångfalden tas ur bruk och växer eller planteras igen med skog. Eftersom gräsmarker minskar i utbredning har också flertalet av gräsmarksnaturtyperna och deras typiska arter en fortgående negativ utveckling. För naturtypen fuktängar (6410) är förekomstarealen i boreal region idag 27 400 hektar och bevarandestatusen är dålig. För att uppnå en gynnsam bevarandestatus i samma region har ArtDatabanken (2013) uppskattat att det behövs minst 110 000 hektar av naturtypen.

Naturtypen (6410) i Natura 2000-området hävdas genom slätter och/eller hävd och ingår nästan helt i miljöersättningen (2017). Skötseln är god och fältskiktet är artrikt. Bevarandetillståndet är gynnsamt.

1130 – Asp, *Leuciscus aspius*

Artens förekomst i området är fastställd i regeringsbeslut

Beskrivning

Asp förekommer i stora, men inte allt för grunda, slättsjöar samt i stora lugnflytande vattendrag. För leken behövs strömmande vatten.

Aspen vandrar upp i vattendrag för lek i anslutning till strömmande vatten under april. Uppgifter finns om lek i kraftigt strömpåverkade partier i sjöar, men detta beteende har inte kunnat bekräftas genom romstudier. Efter kläckning driver ynglen nedströms till närmsta sjö. I större vattendrag kan ynglen även förekomma i skyddade avsnörningar och i strandzonen längs lugna vattendragssträckor.

Eftersom utbredningsbilden i södra Sverige i stort sett förklaras av Ancylussjöns utbredning för cirka 8 000 år sedan kan man anta att långspridning inte är särskilt vanlig. Aspen företar regelmässigt långa vandringar i samband med leken och de köns-mogna fiskarna rör sig över stora ytor under ett år. Studier av sändarmärkta aspar i floden Elbe visar att de under en säsong kan förflytta sig mer än 100 kilometer från lekplatserna och motsvarande kan antas gälla för bestånden i Mälaren och Vänern.

Asp lever pelagiskt (lever i öppna havet, fritt från kustvatten och bottenskikt, ibland åsyftas också något som lever i icke strandnära områden i stora sjöar). De små ynglen livnär sig på djurplankton medan större individer är utpräglade rovfiskar.

Bevarandemål

För att det ska finnas goda förutsättningar för aspen behöver bevarandemålen för naturtypen naturligt näringsrika sjöar (3150) uppfyllas. Åtgärdsprogrammet för asp ger en bra vägledning för vad som bör och inte bör göras för att bevarandestatusen i landet ska vara gynnsamt. Det är viktigt att aspen har strömmande lekvattnen som är fria från vandringshinder. Arten ska förekomma i Svartåmyningens vatten eller i resten av Roxen.

Vad kan påverka negativt

Faktorer som kan påverka arten negativt:

- Förekomst av vandringshinder i vattendragen hindrar vandring uppströms och kan leda till fiskarna inte når fram till lämpliga lekplatser.
- I de fall asp tagit sig förbi vattenkraftverk vid sin uppvandring finns det risk för att vuxen och ung fisk dör eller skadas vid nedströmsvandring via turbinerna om inte fiskavledare installerats.
- I större vattendrag kan reglering och dämning leda till fragmentering av bestånden.
- Reglering har i många fall lett till att lekplatser förstörts.
- I korttidsreglerade vattendrag uppkommer stora och onaturliga flödesvariationer som leder till instabila bottenförhållanden.
- Rensning av vattendrag leder till att lämpliga lekbottnar grävs bort samtidigt som det ökar sedimenttransporten och leder till minskad habitatvariation.
- Intensivt jordbruk leder till ökad eutrofiering vilket i sin tur kan leda till igenväxning och förändrade bottenförhållanden.
- Lokala populationer hotas på sikt av försämrade syreförhållanden i bottarna.
- Många av de lokaler som hyser asp ligger i nära anslutning till tätbebyggda områden och kan därför vara utsatta för exploateringshot.
- Försämrad vattenkvalitet till följd av utsläpp av försurande, syretärande och gödande ämnen.
- Utsläpp och oförsiktig hantering av bekämpningsmedel.

Bevarandeåtgärder

I åtgärdsprogrammet för asp finns flertalet länspecifika åtgärder som behöver prioriteras av länsstyrelserna. För Östergötlands län innefattar dessa (inte alla påverkar Svartåmyningens Natura 2000-område):

- Åtgärdande av vandringshinder
 - Stångån: fria vandringsvägar förbi Nykvarn
 - Sviestadsån: anlägga ett stryk vid Bjursby kvarndamm
 - Svartån: fria vandringsvägar förbi kraftverken Svartåfors och Odensfors
 - Kapellån (biflöde till Svartån): nedersta vandringshindret
 - Motala ström: fria vandringsvägar mellan Roxen och Malfors naturfåra och förbi kraftverken Älvås och Skärblacka
 - Kumlaån uppströms Roxen: åtgärda det nedersta vandringshindret
- Återställning till mer naturlig flödesregim/naturvårdsanpassad reglering
 - Stångån: Anpassad reglering vid kraftverken, från och med Hovetorp till Roxen (gäller även torrfåror vid Hovetorp och Nykvarn)
 - Svartån: Anpassat minimiflöde i Svartåfors naturfåra
 - Motala ström: Miljöanpassad reglering nedströms Malfors spilldamm och anpassat minimiflöde i Malfors naturfåra
 - Kumlaån uppströms Roxen: utredning kring reglering och vattenkvalitet
- Biotoprestaurering (lek- och uppväxtområden för ungfisk)
 - Svartån uppströms Roxen: Utredning kring instängda aspbestånd och deras lekmiljöer
 - Motala ström: restaurering av Malfors naturfåra och vid kraftverken Älvås och Skärblacka
 - Sviestadsån: biotopvård av strömpartier

- Stångån: uppströms Nykvarn (aktuellt vid anläggande av fiskväg förbi Nykvarn)
- Kumlaån: biotopvårdsåtgärder av strömsträckor mellan Roxen och dammen vid Stora Kumla

Bevarandestatus och bevarandetillstånd

I Sverige omfattar utbredningsområdet de nedre delarna av Dalälven, Garnsviken i Åkersströms avrinningsområde, Norrströms avrinningsområde, det vill säga Mälaren och Hjälmaren med tillrinnande vattendrag, Motala ström, Emån, Göta älv och Vänern med tillrinnande vattendrag. Huvuddelen av beståndet finns i Vänern, Mälaren och Hjälmaren. Förmodligen är beståndet i Vänern störst, följt av bestånden i Mälaren och Hjälmaren.

Arten är sedan länge känd från Motala ströms vattensystem, främst från Roxen och angränsande delar av Stångån och Svartån. Fischerström (1779) skriver att aspfångsten var god ”Uti sjön Roxen, samt Mölby eller Nybroströmmen i Östergötland”. Både i Roxen och i Glan bedrivs yrkesfiske. År 2008 uppgavs fångsten i Roxen till 41 kilo asp.

Bevarandetillståndet för arten i Svartåmynningen anses som tillfredsställande. Om åtgärderna listade i åtgärdsprogrammet för asp kommer tillståndet att förbättras ytterligare.

1355 – Utter, *Lutra lutra*

Artens förekomst i området är inte fastställd i regeringsbeslut

Beskrivning

Uttern föredrar vatten som erbjuder riklig tillgång på föda året runt med intilliggande landområden där uttern kan vila ostört eller föda upp sina ungar. Uttern är vintertid beroende av strömmande vatten som ger möjlighet till att jaga om sjöarna blir islagda.

Utterhonors hemområde omfattar ett område på cirka 28 kilometer strandlängd. Vuxna hanar har hemområden med en storlek av omkring 45 kilometer strandlängd. Hanarnas områden varierar i storlek beroende på områdets topografi, individuella egenskaper och närvaron av andra uttrar, speciellt andra hanar. Mellan könen kan hemområden överlappa och en hanes hemområde kan således omfatta en eller flera honors. Nya data indikerar att storleken på utterns hemområde kan vara dubbelt så stort i norra Sverige än som vad som är uppmätt i landets sydligare regioner.

För ett livskraftigt bestånd av utter krävs stora områden med mer eller mindre sammanhängande vattensystem. I små vattensystem, som ligger isolerade, blir populationerna mycket sårbara eftersom utbytet av individer försvåras eller uteblir. Ungarna, vanligen två till fyra stycken, föds i ett gryt under senvåren och försommaren. Gryten ligger i direkt anslutning till vatten. Den vanligaste parningstiden är under senvintern och dräktighetstiden är cirka två månader. Familjegruppen (honan med ungar) följs åt i knappt ett år och splittras i samband med brunsten på våren. Uttern kan förflytta sig långa sträckor då den uppsöker ett nytt revir eller partner. Förmodligen sker förflyttningar på flera tiotals mil, även på land utan anknytning till vatten.

Utterns föda består mestadels av fisk som till exempel lake, simpor och karpfiskar, men även groddjur, kräftor, större insekter, fåglar och mindre däggdjur kan ingå i dieten. Födovalet varierar mellan olika områden och även med årstiden. Sammansättningen av dieten återspeglar den tillgänglighet och förekomst av föda som finns i det område där uttern jagar. En vuxen utter konsumerar cirka en till en och ett och ett havt kilo fisk per dag. I Syd- och Mellansverige finns idag uttern företrädesvis i eutrofa vatten med täta bestånd av bland annat vitfisk. Det beror på att miljögiftsbelastningen av fettlösliga ämnen är lägre i eutrofa sjöar jämfört med oligotrofa sjöar.

Bevarandemål

Arten ska fortleva och reproducera sig i Natura 2000-området Svartåmyningen. Det ska finnas en riklig tillgång på föda, främst fisk men även groddjur, kräftdjur, större insekter och minder däggdjur. Ett flertal ostörda och lämpliga reproduktionsplatser (gryt) samt lämpliga övervintringsplatser med öppet vatten ska finnas inom området. Det ska även finnas lämpliga ”utterpassager” vid frekvent trafikerade vägar inom eller utanför Natura 2000-området.

Vad kan påverka negativt

Faktorer som kan påverka arten negativt:

- Höga halter av PCB har tidigare orsakat drastiska nedgångar av utterbeståndet i Sverige. Situationen på miljögiftsidan har dock förbättrats och under den senaste tioårsperioden har detta bland annat medfört ett ökande bestånd och en spridning in i tidigare uttertomma områden.
- Reglering av vattendrag, utbyggnad av vattenfall och strömsträckor påverkar uttern och födotillgången negativt.
- Årligen skördar biltrafiken ett relativt stort antal uttrar vilket inte är försumbart med tanke på att det svenska beståndet fortfarande är relativt litet. För utterpopulationen som helhet är sannolikt inte trafiken ett av de allvarligaste hoten men lokalt, framför allt i delar av södra Sverige kan trafiken vara en begränsande faktor.
- Drunkning i fasta fiskeredskap. Här kan man ta lärdom av Danmark som har arbetat med att göra vissa fiskeredskap som dränker uttrar ”uttersäkra”.
- Uttern verkar inte vara så störningskänslig som man kan tro. Det finns utter i till exempel centrala Mora, Uppsala, Nyköping och Norrtälje. De är påfallande okänsliga för störningar som är konstanta eller regelbundna och som inte direkt är riktade mot vattenbiotopen, som bakgrundsbuller från en tätort eller jordbruksmaskiner. Däremot, vid en oregelbunden störning (till exempel intensiv kanotpadding) visar uttrarna tecken på att bli störda.

Bevarandeåtgärder

Regelverk

Vilt levande exemplar av arten är fredade enligt 2–4 stycket 4 § Artskyddsförordningen (2007:845) vilket innebär att det är förbjudet att avsiktligt störa arten eller avsiktligt förstöra eller skada bo- och viloplatser samt att skada eller samla in ägg. Vilt levande exemplar av arten omfattas även av 23 § Artskyddsförordningen vilket innebär att det är förbjudet att förvara och transportera arten. Enligt 3 § Jaktlagen får arten inte fångas eller dödas om det inte uttryckligen är tillåtet vid jakt enligt andra delar av jaktlagstiftningen. När viltet är fredat gäller det även dess gryt.

Bevarandestatus och bevarandetillstånd

Uttern har en vidsträckt utbredning som sträcker sig från Europa till Asien och Nordvästafrika. I Sverige förekom arten i början av 1950-talet regelbundet utmed kusterna samt vid sjöar och vattendrag i hela Sverige med undantag av Gotland. Sedan började arten drastiskt minska i både antal och utbredning. Under 1980-talet förekom uttern endast på ett fåtal isolerade platser i spridda delar av Sverige. Från och med början av 1990-talet har utterstammen ökat och återetablerat sig i stora delar av landet. Utifrån genomförda utterinventeringar skattas den svenska populationen i dagsläget till 2000 till 2700 individer. Det är dock viktigt att framhålla att uttrar fortfarande saknas till stor del i de västra delarna av Syd- och Mellansverige. Arten är idag rödlistad i kategorin nära hotad (NT) och bevarandestatusen för arten i boreal region anses som dålig men med en positiv utveckling för beståndet.

Bevarandetillståndet för utter i Svartåmyningen anses som okänt.

A002 – Storlom, *Gavia arctica*

Artens förekomst i området är fastställd i regeringsbeslut

Beskrivning

Storlommen (60–70 centimeter) väger från drygt 1 kilo till över 3 kilo, beroende på bland annat kön och årstid. Den är med sin spolformade kropp och fötterna placerade långt bak, väl anpassad till att simma och dyka, medan den rör sig klumpigt på land. Under häckningstid särskiljes vuxna storlommar bland annat genom grå hjässa och svart strupe samt svart, vitmönstrad rygg. På långt avstånd kännetecknas en fågel liggande på vattnet bland annat av en närmast horisontell näbbhållning. Ungfåglar och gamla fåglar under vintern har en mer enfärgad fjäderdräkt med mörkt gråaktig översida.

Storlommen behöver tillgång till lämpliga bytesdjur, det vill säga fiskar och, i viss mån, vatteninsekter. Den behöver även lämplig plats att bygga sitt bo på, vilket nästan uteslutande innebär öar, särskilt mindre holmar och skär, belägna i klarvattenssjöar (oligotrofa och mesotrofa), i sällsynta fall längs ostkusten. Tillgång till områden med minimal mänsklig störning är viktig. Arten är störningskänslig under häckningen (maj-juli/augusti), främst under ruvningsperioden. Arten är långlivad art med relativt låg reproduktion och är därför känslig för jakt. Under häckningen rör sig arten normalt inom 1–10 kilometer radie från häckningslokalerna. Storlommen övervintrar dels i östra Medelhavet och Svarta havet, dels i mindre utsträckning i västra Europa. Övervintrar även regelbundet längs södra Sveriges kuster.

Bevarandemål

En målsättning bör vara att bevara den svenska populationen i åtminstone dess nuvarande storlek och utbredning. Ingen påtaglig minskning av populationen bör ske i något län.

Storlommen ska använda området som rast- men främst som födosökslokal. Arten ska finnas i ett 10-tal årligen.

Vad kan påverka negativt

Faktorer som kan påverka arten negativt:

- Försurning av viktiga fiskevatten kan innebära utglesade bestånd av bytesfisk. Förhöjda kvicksilverhalter i ägg har uppmätts från försurningsdrabbade områden, något som kan medföra försämrad reproduktion. Igenväxning av häckningstjärnar på grund av ökat kvävenedfall kan vara ett långsiktigt problem.
- Markavvattning och rensning i utloppet till häckningstjärnar medför att stränder och holmar får kanter och överhäng (lommarna kommer inte upp till boplatserna) och häckningsöar kan bli landfasta, vilket ökar risken för predation. Även markavvattning i marker närbelägna häckningstjärnarna kan påverka vattennivån i tjärnen.
- Arten är känslig för mänsklig störning, främst orsakat av friluftsliv, på häckningslokalerna under maj – juli.
- Under vintertid utgör oljeutsläpp och risken att fastna i fiskeredskap hot mot arten ibland annat Östersjön.

Bevarandeåtgärder

Regelverk

Storlommen är fredad (3 § i jaktlagen (1987:259)). Fredningen gäller också dess ägg och bon. Enligt 1 a § Artskyddsförordningen är det förbjudet att avsiktligt störa fåglarna, särskilt under deras parnings-, uppfödning-, övervintrings- och flyttperioder. Det är även förbjudet att skada eller förstöra djurens fortplantningsområden eller viloplats. Artskyddsförordningen (1998:179) förbjuder import, export och försäljning av levande och döda exemplar av storlom, samt förvaring av levande exemplar. (Vissa undantagsregler finns angivna i artskyddsförordningen). Vid avverkning, etablering av vindkraftsanläggning eller annan form av exploatering kan

tillstånd enligt 7 kap. 28 a § MB krävas. Beroende på var i landet man befinner sig gäller antingen tillståndsplikt för eller förbud mot markavvattning, (MB 11:13-14 och förordningen om vattenverksamhet). Storlommen är upptagen i bilaga II (strängt skyddade djurarter) i Bernkonventionen (konvention om skydd av europeiska vilda djur och växter samt deras naturliga miljö). Storlommen är upptagen i bilaga 2 i Bonnkonventionen (flyttande arter). Storlommen är upptagen i AEWA (African-Eurasian Waterbird Agreement).

Bevarandestatus och bevarandetillstånd

Storlommen häckar vid näringsfattiga klarvattenssjöar i nästan hela landet och även i urbana miljöer i anslutning till bostadsbebyggelse. Vid sjöar med en areal upptill ungefär 100 hektar häckar sällan mer än ett par, medan det inte är ovanligt med flera par i större sjöar. En långsam ökning av det svenska beståndet under slutet av 1900-talet har nu planat ut. I Europa (exklusive Ryssland) har trenden under de senaste årtiondena varit stabil. BirdLife (2017) har uppskattat europapopulationen till 53 800–87 800 par och trenden till ”Decreasing”, samt den svenska populationen till 5 300–7 100 par och trenden i landet till ”Stable”. Arten är placerad i SPEC3, vilket innebär att dess utbredning inte är koncentrerad till Europa, men att den inom sitt europeiska utbredningsområde har en otillfredsställande bevarandestatus.

Bevarandetillståndet för storlom i Svartåmynningen anses vara otillfredsställande då endast ett fåtal individer av arten syns årligen.

A007 – Svarthakedopping, *Podiceps auritus*

Artens förekomst i området är fastställd i regeringsbeslut

Beskrivning

Svarthakedoppingen har en kroppslängd på 31–38 centimeter, det vill säga stor ungefär som en kricka. I sommardräkt har den en svart rygg och mörkt rödbrun kroppssida. Även framhalsen är rödbrun, medan huvudplymerna är svarta med undantag av en fyllig gul plym från ögat till bakre delen av hjässan. Röda ögon. Näbben är rak och ganska kort. Kan förväxlas med svarthalsad dopping.

Svarthakedoppingen häckar i en mängd olika typer av sötvatten, allt ifrån små viltvatten, dammar, kärr, agmyrar och vattenfyllda lertag som till större sjöar, både eutrofa slättsjöar och mer näringsfattiga skogssjöar. Förekommer även vid vissa kustlokaler i Östersjön och Bottenhavet/Bottenviken. I de senare fallen bör undervattensvegetationen vara riklig om där finns fisk. Arten är mycket känsligt för näringskonkurrens med fisk. För lyckad reproduktion behöver häckningsvattnen sakna eller ha starkt reducerad fiskförekomst. Svarthakedoppingen häckar solitärt eller i små kolonier och bona placeras ofta i tät vegetation som säv, vass eller liknande men kan även placeras öppet på vattnet. Arten lägger normalt endast en kull om fyra till fem ägg. Ruvningstiden är 22–25 dygn. Ungarna blir oberoende av föräldrarna vid 45 dygns ålder och blir flygkunniga vid 55–60 dygn.

Svarthakedoppingens föda består huvudsakligen av evertebrater, främst akvatiska och till viss del terrestra insekters larvstadier. En mindre del av dieten utgörs av fiskar, salamandrar och grodyngel. Vinterfödan består förmodligen till större delen av fisk.

I Sverige anländer svarthakedoppingen till häckningslokalerna i april. Under häckningen är arten bunden till det vatten där boet anläggs. Svarthakedoppingen ger sig sedan av från häckningsplatserna redan i juli eller augusti. Övervintrar i marin miljö i västra och mellersta Europa. Isfria vintrar finns en liten övervintrande stam i sydvästra

Vättern och nyligen konstaterades att närmare 2 000 individer övervintrar i södra Östersjön (främst Pommerska bukten).

Bevarandemål

Målsättningen bör vara att den svenska populationen ej tillåts minska under nuvarande beståndsstorlek och att den på sikt ökar till 2 500 par, samtidigt som arten bevaras som häckfågel i samtliga län där den finns för närvarande.

Svarthakedoppingen ska årligen använda området som rast- med främst som födosökslokal. Det ska åtminstone födosöka ett tiotal årligen i området.

Vad kan påverka negativt

Faktorer som kan påverka arten negativt:

- Arten har stora svårigheter att reproducera sig med lyckat resultat i småvatten där fisk planterats in (näringsskonkurrens).
- Igenläggning av småvatten (till exempel lertag, industridammar, viltvatten, golfbanedammar) kan åtminstone lokalt utgöra en fara för artens fortbestånd.
- Total igenväxning eller dess motsats – totalt borttagande av vattenvegetationen – påverkar artens numerär negativt.
- Utdikning eller kraftig vattenståndssänkning i tidigare goda häckningsmiljöer medför att arten minskar i antal eller försvinner.
- Ökad predation av mink, men även kråka med flera arter, kan vara en delförklaring till att arten försvunnit från många lokaler under de senaste 30 åren. Under denna period har dessutom skyddet mot predatorer försämrats genom att antalet skrattmåskolonier minskat kraftigt.
- Fortskridande förorening av havsmiljön, till exempel oljeutsläpp, påverkar arten negativt i dess övervintringsområden.

Bevarandeåtgärder

Regelverk

Svarthakedoppingen är fredad (3 § i jaktlagen (1987:259)). Fredningen gäller också dess ägg och bon. Enligt 1 a § Artskyddsförordningen är det förbjudet att avsiktligt störa fåglarna, särskilt under deras parnings-, uppfödning-, övervintrings- och flyttperioder. Det är även förbjudet att skada eller förstöra djurens fortplantningsområden eller viloplatser. Artskyddsförordningen (1998:179) förbjuder import, export och försäljning av levande och döda exemplar av svarthakedopping, samt förvaring av levande exemplar. (Vissa undantagsregler finns angivna i artskyddsförordningen). Vid en avverkning, etablering av vindkraftverk eller annan form av exploatering kan tillstånd enligt 7 kap. 28 a § MB krävas. Beroende på var i landet man befinner sig gäller antingen tillståndsplikt för eller förbud mot markavvattning (MB 11: 13–14 och förordningen om vattenverksamhet). Svarthakedoppingen är upptagen i bilaga II (strängt skyddade djurarter) i Bernkonventionen (konvention om skydd av europeiska vilda djur och växter samt deras naturliga miljö). Svarthakedoppingen är upptagen i AEWA (African-Eurasian Waterbird Agreement).

Bevarandestatus och bevarandetillstånd

Svarthakedoppingen har troligen sedan länge funnits med en svag stam i Lappland, medan den övriga svenska förekomsten är av yngre datum; invandrade till Öland och Gotland vid mitten av 1800-talet och till östra Sveriges fastland under inledande delen av 1900-talet. I Västerbotten blev arten väl spridd under perioden 1920–1950 och ökningen och spridningen i södra hälften av landet var särskilt påtaglig under 1940-, 50- och 60-talen. Även i inre Norrland ökade beståndet och arten började häcka i Torne lappmark på 1960-talet och i Lycksele lappmark på 1970-talet. Efter två rikstäckande inventeringar 1969 respektive 1972 beräknades Götalands- och Svealandspopulationerna till cirka 750 respektive 700 par och den totala svenska stammen uppskattades till 1900–

2500 par. Emellertid var denna skattning möjligen i underkant, vilket bland annat uppgifter från Uppland tyder på. I nämnda landskap underskattades populationens storlek förmodligen med cirka 35 %. År 1996 genomfördes åter en riksinventering och resultatet visade att beståndet i stort sett halverats på ett kvarts sekel. BirdLife (2017) har uppskattat den europeiska populationen till 6 400–9 200 par och att trenden är ”Decreasing”. Arten är placerad i SPEC1, vilket innebär att arten är globalt hotad. BirdLife har även uppskattat den svenska populationen till 1 750–2 500 par och att trenden är ”Increasing”.

Bevarandetillståndet för svarthakedopping i Svartåmynningen anses vara tillfredsställande då arten regelbundet ses rasta och födosöka i området.

A021 – Rördrom, *Botaurus stellaris*

Artens förekomst i området är fastställd i regeringsbeslut

Beskrivning

Karaktäristiskt för rördrommen är hanens vittljudande bastuta, hörbar ibland mer än fem kilometer. Arten är svår att få se genom sitt undangömda leverne i täta vassar, där den dessutom ”försvinner” genom sin strimmiga gul-brun-svarta, vassliknande kamouflagefärgade dräkt. Könen är lika men hanen är större och tyngre än honan. Gamla hanar väger under våren 1,5–2 kilo, honor omkring 1 kilo. Könen kan skiljas åt på vinglängderna, som inte överlappar. Bland Europas fåglar har rördrommen det största fotspannet; hanens mäter hela 18–21 centimeter klorna inräknade. Anatomiskt skiljer sig rördrommar av släktet *Botaurus* från hägrar (*Ardea*) bland annat genom att innertån är längre än yttertån, en nyttig detalj vid bestämning av färska spårstämplor i vårvintersnö.

Rördrommen kräver grunda slättsjöar med täta vassbestånd (1–10 hektar) och med god tillgång på fisk, grodor och vatteninsekter. Reviret under häckningstid omfattar normalt 20–40 hektar. Arten är polygyn (hanen parar sig med flera honor), vilket medför att hanarna under häckningstid kan förflytta sig över större områden till och med mellan olika sjöar. Arten övervintrar i Västeuropa och enstaka individer finns kvar i södra Sverige hela vintern.

Bevarandemål

Målsättningen bör vara att den svenska populationen i genomsnitt överstiger 500 par och att arten är spridd inom hela sitt utbredningsområde enligt ovan.

I Svartåmynningens Natura 2000-område ska minst två häckande hanar årligen.

Vad kan påverka negativt

Faktorer som kan påverka arten negativt:

- Minskad bladvassareal och brist på gammal vass i lämpliga sjöar kan medföra att arten försvinner lokalt. Försumpning genom sänkning av vattenståndet i lämpliga sjöar eller andra våtmarker kan resultera i att fisken slås ut vintertid på grund av låg syrehalt eller bottenfrysning, varvid födounderlaget försvinner.
- Mink kan stundom ge sig på och döda rördromungar.
- Vid stränga vintrar i Nordvästeuropa kan den svenska populationen minska kraftigt.

Bevarandeåtgärder

Regelverk

Rördrommen är fredad (3 § i jaktlagen (1987:259)). Fredningen gäller också dess ägg och bon. Enligt 1 a § Artskyddsförordningen är det förbjudet att avsiktligt störa fåglarna, särskilt under deras parnings-, uppfödning-, övervintrings- och flyttperioder. Det är även förbjudet att skada eller förstöra djurens fortplantningsområden

eller viloplatser. Artskyddsförordningen (1998:179) förbjuder import, export och försäljning av levande och döda exemplar av rördrom, samt förvaring av levande exemplar. (Vissa undantagsregler finns angivna i artskyddsförordningen). Rördrom tillhör Statens vilt (33 § jaktförordningen (1987:905)). Exemplar som omhändertas eller påträffas döda eller dödas tillfaller Staten. Vid avverkning, etablering av vindkraftsanläggning eller annan form av exploatering kan tillstånd enligt 7 kap. 28 a § MB krävas. Beroende på var i landet man befinner sig gäller antingen tillståndsplikt för eller förbud mot markavvattning, (MB 11:13-14 och förordningen om vattenverksamhet). Rördrommen är upptagen i bilaga II (strängt skyddade djurarter) i Bernkonventionen (konvention om skydd av europeiska vilda djur och växter samt deras naturliga miljö). Rördrommen är upptagen i bilaga 2 i Bonnkonventionen (flyttande arter). Rördrommen är upptagen i AEWA (African-Eurasian Waterbird Agreement).

Bevarandestatus och bevarandetillstånd

Rördrommen är en gammal, svensk häckfågel, men var sällsynt eller saknades helt under senare hälften av 1800-talet och början av 1900-talet. Arten började återinvandra till Sverige under 1920- och 1930-talen. Sedan 1943, då den plötsligt uppträdde mera talrikt och på ett decennium återbesatte tidigare bebodda områden i södra och mellersta Sverige, har den varit årsvis. Vid den senaste riksinventeringen i Sverige år 2000 uppgick antalet tutande hanar till omkring 650. Detta var mer än dubbelt så många som vid den föregående inventeringen 1979 och mer än tre gånger så många som vid den första inventeringen 1969. Även efter riksinventeringen har arten haft en positiv populationstillväxt och 2009 rapporterades, utan målinriktade eftersök, drygt 700 revirhållande hanar. Det ser alltså bra ut för denna art i Sverige som nu är vanligare i våra vassrika sjöar än någon gång tidigare under de sista hundra åren. Huvuddelen av rördrommarna återfanns år 2000, liksom under de tidigare två inventeringarna, i det mellansvenska slättsjöområdet kring Vänern, i Östergötland, Närke och Mälardalskapen. Enligt BirdLife (2017) uppgår europapopulationen till 37 600–66 400 hanar. Populationen anses som ”Stable” i Europa. BirdLife klassar arten som SPEC3, vilket innebär att dess utbredning inte är koncentrerad till Europa, men att den där har en otillfredsställande bevarandestatus. BirdLife uppskattar den svenska populationen till 490–810 hanar och att trenden är ”Stable”.

Bevarandetillståndet för rördrom i området anses vara dåligt. Arten häckar inte längre i området då vassbältet är för litet.

A037 – Mindre sångsvan, *Cygnus columbianus*

Artens förekomst i området är fastställd i regeringsbeslut

Beskrivning

Mindre sångsvan är den minsta holarktiska svanen. Den mäter 115–150 centimeter på längden. Den nordamerikanska underarten är något större. Till utseendet liknar den sångsvanen. I adult dräkt har den en helvit fjäderdräkt, svarta ben och gul näbbrot. Den är dock mindre, har kortare hals och har en rundare kroppsform. Näbben är färgad svart mot spetsen. Till skillnad från sångsvanen överväger den svarta delen alltid över den gula.

Mindre sångsvan häckar i sumpmarker på arktiska tundra. I övervintringsområdet håller den sig ofta nära kusten. Mindre sångsvan livnär sig av vattenväxter och gräs. När ungarna matas spelar i början också insekter en viktig roll. Utanför häckningstiden är mindre sångsvanen mycket sällskaplig, men under häckningen avgränsar de sina revir. Fåglarna bildar i tre- till fyraårsåldern par som håller ihop för resten av livet. De brukar börja häcka i fem- till sexårsåldern. Honan lägger fyra till sex ägg och ruvar dem ungefär en månad. Ungfåglarna blir flygfärdiga efter sju till tio veckor.

Bevarandemål

Mindre sångsvan ska årligen använda området som födosökslokal, men även som rastlokal. Antalet individer som födosöker i området bör vara ett tiotal.

Bevarandeåtgärder

Regelverk

Fridlyst enl. 4 § Artskyddsförordningen. Räknas även som vilt, vilket betyder att den är fredad men kan vara jaktbar enligt jaktförordningen eller jaktlagen. Vid avverkning, etablering av vindkraftsanläggning eller annan form av exploatering kan tillstånd enligt 7 kap. 28 a § MB krävas. Beroende på var i landet man befinner sig gäller antingen tillståndsplikt för eller förbud mot markavvattning, (MB 11:13-14 och förordningen om vattenverksamhet). Mindre sångsvan är upptagen i bilaga II (strängt skyddade djurarter) i Bernkonventionen (konvention om skydd av europeiska vilda djur och växter samt deras naturliga miljö). Mindre sångsvan är upptagen i bilaga 2 i Bonnkonventionen (flyttande arter). Mindre sångsvan är upptagen i AEWA (African-Eurasian Waterbird Agreement).

Bevarandestatus och bevarandetillstånd

Bevarandetillståndet för mindre sångsvan i Svartåmynningen anses som tillfredsställande då arten regelbundet ses rasta och födosöka i området. Förekomsten av arten i området verkar ha minskat något det senaste två åren. Detta kan dock inte påvisa någon markant minskning och antas därför endast vara tillfälligt.

A038 – Sångsvan, *Cygnus cygnus*

Artens förekomst i området är fastställd i regeringsbeslut

Beskrivning

Lik knölsvan men skiljs i första hand på avsaknaden av knöl och i huvudsak gul näbb med svart ytterdel. Ungfågeln är oftast ljusare än knölsvanens. Ljudlig, ofta hörs det trumpetande lätet från häckningsplatsen.

Sångsvanen häckar i grunda, vegetationsrika vatten. Den kräver god tillgång på undervattensväxter under häckningssäsongen, liksom lämplig och god tillgång på grön växlighet under vintersäsongen. Arten kräver relativt ostörda områden under sin flyttning och övervintring.

Under häckningen rör sig paret normalt inom ett mycket begränsat område runt bopplatsen. Sångsvanen blir köns mogen först vid 4 års ålder och fram till dess för de unga svanarna en ambulerande tillvaro i stora landskapsavsnitt. Arten övervintrar i södra Sverige, Danmark och Nordsjöländerna.

Bevarandemål

Målsättningen är att vi upprätthåller en livskraftig häckfågelpopulation om minst 5 000 par, utbredd över hela landet.

Sångsvanen ska årligen använda området som födosökslokal. Arten ska finnas i ett 50-tal individer årligen.

Bevarandeåtgärder

Regelverk

Sångsvanen är fredad (3 § i jaktlagen (1987:259)). Fredningen gäller också dess ägg och bon. Enligt 1 a § Artskyddsförordningen är det förbjudet att avsiktligt störa fåglarna, särskilt under deras parnings-, uppfödning-,

Länsstyrelsen Östergötland

övervintrings- och flyttperioder. Det är även förbjudet att skada eller förstöra djurens fortplantningsområden eller viloplats. Artskyddsförordningen (1998:179) förbjuder import, export och försäljning av levande och döda exemplar av sångsvan, samt förvaring av levande exemplar. (Vissa undantagsregler finns angivna i artskyddsförordningen). Vid avverkning, etablering av vindkraftsanläggning eller annan form av exploatering kan tillstånd enligt 7 kap. 28 a § MB krävas. Beroende på var i landet man befinner sig gäller antingen tillståndsplikt för eller förbud mot markavvattnings, (MB 11:13-14 och förordningen om vattenverksamhet). Sångsvanen är upptagen i Bilaga II (strängt skyddade djurarter) i Bernkonventionen (konvention om skydd av europeiska vilda djur och växter samt deras naturliga miljö). Sångsvanen är upptagen i bilaga 2 i Bonnkonventionen (flyttande arter). Sångsvanen är upptagen i AEWA (African-Eurasian Waterbird Agreement).

Bevarandestatus och bevarandetillstånd

Sångsvanen häckar numera i hela Sverige och senaste uppskattningen är 4 300–6 500 par (2008). De län med störst bestånd är Norrbottens, Västerbottens och Gävleborgs län. Skåne anser man ha flesta par i Götaland. Arten har ökat nästan explosionsartat efter början av 1900-talet, då den närmade sig utrotning på grund av bland annat jakt med bara kanske 20 häckande par kvar på avsides belägna lokaler i Lappland. Sedan 1950-talet har den också etablerat sig i södra Sverige, där den numera är vanlig och delvis ersatt knölsvanen i gårdsdammar och liknande. Delar av expansionen påskyndades troligen av utsättningar, till exempel i Jämtland från 1930- och 40-talen. Den sydsvenska populationen (i Skåne från 1940-talet, Småland från 1958) härstammar sannolikt delvis från svanar som släppts ut från djurparker och fågeldammar. Det svenska beståndet beräknades till cirka 500 häckande par 1985. År 2017 beräknade BirdLife den europeiska populationen uppgå till 25 300–32 800 etablerade par och trenden som ”Increasing”. Arten fanns då som häckande i samtliga svenska län.

Bevarandetillståndet för sångsvan i Svartåmynningen anses som tillfredsställande då arten regelbundet ses födosöka i området. Dock är trenden negativ. Sångsvanen använder även Svartåmynningen och Roxen som övervintringslokal.

A045 – Vitkindad gås, *Branta leucopsis*

Artens förekomst i området är fastställd i regeringsbeslut

Beskrivning

Vitkindad gås kan misstas för kanadagås (*Branta canadensis*) men den är klart mindre. Den är en kompakt gås med en ganska kort hals, runt huvud och liten näbb som är svart. Dess ben är mörkgrå. Huvudets sidor är vita och har en vit panna vilket resulterar i ett svart streck som går mellan näbbroten och ögat. Vissa har en gul ton i huvudteckningen. Hjässan, nacken, halsen och bröstet är svart i stark kontrast till den vita buken. Vingarna är ljusgrå med mörkare arm- och handpennespetsar. De övre armtäckarna är bandade i svart, grått och lite vitt vilket ger den stående fågeln en tvärrandad översida. Ryggen är mörkgrå, övergumpen svart och undergumpen vit. Stjärten har samma teckning som kanadagåsens, det vill säga vit med ett brett svart ändband. Adulta fåglar har tydliga ljusgrå vertikala ränder på kroppssidan medan de juvenila fåglarna är mer otydligt gråvita.

Den vitkindade gåsen häckar på små, flacka öar där den är skyddad från marklevande rovdjur. Arten fordrar stora, öppna gräsbevuxna ytor för sitt födosök, främst strandängar med kortvuxen eller kortbetad gräsvegetation. Den kräver rast- och övervintringslokaler med gott om lämplig föda (främst gräs) samt möjlighet att övernatta ute på vatten. Under häckningen rör sig paret normalt inom ett område i storleksordningen några hundra hektar. Arten flyttar mellan häckningsområdena i Sverige och övervintringsplatserna i Holland.

Bevarandemål

Målsättningen bör vara att Sverige upprätthåller en population i landet om minst 5 000 häckande par, spridda inom utbredningsområdet enligt ovan. Dessutom bör tillses att lämpliga rastlokaler bibehållas intakta, vilket bland annat fordrar fortsatt strandängsbete.

Vitkindad gås ska årligen använda området som rast- och födosökslokal. Totalt ska området nyttjas av omkring 500 individer årligen.

Bevarandeåtgärder

Regelverk

Vitkindade gåsen är fredad (3 § i jaktlagen (1987:259)). Fredningen gäller också dess ägg och bon. Undantag kan dock åberopas när arten vållar skada i jordbruket. Enligt 1 a § Artskyddsförordningen är det förbjudet att avsiktligt störa fåglarna, särskilt under deras parnings-, uppfödning-, övervintrings- och flyttningsperioder. Det är även förbjudet att skada eller förstöra djurens fortplantningsområden eller viloplats. Artskyddsförordningen (1998:179) förbjuder import, export och försäljning av levande och döda exemplar av vitkindad gås, samt förvaring av levande exemplar. (Vissa undantagsregler finns angivna i artskyddsförordningen). Vid en etablering av vindkraftverk eller annan form av exploatering kan tillstånd enligt 7 kap. 28 a § MB krävas. Vitkindad gås är upptagen i bilaga II (strängt skyddade djurarter) i Bernkonventionen (konvention om skydd av europeiska vilda djur och växter samt deras naturliga miljö). Vitkindad gås är upptagen i appendix 2 i Bonnkonventionen (flyttande arter). Vitkindad gås är upptagen i AEWA (African-Eurasian Waterbird Agreement).

Bevarandestatus och bevarandetillstånd

Vitkindad gås häckar lokalt längs våra kuster upp till mellersta Norrland samt på enstaka platser i inlandet. Antalet reproduktiva individer skattas till 8 200 (7 000–9 800). I Europa häckar arten, förutom i Sverige på Svalbard, i Ryssland samt med små antal ibland annat Finland, Estland, Norge, Island, Färöarna och Danmark. BirdLife International betecknar den häckande populationen i Europa som ”Increasing” och uppskattar europapopulationen till 196 00–274 000 par.

Bevarandetillståndet för vitkindad gås i Svartåmynningen anses som tillfredsställande då det årligen födosöker och rastar ganska stora mängder av arten i området.

A068 – Salskrake, *Mergellus albellus*

Artens förekomst i området är fastställd i regeringsbeslut

Beskrivning

Salskraken är i form och storlek jämförbar med knipa. Hanen är kritvit med dekorativa, svarta teckningar på huvud och bröst samt har en svart rygg. Honan är med diskret färgad med grå ryggsida och kropp. Hon är emellertid lätt igenkännbar på huvudteckningen där kinsidan är vit i kontrast mot mörkt rödbrun panna, hjässa och bakhals. I flykten har salskraken en vingteckning som påminner om knipans.

Salskraken häckar i gamla spillkråkehål, i holkar eller i ihåliga stubbar. Boplatsen kan ligga ganska långt från vatten. Födan utgörs av mollusker och vatteninsekter samt till liten del av småfisk. Arten bosätter sig vanligen vid älvsel och avor samt i sjö- och tjärnrika områden. De vistas ofta i skogsomgärdade tjärnar eller vid risiga sjö- och älvsränder med skyddande skog. Myrflorkar utnyttjas regelmässigt under ungarnas uppväxttid. Övervintringen sker främst längs grunda kustområden, men även i större isfria sjöar.

Under häckningen uppehåller sig salskraken inom ett relativt begränsat område kring boplatsen (storleksordning 2 500 hektar). Salskraken övervintrar i Östersjön och längs Nordsjökusten. Arten samlas ofta i stort antal på ett fåtal platser. I Östersjön är polska Szaecin Lagoon särskilt betydelsefullt område, där man beräknar att cirka 60–65 % av den nordvästeuropeiska populationen normalt övervintrar.

Bevarandemål

Målsättningen bör vara att upprätthålla en livskraftig häckfågelpopulation i Sverige. Som en riktlinje bör gälla att beståndet ej bör få understiga 500 häckande par och att utbredningsområdet bibehålls enligt ovan.

Salskraken ska årligen använda området som rast- och födosökslokal. Totalt ska området nyttjas av ungefär 500 individer årligen.

Vad kan påverka negativt

Faktorer som kan påverka arten negativt:

- Salskraken övervintrar ofta i hamnar och liknande områden, vilket medför risk för giftexponering och oljeskador. Eftersom arten vintertid uppträder i stora ansamlingar på ett förhållandevis litet antal ställen kan föroreningar och miljögifter slå hårt mot arten. Med ökande friluftsliv, kan speciellt kanotning och fritidsfiske lokalt vara ett störningsmoment under perioden då ungarna är små.
- Skogsbruket har utarmat tillgången på naturliga bohål och nytillskottet är mycket begränsat.
- Mård, gädda och framför allt mink är allvarliga predatorer på salskraken.
- I artens centrala utbredningsområde i Sibirien är oljeexploateringen med dess föroreningar samt allmän miljöförstörelse ett allvarligt hot.

Bevarandeåtgärder

Regelverk

Salskraken är fredad (3 § i jaktlagen (1987:259)). Fredningen gäller också dess ägg och bon. Enligt 1 a § Artskyddsförordningen är det förbjudet att avsiktligt störa fåglarna, särskilt under deras parnings-, uppfödning-, övervintrings- och flyttningsperioder. Det är även förbjudet att skada eller förstöra djurens fortplantningsområden eller viloplatser. Artskyddsförordningen (1998:179) förbjuder import, export och försäljning av levande och döda exemplar av salskrake, samt förvaring av levande exemplar. (Vissa undantagsregler finns angivna i artskyddsförordningen). Salskrake tillhör Statens vilt (33 § jaktförordningen (1987:905)). Exemplar som omhändertas eller påträffas döda eller dödas tillfaller Staten. Vid avverkning, etablering av vindkraftsanläggning eller annan form av exploatering kan tillstånd enligt 7 kap. 28 a § MB krävas. Beroende på var i landet man befinner sig gäller antingen tillståndsplikt för eller förbud mot markavvattning, (MB 11:13-14 och förordningen om vattenverksamhet). Salskraken är upptagen i bilaga II (strängt skyddade djurarter) i Bernkonventionen (konvention om skydd av europeiska vilda djur och växter samt deras naturliga miljö). Salskraken är upptagen i bilaga 2 i Bonnkonventionen (flyttande arter). Salskraken är upptagen i AEWA (African-Eurasian Waterbird Agreement).

Bevarandestatus och bevarandetillstånd

Salskrake häckar vid älvsel samt i sjö- och tjärnrika områden i anslutning till skog. Den förekommer i Norrbottens läns inland och sällsynt men regelbundet i Norrbottens kustland, i Lycksele och Åsele lappmarker samt i nordvästra Västerbotten. Salskrake har i tidigare rödlistor (2000, 2005 och 2010) bedömts som NT beroende på liten population, men blir nu bedömd som LC på grund av att beståndet har ökat. Antalet reproduktiva individer skattas till 3 200 (2 200–4 000). Utbredningsområdets storlek överskrider gränsvärdet för rödlistning. Förekomstarean skattas till 300 000 (200 000–400 000) hektar. Populationen är ökande. De skattade värdena som bedömningen baserar sig på ligger alla inom intervallet för kategorin Livskraftig (LC). I övriga Europa uppskattas populationen

till 9 200–17 600 par. BirdLife International betecknar salskraken som *Livskraftig* i Europa och placerar arten i SPEC3, vilket innebär att artens globala population inte är koncentrerad till Europa, men att arten har en otillfredsställande bevarandestatus i området.

Bevarandetilståndet för salskrake i Svartåmynningen anses som gynnsamt då det årligen födosöker och rastar stora mängder av arten i området.

A072 – Bivråk, *Pernis apivorus*

Artens förekomst i området är fastställd i regeringsbeslut

Beskrivning

Något större och mer långvingad än ormvråken, men på avstånd är den lätt att förväxla med denna. Vingspann 113–135 centimeter. Skiljs från ormvråken på smalare och längre hals samt längre och fylligare stjärt. Glidflyger på nedåtkupade vingar, kretsar med plan vinghållning. Variabel dräkt men alltid med några få glesa, mörka tvärband i vingar och stjärt i motsats till ormvråkens tätare och mindre tydliga tvärbandning.

Bivråken häckar med de högsta tätheterna i högproduktiva skogsområden. I södra Sverige är den optimala miljön ett småbrutet blandskogslandskap i närheten av en sjö eller något vattendrag. Förekomsten av äldre och luckrika skogsbestånd, gärna omväxlande med naturbetesmarker och med ett stort inslag av bryn, gynnar förekomsten av getingar vars larver bivråken föder upp sina ungar med. Förekomst av äldre skog, rik på lövträd och med närhet till fuktskog, kärr och andra våtmarker är fördelaktigt under försommaren då de gamla fåglarna till stor del livnär sig på småfågelungar (bland annat trastar), men även av grodor och troligen till viss del även av humlelarver och -puppur. I äldre tid torde kombinationen av fuktskog, skogsbete och hagmarker ha utgjort mycket viktiga miljöer. Andelen barrskogshäckningar ökar av lättförståeliga skäl norrut i landet. Bindningen till högproduktiva marker består emellertid, eller kanske rent av förstärks något i norra Sverige där arten oftast uppträder i anslutning till skogsimpediment på gammal jordbruksmark eller i rik ängsgranskog.

Aktivitetsområdena är normalt mycket stora; under försommaren födosöker de gamla fåglarna mestadels inne i skogarna inom en areal av cirka 2 500–5 000 hektar. Under senare delen av sommaren födosöker fåglarna över betydligt större ytor, i många fall upp emot eller över 10 000 hektar, varvid getingrika lokaler besöks av bivråkar från ett flertal revir. Bivråken övervintrar i tropiska Västafrika, norr om Ekvatorn.

Bevarandemål

Målsättningen bör vara att hejda den fortgående minskningen som observerats under en lång tidsperiod och att på sikt återfå en populationsstorlek som är i närheten av den som var under 1960- och 1970-talet (minst 10 000 par). För att detta skall lyckas måste åtgärder genomföras såväl inom landet som internationellt.

Bivråken ska årligen använda området som rast- och födosökslokal. Området ska nyttjas av ett tiotal individer årligen.

Vad kan påverka negativt

Faktorer som kan påverka arten negativt:

- Ett all sämre utbud av insektsrika biotoper i dagens skogs- och jordbruksmarker har troligen medfört ett sämre utbud av sociala getingar, vars larver och puppur är en livsnödvändig föda för bivråkens ungar. Användandet av kemiska bekämpningsmedel i exempelvis jordbruket påverkar förekomsten av insekter negativt, vilket innebär en sämre födotillgång för sociala getingar.

Länsstyrelsen Östergötland

- En allmän torrläggning av landskapet (markavvattning, dikningsrensning och skyddsdikning av skogsmark etc.) liksom omföring av lövträdsrika skogar till täta produktionsskogar av barrträd medför en försämrad förekomst av tättingar (trastar med mera) och grodor, vilket sannolikt påverkar bivråken negativt (lägre täthet och sämre förutsättningar för bivråken att producera ägg). Många lövrika skogsmiljöer består idag av igenväxande ängs- och hagmarker som nu sluter sig alltmer genom inväxt av gran, vilket minskar insekts- och fågelrikedomen.
- Kraftigt överbete av klövvilt på lövträd i skogsmiljöer minskar exempelvis förekomsten av vårblomande sälg vilket påverkar födounderlaget för många humlor. Klövviltsbetet minskar även förekomsten av blommande örter vilket minskar insektstillgången och därmed födounderlaget för exempelvis sociala getingar.
- En omfattande jakt på bland annat bivråk försiggår i Medelhavsregionen där speciellt Malta är omtalad, men jakt förekommer även i Pyrenéerna i södra Frankrike.
- Ingenting är känt om förhållandena i övervintringsområdet, där stora förändringar kan ha skett i biotoperna, användande av kemiska bekämpningsmedel samt jakt på fågel.

Bevarandeåtgärder**Regelverk**

Bivråken är fredad (3 § i jaktlagen (1987:259)). Fredningen gäller också dess ägg och bon. Enligt 1 a § Artskyddsförordningen är det förbjudet att avsiktligt störa fåglarna, särskilt under deras parnings-, uppfödning-, övervintrings- och flyttperioder. Det är även förbjudet att skada eller förstöra djurens fortplantningsområden eller viloplatser. I rådets förordning (EG) nr 338/97 regleras import och export samt försäljning av levande och döda exemplar av bivråk. Sådan import och export samt försäljning får endast ske efter tillstånd från Jordbruksverket. Artskyddsförordningen (1998:179) förbjuder förvaring av levande exemplar av bivråk. Bivråk tillhör Statens vilt (33 § jaktförordningen (1987:905)). Exemplar som omhändertas eller påträffas döda eller dödas tillfaller Staten. Vid en avverkning, etablering av vindkraftverk eller annan form av exploatering kan tillstånd enligt 7 kap. 28 a § MB krävas. Beroende på var i landet man befinner sig gäller antingen tillståndsplikt för eller förbud mot markavvattning (MB 11: 13–14 och förordningen om vattenverksamhet). Bivråken är upptagen i Bilaga II (strängt skyddade djurarter) i Bernkonventionen (konvention om skydd av europeiska vilda djur och växter samt deras naturliga miljö). Bivråken är upptagen i appendix 2 i Bonnkonventionen (flyttande arter).

Bevarandestatus och bevarandetillstånd

Häckar i samtliga landskap utom på Gotland. Arten är generellt sett troligen vanligare i landets östra delar än i dess västra. I norra Norrlands inland är förekomsten mycket gles. Den svenska populationen har nyligen beräknats uppgå till cirka 6700 par. Antalet årligen höstflyttande bivråkar vid de standardiserade flyttfågelräkningarna i Falsterbo var i medeltal 12 700 ex. 1973–1980, 7650 ex. 1981–1990 och 4500 1991–2000. Under åren 2001–2009 var medeltalet 4050 individer. BirdLife har uppskattat europapopulationen till 118 000–171 000 par och trenden som "Decreasing".

Bevarandetillstånd för bivråk i Svartåmynningen anses som otillfredsställande då det endast setts ett fåtal individer årligen i området.

A081 – Brun kärrhök, *Circus aeruginosus*

Artens förekomst i området är fastställd i regeringsbeslut

Beskrivning

Brun kärrhök är något större än ormvråk med en kroppslängd på 42–56 centimeter och ett vingspann på 115–140 centimeter. Den uppfattas dock som slankare med smalare kropp och vingar och längre stjärt. Som hos flertalet

rovfåglar är honan större än hanen. Den adulta hanens rygg och ovansidan av armpennorna och inre vingtäckarna är bruna. Handpennorna och de yttre vingtäckarna är ljus gråblå och det yttre vingpennorna är svarta. Den har en ljus gråblå stjärt och undersida. Den adulta honan är mörkt brun, med ljus teckning på huvudet och vingens framkant. Ungfågeln liknar honan, men saknar mycket av den ljusare teckningen. I flykten kretsar den med karakteristiskt lyftade vingar.

Bruna kärrhöken är starkt knuten till vassrika eutrofa slättsjöar, men finns även i andra typer av sjöar. En förutsättning för häckning är att det finns tillgång på tät gammalvass eller liknande vegetation att bygga boet i. Arten kräver tillgång på lämpliga bytesdjur vid häckningslokalen och i dess omgivning. Jaktutflykter över åkermark kan utsträckas åtskilliga kilometer från boplatsen. Födan utgörs av sorkar, grodor, fågelungar etc., ibland även ägg, fisk och kadaver.

Under häckningstiden jagar bruna kärrhöken över arealer i storleksordningen 1 000–3 000 hektar. Arten övervintrar i Medelhavsländerna och i tropiska Afrika.

Bevarandemål

Målsättningen bör vara att bevara en livskraftig population i Sverige (minst 1 500 par), spridd i hela sitt utbredningsområde enligt ovan.

Brun kärrhök ska årligen använda området som rast- och födosökslokal, samt ska minst ett till två par häcka årligen. Området ska nyttjas av ett tiotal individer årligen.

Bevarandeåtgärder

Regelverk

Bruna kärrhöken är fredad (3 § i jaktlagen (1987:259)). Fredningen gäller också dess ägg och bon. Enligt 1 a § Artskyddsförordningen är det förbjudet att avsiktligt störa fåglarna, särskilt under deras parnings-, uppfödning-, övervintrings- och flyttningsperioder. Det är även förbjudet att skada eller förstöra djurens fortplantningsområden eller viloplatser. I rådets förordning (EG) nr 338/97 regleras import och export samt försäljning av levande och döda exemplar av brun kärrhök. Sådan import och export samt försäljning får endast ske efter tillstånd från Jordbruksverket. Artskyddsförordningen (1998:179) förbjuder förvaring av levande exemplar av brun kärrhök. Brun kärrhök tillhör Statens vilt (33 § jaktförordningen (1987:905)). Exemplar som omhändertas eller påträffas döda eller dödas tillfaller Staten. Vid avverkning, etablering av vindkraftsanläggning eller annan form av exploatering kan tillstånd enligt 7 kap. 28 a § MB krävas. Beroende på var i landet man befinner sig gäller antingen tillståndsplikt för eller förbud mot markavvattning, (MB 11:13-14 och förordningen om vattenverksamhet). Brun kärrhök är upptagen i bilaga II (strängt skyddade djurarter) i Bernkonventionen (konvention om skydd av europeiska vilda djur och växter samt deras naturliga miljö). Brun kärrhök är upptagen i bilaga 2 i Bonnkonventionen (flyttande arter).

Bevarandestatus och bevarandetillstånd

Beståndet har mer eller mindre kontinuerligt ökat under perioden 1969 (200 par) till slutet av 1990-talet (minst 1 500 par). Numer uppskattas populationen till 3 400 reproduktiva individer. Arten finns numera väl spridd i Götaland, Svealand och längs hela Norrlandskusten. Arten häckar i samtliga län utom Z-län, dock relativt fåtaligt i Norrland. BirdLife (2017) uppskattade den europeiska populationen till 99 300–184 000 honor och trenden som "Increasing".

Bevarandetillståndet för brun kärrhök i Svartåmynningen anses som otillfredsställande. Arten nyttjar området men tyvärr häckar inte längre arten här. Detta är troligtvis på grund av att det råder stor brist på vass.

A082 – Blå kärrhök, *Circus cyaneus*

Artens förekomst i området är fastställd i regeringsbeslut

Beskrivning

Storlek som en dryg kråka. Känns igen som kärrhök på långa vingar och lång stjärt samt att den ofta flyger på låg höjd med vingarna grunt V-ställda när den glidflyger. Hanen har en vit undersida och en blågrå ovansida (inklusive huvud), medan vingspetsarna är svarta. Honan och ungfågarna har en brun ovansida med en kontrasterande vit övergump, medan undersidan är beigevit/gulaktig med längsgående mörka streck på bröst och buk. Blå kärrhöken kan förväxlas med ängshöken, som dock bland annat har betydligt slankare kropps- och vingform.

Blå kärrhök bygger alltid sitt bo på marken i öppen terräng av olika karaktär; på myrar, hyggen, i kraftledningsgator, kärr eller på hedar, men även i vass samt i unga barrskogsplanteringar, i vide- eller björksnår eller till och med i sädesfält. Födan utgörs av fåglar och smågnagare som den fångar i öppen terräng, allt ifrån hygge och myr till åker och äng. Biotopvalet under övervintringen utgörs av öppna, trädfria marker som till exempel åkrar, ängar, hedar, våtmarksområden.

Arten jagar under häckningstiden över arealer i storleksordningen 2 500–5 000 hektar. De svenska blåhökarna övervintrar i Västeuropa från södra Skandinavien till Medelhavsområdet. Ett mindre antal fåglar övervintrar i Nordafrika.

Bevarandemål

Målsättningen bör vara att bevara en livskraftig population i Sverige och att arten med tiden erhåller samma utbredning och populationsstorlek som vid 1900-talets mitt. Den sammanlagda populationen i norra Sverige bör ej något år understiga 3 000 individer, spridda över sju län. Den sammanlagda populationen söder om Dalälven bör inte något år understiga 40 individer, spridda över tio län.

Blå kärrhök ska årligen använda området som födosökslokal. Området ska årligen nyttjas av ett tiotal individer.

Vad kan påverka negativt

Faktorer som kan påverka arten negativt:

- Den sydsvenska populationen av blå kärrhök drabbades hårt av kvicksilverkatastrofen under 1960-talet och försvann totalt från denna del av landet i och med att de häckande paren vid Hornborgasjön försvann vid mitten av 1990-talet på grund av sjörestaureringen. Orsaken till att blå kärrhöken ej återetablerat sig i Sydsverige efter det att biocidsituationen förbättrats är okänd.
- I norra Sverige har den häckande populationen av blå kärrhök successivt minskat under senaste 15–20 åren. En tänkbar orsak till detta kan vara en försämrad tillgång på smågnagare.
- Den kraftigt minskade arealen av naturliga, fasta gräsmarker under de senaste 100 åren har med stor sannolikhet minskat födoutbudet för blå kärrhöken.
- Möjligen är blå kärrhöken utsatt för miljögiftspåverkan i övervintringsområdena i Västeuropa. Arten skjuts dessutom illegalt i centrala och östra Europa, men omfattningen är okänd.

Bevarandeåtgärder

Regelverk

Blå kärrhöken är fredad (3 § i jaktlagen (1987:259)). Fredningen gäller också dess ägg och bon. Enligt 1 a § Artskyddsförordningen är det förbjudet att avsiktligt störa fåglarna, särskilt under deras parnings-, uppfödning-, övervintrings- och flyttningsperioder. Det är även förbjudet att skada eller förstöra djurens fortplantningsområden

eller viloplats. I rådets förordning (EG) nr 338/97 regleras import och export samt försäljning av levande och döda exemplar av blå kärrhök. Sådan import och export samt försäljning får endast ske efter tillstånd från Jordbruksverket. Artskyddsförordningen (1998:179) förbjuder förvaring av levande exemplar av blå kärrhök. Vid avverkning, etablering av vindkraftsanläggning eller annan form av exploatering kan tillstånd enligt 7 kap. 28 a § MB krävas. Beroende på var i landet man befinner sig gäller antingen tillståndsplikt för eller förbud mot markavvattning, (MB 11:13-14 och förordningen om vattenverksamhet). Blå kärrhök tillhör Statens vilt (33 § jaktförordningen (1987:905)). Exemplar som omhändertas eller påträffas döda eller dödas tillfaller Staten. Blå kärrhök är upptagen i bilaga II (strängt skyddade djurarter) i Bernkonventionen (konvention om skydd av europeiska vilda djur och växter samt deras naturliga miljö). Blå kärrhök är upptagen i bilaga 2 i Bonnkonventionen (flyttande arter).

Bevarandestatus och bevarandetillstånd

BirdLife (2017) beräknade att det finns 700–1 000 honor i Sverige. Denna uppskattning är dock ganska osäker, siffran kan vara lägre. Helt uppenbart är att blå kärrhöken tillhör de rovfåglar i Sverige som har minskat kraftigt i antal under 1980–90-talen, men har på senare tid ökat något. Arten häckar åtmonstone årligen i Y, AC, BD-län. Vissa år konstateras häckningar även i S, W, X och Z-län. Det europeiska beståndet uppskattas till 30 000–54 400 honor. Blå kärrhöken är rödlistad i Sverige, där den är placerad i kategorin *Nära hotad* (NT). BirdLife International betecknar blå kärrhöken som *Nära hotad* i Europa. Arten är placerad i SPEC3, vilket innebär att den globala populationen inte är koncentrerad till Europa men att arten har en otillfredsställande bevarandestatus i området.

Bevarandetillståndet för blå kärrhök i Svartåmynningen anses som tillfredsställande då arten regelbundet ses födosöka inom området.

A084 – Ängshök, *Circus pygargus*

Artens förekomst i området är fastställd i regeringsbeslut

Beskrivning

Ängshöken är en långvingad och långstjärtad rovfågel där honan är övervägande brunfärgad, medan hannen är blågrå med svarta vingpetsar. Honan har vit övergump som blå kärrhök, men skiljs från denna bland annat på smäckrare siluett med spetsigare vingar och lätt, fjädrande flykt. Hanen skiljer sig från övriga kärrhökar bland annat genom svarta band längs armpennorna på vingens över- och undersida.

Ängshöken är anpassad till öppen mark av ängs- eller hedkaraktär. Häckar solitärt eller i mindre ”lösa kolonier”, huvudsakligen på alvarmark och i agmyrar men även vid sjöar av slättsjökaraktär, i igenvuxna sjöar, på igenvuxen betesmark, längs vattendrag, på mossar och i åkrar. Den optimala häckningsbiotopen är snår- eller tokbevuxen alvar- eller hedmark, igenvuxna sjöar samt större bestånd av hundkex och nässlor. Födan består till stor del av smågnagare men även av större insekter och fåglar.

Under häckningstiden jagar arten över arealer i storleksordningen 2 500–7 500 hektar. Byten kan fångas åtskilliga kilometer från boplatsen. Övervintrar i tropiska Afrika.

Bevarandemål

Populationen på Öland (H-län) är speciellt viktig att bevara. En målsättning bör vara att Ölandsbeståndet håller sig konstant över 50 par, eller helst ökar till cirka 100 par. För landet som helhet bör eftersträvas ett häckande bestånd om minst 150 par, spridda i utbredningsområdet enligt ovan. För att erhålla gynnsam bevarandestatus krävs ett bestånd om drygt 500 par, vilket förmodligen är omöjligt att uppnå.

Ängshöken ska årligen använda området som rast- och födosökslokal. Området ska nyttjas av fem till tio individer årligen.

Vad kan påverka negativt

Faktorer som kan påverka arten negativt:

- Närmare en tredjedel av den svenska stammen är för närvarande hotad av permanent mänsklig störning, utdikning och igenväxning i nämnd ordning.
- Arten har åtminstone tidigare varit hårt skattad av äggsamlare.
- Arten är på grund av sin boplacering mycket känslig för regn under äggläggningstid och då ungarna är små.
- Arten drabbas möjligen av miljögifter, kanske speciellt i tropiska Afrika där kemisk bekämpning av gräshoppor är vanligt förekommande.

Bevarandeåtgärder

Regelverk

Ängshöken är fredad (3 § i jaktlagen (1987:259)). Fredningen gäller också dess ägg och bon. Enligt 1 a § Artskyddsförordningen är det förbjudet att avsiktligt störa fåglarna, särskilt under deras parnings-, uppfödning-, övervintrings- och flyttningsperioder. Det är även förbjudet att skada eller förstöra djurens fortplantningsområden eller viloplatser. I rådets förordning (EG) nr 338/97 regleras import och export samt försäljning av levande och döda exemplar av ängshök. Sådan import och export samt försäljning får endast ske efter tillstånd från Jordbruksverket. Artskyddsförordningen (1998:179) förbjuder förvaring av levande exemplar av ängshök. Ängshök tillhör Statens vilt (33 § jaktförordningen (1987:905)). Exemplar som omhändertas eller påträffas döda eller dödas tillfaller Staten. Vid en etablering av vindkraftverk eller annan form av exploatering kan tillstånd enligt 7 kap. 28 a § MB krävas. Beroende på var i landet man befinner sig gäller antingen tillståndsplikt för eller förbud mot markavvattning (MB 11: 13–14 och förordningen om vattenverksamhet). Ängshöken är upptagen i Bilaga II (strängt skyddade djurarter) i Bernkonventionen (konvention om skydd av europeiska vilda djur och växter samt deras naturliga miljö). Ängshöken är upptagen i appendix 2 i Bonnkonventionen (flyttande arter).

Bevarandestatus och bevarandetillstånd

Ängshöken häckar numera (2010) sparsamt på Öland, årligen men sällsynt i Skåne, på Gotland, i Östergötland och Uppland. Även i flera andra syd- och mellansvenska landskap har tillfälliga häckningar skett. Den svenska stammen är koncentrerad till Öland. På Gotland har arten svårt att etablera sig i större antal trots att lämpliga häckningsbiotoper finns. Troligen är näringsunderlaget för dåligt. Utanför Öland expanderade ängshöken mellan 1975 och 1995. Under perioden 1989–1995 fanns i genomsnitt 19 par ängshök på svenska fastlandet inklusive Gotland. Efter 1995 blev häckningarna utanför Öland allt färre och för åren 1996–2003 var genomsnittet för fastlandet och Gotland tillsammans 9–10 par. Under åren 2004–2009 varierade antalet häckningar mellan 11–23 par, det vill säga arten uppvisade åter en viss tendens till ökning på fastlandet. BirdLife (2017) uppskattar europapopulationen till 54 500–92 200 honor och trenden är ”Unknown”.

Bevarandetillståndet för ängshök i Svartåmynningen anses som tillfredsställande då området nyttjas årligen, dock kunde antalet kunna öka något.

A094 – Fiskgjuse, *Pandion haliaetus*

Artens förekomst i området är fastställd i regeringsbeslut

Beskrivning

Enda stora rovfågeln i Sverige med långa vingar, vit under och brun ovan. Trots ett karaktäristiskt utseende förväxlas den ibland med ljusa ormvråkar eller med den sällsynta gästen ormörn. Fiskgjusen ses ofta kretsande eller ryttlande över sjöar, där den hämtar sin föda.

Fiskgjusen är helt beroende av tillgång till öppet vatten inom sitt hemområde (havsmiljö, insjöar, älvar, åar) eftersom födan nästan uteslutande består av fisk. Den fångar endast ytligt gående fisk, ned till maximalt en halv meters djup.

Fiskgjusen fiskar i såväl näringsrika som näringsfattiga sjöar liksom i större vattendrag och i grundare kustområden. Jaktframgången kan dock minska avsevärt om vattnet är alltför grumligt. I områden med enbart oligotrofa sjöar kan sämre tillgång på fisk medföra lägre reproduktion bland annat beroende på att gjusarna måste jaga över större arealer (längre bort från boplatsen).

Fiskgjusen är beroende av lämpliga träd för sitt bobygge. Det vanligaste trädslaget är tall ($\geq 90\%$) där det stora risboet byggs i toppen av plattkronade, kraftiga träd, så att utsikt fås över omgivningen. Enstaka bon kan placeras i kraftledningsstolpar, stora torn eller på stora stenar i sjöar och vattendrag. Fiskgjusen är ofta störningskänslig vid boplatsen. Fiskgjusen kan jaga upp till någon mil från boplatsen. Flyttar mellan Sverige och Västafrika söder om Sahara.

Bevarandemål

Målsättningen bör vara att den svenska populationen ej minskar, det vill säga att vi inom landets gränser även fortsättningsvis har ett bestånd på minst 3 500 par, spritt över hela sitt utbredningsområde enligt ovan.

Fiskgjusen ska årligen använda området eller närliggande område som rast- och födosökslokal. Området ska nyttjas av ett trettiotal individer. Svartåmyrningen ska även ingå i ett fiskgjuserevir (häckningen sker troligtvis utanför Natura 2000-området).

Vad kan påverka negativt

Faktorer som kan påverka arten negativt:

- Eftersom fiskgjusen ofta häckar vid stränder och på öar utgör närgången båttrafik, sportfiske, bad, kanoting etc. i boets omedelbara närhet ett hot.
- Exponeringen för klorerade kolväten har minskat sedan 1970-talet då dessa miljögifter orsakade en ökad fosterdödlighet och sönderrivning av ägg på grund av skalförtunning. Emellertid tillkommer nya typer av miljögifter i naturen vars effekter vi ännu vet litet om (till exempel bromerade flamskyddsmedel)
- Försurning av sjöar kan medföra sämre födotillgång samt en ökad exponering för giftiga metaller.
- Skogsavverkning utan hänsyn till fiskgjusens boträd eller presumtiva boträd utgör en fara inom vissa områden, eftersom tillgången på lämpliga träd då minskar.

Bevarandeåtgärder

Regelverk

Fiskgjusen är fredad (3 § i jaktlagen (1987:259)). Fredningen gäller också dess ägg och bon. Enligt 1 a § Artskyddsförordningen är det förbjudet att avsiktligt störa fåglarna, särskilt under deras parnings-, uppfödning-,

övervintrings- och flyttperioder. Det är även förbjudet att skada eller förstöra djurens fortplantningsområden eller viloplats. I rådets förordning (EG) nr 338/97 regleras import och export samt försäljning av levande och döda exemplar av fiskgjuse. Sådan import och export samt försäljning får endast ske efter tillstånd från Jordbruksverket. Artskyddsförordningen (1998:179) förbjuder förvaring av levande exemplar av fiskgjuse. Fiskgjuse tillhör Statens vilt (33 § jaktförordningen (1987:905)). Exemplar som omhändertas eller påträffas döda eller dödas tillfaller Staten. Vid avverkning, etablering av vindkraftsanläggning eller annan form av exploatering kan tillstånd enligt 7 kap. 28 a § MB krävas. Beroende på var i landet man befinner sig gäller antingen tillståndsplikt för eller förbud mot markavvattning, (MB 11:13–14 och förordningen om vattenverksamhet). Fiskgjusen är upptagen i Bilaga II (strängt skyddade djurarter) i Bernkonventionen (konvention om skydd av europeiska vilda djur och växter samt deras naturliga miljö). Fiskgjusen är upptagen i bilaga 2 i Bonnkonventionen (flyttande arter).

Bevarandestatus och bevarandetilstånd

Fiskgjusen häckar i anslutning till sjöar och större vattendrag samt längs kusterna över större delen av landet. Förekomsten i norra Sveriges inland är generellt svagare och den saknas i fjällkedjan. Särskilt starka populationer finns i områden med större sjöar, till exempel södra Småland, Vänern, Mälardalen, Södermanland samt kring nedre Dalälven. Det svenska beståndets storlek uppskattas till 4 100 par. Det finns inga tecken på betydande populationsförändring. Stabil de senaste tio åren även om arten har minskat lokalt inom vissa delområden troligen på grund av födokonkurrens från havsörnen. Fiskgjusen häckar i samtliga län utom på Gotland. Den europeiska populationen är huvudsakligen koncentrerad till Sverige och Finland. I ett europeiskt perspektiv har Sverige ett stort ansvar för denna art då cirka 35 % av populationen häckar i Sverige. BirdLife (2017) har uppskattat den europeiska populationen till 8 400–12 300 par och att trenden är ”Increasing”.

Bevarandetilståndet för fiskgjuse i Svartåmynningen anses som tillfredsställande då området används som födosöks- och rastlokal, dock kunde antalet öka något. Dessutom verkar en häckning ske strax utanför området.

A098 – Stenfalk, *Falco columbarius*

Artens förekomst i området är fastställd i regeringsbeslut

Beskrivning

Stenfalken är den minsta arten i släktet *Falco*. Den är en kompakt fågel med ganska breda vingar och lång stjärt. Stenfalken förväxlas ibland med kompakta mindre hökar som sparvhök, men har till skillnad från dessa spetsiga vingar. En adult hane blir mellan 25 och 30 centimeter lång och har ett vingspann på 50–65 centimeter. Hanen är kontrastrikare färgad medan honor och juveniler har gråbrun ovansida och ljusare, kraftigt längsstreckad, undersida och tvärbandad stjärt. Vaxhuden är gul och hos juveniler blågrå.

Stenfalken är en småfågelspecialist som häckar i anslutning till öppna, småfågelrika områden. Under gnagarår livnar den sig även i hög utsträckning på lämmel och sork. I fjällen häckar arten huvudsakligen i fjällbjörkskogen, men går i stor utsträckning även ned i det intilliggande barrskogsländet. Nedanför fjällområdena häckar stenfalken i mindre antal i anslutning till öppen mark som myrar, mossar, hedar, öppna kustmiljöer och alvar. Stenfalken bygger inget eget bo utan utnyttjar risbon av framför allt kråka och korp, men även av fjällvråk, kungsörn och fiskgjuse. De utnyttjade bona kan vara placerade i träd likaväl som i klippor. Stundom häckar stenfalken direkt på en klipphylla eller på marken. Under vintern uppehåller sig stenfalken i öppna miljöer av olika slag, ofta större slättområden eller längs öppna kusttrakter.

Under häckningen jagar arten över arealer i storleksordningen 1 500–2 500 hektar. Övervintrar i västra Europa, fåtaligt även i södra Sverige.

Bevarandemål

Målsättningen bör vara en livskraftig population om minst 5 000 par inom artens nuvarande utbredningsområde i Sverige.

Stenfalken ska årligen använda området som födosökslokal. Området ska nyttjas av fem till tio individer årligen.

Vad kan påverka negativt

Faktorer som kan påverka arten negativt:

- Stenfalken hade under 1800-talet och fram till mitten av 1900-talet en mer vidsträckt utbredning i södra och mellersta Sverige och den var då tämligen allmän i flera områden, till exempel i Bohuslän, på slättbygderna i Västergötland, Sörmland och Uppland. Denna förekomst berodde troligen till stor del på att det sydsvenska landskapet vid denna tidpunkt hade ett radikalt annat utseende än dagens landskap. Något direkt hot mot stenfalkens häckningsbiotoper i Norrland torde inte föreligga i dagens läge.
- Eftersom stenfalken har ett födoval och ett övervintringsområde som delvis sammanfaller med pilgrimsfalken kan man anta att stenfalken, i likhet med pilgrimsfalken, genomgått en populationssvacka under 1960- och 1970-talen. Man bör därför vara uppmärksam på eventuella effekter på stenfalken orsakade av ”nya” miljögifter.

Bevarandeåtgärder

Regelverk

Stenfalken är fredad (3 § i jaktlagen (1987:259)). Fredningen gäller också dess ägg och bon. Enligt 1 a § Artskyddsförordningen är det förbjudet att avsiktligt störa fåglarna, särskilt under deras parnings-, uppfödning-, övervintrings- och flyttningsperioder. Det är även förbjudet att skada eller förstöra djurens fortplantningsområden eller viloplatsar. I rådets förordning (EG) nr 338/97 regleras import och export samt försäljning av levande och döda exemplar av stenfalk. Sådan import och export samt försäljning får endast ske efter tillstånd från Jordbruksverket. Artskyddsförordningen (1998:179) förbjuder förvaring av levande exemplar av stenfalk. Stenfalk tillhör Statens vilt (33 § jaktförordningen (1987:905)). Exemplar som omhändertas eller påträffas döda eller dödas tillfaller Staten. Vid en avverkning, etablering av vindkraftverk eller annan form av exploatering kan tillstånd enligt 7 kap. 28 a § MB krävas. Stenfalken är upptagen i Bilaga II (strängt skyddade djurarter) i Bernkonventionen (konvention om skydd av europeiska vilda djur och växter samt deras naturliga miljö). Stenfalken är upptagen i appendix 2 i Bonnkonventionen (flyttande arter).

Bevarandestatus och bevarandetillstånd

Det svenska beståndet har uppskattats till 12 400 reproducerande individer. Flertalet par finns i lappmarkerna samt i Z- och W-län. Arten häckar årligen i följande län; H (Öland), S, W, X, Y, Z, AC och BD. Mer eller mindre tillfälliga häckningar, säkra eller troliga, har under de senaste 25 åren konstaterats i F, O, E, AB, C, U och T-län. Undantaget Ryssland så beräknas den svenska stammen utgöra cirka 40 % av den europeiska. BirdLife (2017) har uppskattat den europeiska populationen till 32 00–51 600 par.

Bevarandetillståndet för stenfalk i Svartåmynningen anses som gynnsamt då arten frekvent födosöker här.

A119 – Småfläckig sumphöna, *Porzana porzana*

Artens förekomst i området är fastställd i regeringsbeslut

Beskrivning

Storleken är ungefär som en stare. Ovansidan är brun med svarta fläckar. Ansiktet och halsen är till stora delar gråfärgade, beströdda med små vita fläckar, och den gulröda näbben är kort till skillnad från den närbesläktade vattenrallens. Undersidan är tvärbandad i vitt och brunt. De beigevita undre stjärtäckare exponeras tydligt då sumphönan ofta håller stjärten uppåtriktad. Benen är förhållandevis långa och gulgröna, med långa tår. Den småfläckiga sumphönan är extremt svår att få se på grund av dess biotopval. Arten uppmärksammas främst på sitt karaktäristiska spelläte som hörs om nätterna, en mycket snärtig vissling ”huitt, huitt, huitt...” som taktfast upprepas med cirka 1 sekunds intervall. Låtet hörs under gynnsamma omständigheter upp till två kilometer.

Småfläckiga sumphönan häckar vid våtmarker med någorlunda stabilt lågt vattenstånd och inte helt sluten vegetation – helst mader med fräken eller högstarr, i andra hand områden med bladvass eller säv. Vidsträckta våtmarker föredras, där det finns möjligheter till förflyttning vid förändringar i vattendjupet. Födan består av små vatteninsekter och vattenväxter. Ett bete på våta strandängar (alternativt slätter) har en positiv effekt, eftersom detta förhindrar igenväxning med buskar och träd.

Under häckningen rör sig paret normalt inom ett område i storleksordningen fem till tio hektar. Arten övervintrar i västra Medelhavsområdet och troligen även i Afrika söder om Sahara.

Bevarandemål

Målsättningen bör vara att bevara och restaurera ett tillräckligt antal lämpliga resp. presumtiva häckningslokaler spridda över Götaland och Svealand samt längs Norrlands kustland, så att en population om cirka 500 par (spelande hanar) kan erhållas.

Småfläckig sumphöna ska årligen använda området som födosökslokal. Dessutom ska runt fem par häcka inom området årligen.

Vad kan påverka negativt

Faktorer som kan påverka arten negativt:

- Förluster av häckningsbiotoper genom att grunda sankmarker framför allt tidigare påverkats av det intensifierade jordbruket – mader och fuktängar har dränerats och överförts till åkermark, medan åar rätats eller grunda sjövikar vallats in för att förhindra översvämning. Reglering av större sjöar, till exempel Mälaren, samt mindre vattenkraftsanläggningar har också bidragit till att de naturliga vattenståndsfluktuationerna reducerats, vilket medfört förändrad vegetation. Till detta kommer igenväxning av grunda våtmarker som en följd av eutrofiering, upphörd slätter och minskad betesgång.

Bevarandeåtgärder

Regelverk

Småfläckiga sumphönan är fredad (3 § i jaktlagen (1987:259)). Fredningen gäller också dess ägg och bon. Enligt 1 a § Artskyddsförordningen är det förbjudet att avsiktligt störa fåglarna, särskilt under deras parnings-, uppfödning-, övervintrings- och flyttperioder. Det är även förbjudet att skada eller förstöra djurens fortplantningsområden eller viloplatser. Artskyddsförordningen (1998:179) förbjuder import, export och försäljning av levande och döda

exemplar av småfläckig sumphöna, samt förvaring av levande exemplar. (Vissa undantagsregler finns angivna i artskyddsförordningen). Vid avverkning, etablering av vindkraftsanläggning eller annan form av exploatering kan tillstånd enligt 7 kap. 28 a § MB krävas. Beroende på var i landet man befinner sig gäller antingen tillståndsplikt för eller förbud mot markavvattning, (MB 11:13-14 och förordningen om vattenverksamhet). Småfläckig sumphöna är upptagen i bilaga II (strängt skyddade djurarter) i Bernkonventionen (konvention om skydd av europeiska vilda djur och växter samt deras naturliga miljö). Småfläckig sumphöna är upptagen i bilaga 2 i Bonnkonventionen (flyttande arter). Småfläckig sumphöna är upptagen i AEWA (African-Eurasian Waterbird Agreement).

Bevarandestatus och bevarandetilstånd

Antalet spelande hanar har under tidsperioden varierat mellan 159–390 och detta motsvarar antagligen på ett någorlunda rättvist sätt antalet häckande par. Även om antalet spelande hanar varierar ganska starkt mellan olika år och även mellan olika lokaler, förefaller beståndet ha varit relativt stabilt de senaste tio åren. Den svenska populationen motsvarar <1 % av det europeiska beståndet. Småfläckiga sumphönan uppträder relativt jämnt spridd i Götaland och Svealand, med en viss övervikt mot östra Sverige. Den uppträder också sällsynt längs Norrlandskusten. Den är årlig i följande län; M, I, H, G, F, O, E, D, AB, C, U, T, S, och W och uppträder mer tillfälligt i K, N, X, Y och Z-län. Småfläckig sumphöna är rödlistad i Sverige, där den är placerad i kategorin *Sårbar* (VU). BirdLife International (2017) har uppskattat den europeiska populationen till 161 000–251 000 hanar.

Bevarandetilståndet för småfläckig sumphöna anses som dåligt. Arten ses regelbundet födosöka i området, men endast något enstaka par häckar inom området.

A122 – Kornknarr, *Crex crex*

Artens förekomst i området är fastställd i regeringsbeslut

Beskrivning

Kornknarren lever ett undanskymt liv i tät vegetation och är mycket svår att få syn på. Den är ungefär hälften så stor som en raphöna med en kort, trubbig näbb. Dräkten är grågulbrun med blågrå inslag på huvud och hals och rödbruna flanker. I flykten är de rödbruna vingovansidorna påfallande liksom utstickande, lätt dinglande ben. Kornknarren uppmärksammas i första hand på sitt säregna spelläte som hörs från skymning till morgon; ett kraftigt hest och mekaniskt, raspigt snärpande ”ährp-ährp” som upprepas en gång i sekunden och med bara korta vilopausar.

Artens viktigaste biotoper utgörs av fuktiga till våta, trädfria ängsmarker där växtligheten domineras av gräs- och starrarter, ofta tillsammans med andra fuktmarksarter som svärdsilja och kaveldun. Enstaka spridda buskar, häckar eller små vassruggar nyttjas av de revirhävdande hanarna. Arten förekommer även på odlad mark som klöverfält, betesvallar och sädesfält, förutsatt att marken inte är allt för väl-dränerad och att jordbruket är något så när småskaligt med rikligt utbud av impediment och kantzoner (öppna diken, örtrika kanter mot stengärdesgårdar eller åkerholmar samt fleråriga trädor och annan ej odlad mark i anslutning till sjöar, vattendrag och små kärr).

Arten hävdar revir och rör sig under häckningen inom ett område i storleksordningen fem till tio hektar. Kornknarren övervintrar i centrala och östra Östafrika.

Bevarandemål

Under 1800-talet första del fanns enbart i Uppland med stor säkerhet 6 000–10 000 par och den totala stammen i Sverige var betydande. Med detta som bakgrund kan man tycka att en bevarandemålsättning på 1 000 par totalt för hela landet låter ganska rimlig. Emellertid innebär även denna tillsynes modesta målsättning att stora

ansträngningar måste göras för att restaurera presumtiva kornknarrmarker samtidigt som man vidmakthåller nuvarande "optimala" marker. Ansträngningar för att förbättra möjligheterna att återfå en livskraftig stam av kornknarr bör inriktas i första hand i de landskap som för närvarande har flest spelande knarrar, nämligen Gotland, Öland, C-, U-, E- W-, T- och S län. På sikt bör häckande par förekomma inom hela utbredningsområdet enligt ovan.

I Svartåmyrningen ska minst en hane ha ett revir och häckning ska ske årligen.

Vad kan påverka negativt

Faktorer som kan påverka arten negativt:

- De allvarligaste hoten består av de kraftiga förändringar som har skett och fortfarande sker inom jordbruket. Dränering av våtmarker och fuktstråk har en starkt negativ inverkan på kornknarren, liksom annat som minskat den mosaikartade strukturen hos jordbrukslandskapet.
- En mycket viktig hotfaktor har varit ändrad teknik med mekaniserad och tidigarelagd slåtter. Under senare tid har det utökade ensilageuttaget medfört ytterligare tidigarelagd slåtter. På många platser sker detta redan i maj månad varvid ägg och ungar massakreras.

Bevarandeåtgärder

Regelverk

Kornknarren är fredad (3 § i jaktlagen (1987:259)). Fredningen gäller också dess ägg och bon. Enligt 1 a § Artskyddsförordningen är det förbjudet att avsiktligt störa fåglarna, särskilt under deras parnings-, uppfödning-, övervintrings- och flyttningsperioder. Det är även förbjudet att skada eller förstöra djurens fortplantningsområden eller viloplatser. Artskyddsförordningen (1998:179) förbjuder import, export och försäljning av levande och döda exemplar av kornknarr, samt förvaring av levande exemplar. (Vissa undantagsregler finns angivna i artskyddsförordningen). Vid en etablering av vindkraftverk eller annan form av exploatering kan tillstånd enligt 7 kap. 28 a § MB krävas. Beroende på var i landet man befinner sig gäller antingen tillståndsplikt för eller förbud mot markavvattning (MB 11: 13–14 och förordningen om vattenverksamhet). Kornknarr är upptagen i Bilaga II (strängt skyddade djurarter) i Bernkonventionen (konvention om skydd av europeiska vilda djur och växter samt deras naturliga miljö). Kornknarr är upptagen i appendix 2 i Bonnkonventionen (flyttande arter).

Bevarandestatus och bevarandetillstånd

Kornknarren har under 1900-talet gått tillbaka mycket starkt, i Sverige såväl som i västra Europa. Kornknarren klassificeras som Nära hotad (NT) och populationen som fluktuerande på grund av olika populationstrender i olika delar av utbredningsområdet. Fram till sekelskiftet var kornknarren allmän i slättlandskapen upp till mellersta Norrland och den förekom sällsynt ända upp till Lappland. Det har beräknats att det i Sverige i slutet av 1800-talet kan ha funnits i storleksordningen 60 000 par. Minskningen sedan dess gäller både utbredning och numerär. I Sverige uppträder arten numera främst i landskapen upp till Dalälven, framför allt i de östra delarna (Uppland, Västmanland samt Öland och Gotland), men arten är också relativt vanlig i Västergötland. En riksomfattande inventering gjordes 2008 varvid 1588 spelande hanar påträffades. Fastlandets kornknarrar har varit föremål för årlig rapportering sedan 1968 och antalet hörda hanar har här varierat mellan cirka 50 (1977) och 1085 (2007). Antalet har ökat kontinuerligt sedan mitten av 1980-talet, även om fluktuationerna mellan år är stora. Antalen är emellertid fortfarande låga i sydvästra Sverige och på Öland tenderar den att minska, åtminstone jämfört med antalet spelande hanar i början av 1970-talet (ca 250). Det tätaste beståndet finns fortfarande på Gotland där det 2008 beräknades finnas drygt 500 spelande hanar. BirdLife (2017) har uppskattat den europeiska populationen till 1 290 000–2 120 000 hanar, samt den svenska till 1 300–2 600 hanar och populationen anses vara "Stable" i både Sverige och Europa. Arten är placerad i SPEC2, vilket innebär att världspopulationen är koncentrerad till Europa men har en otillfredsställande status.

Bevarandetilståndet för arten i Svartåmynningen anses som gynnsamt då minst en hane hävdar revir i området. Dock är risken för att tillståndet försämras stor på grund av men minskade vassmängd som finns i området.

A127 – Trana, *Grus grus*

Artens förekomst i området är fastställd i regeringsbeslut

Beskrivning

Stor, 115–130 centimeter lång, långbent fågel med lång näbb. Grå fjäderdräkt med svarta vingpennor, kinder, nacke och hals, vita huvudsidor och en röd skinnfläck på huvudet.

Tranan häckar på sankar sjö- eller havsstränder, på våta myrmarker, på vattensjuka hyggen omgärdade av sumpskog, vid större slättsjöar, i öppna kärr, i sänkta sjöar och andra större eller mindre våtmarker. Ett gemensamt krav, oavsett val av habitat, är att tranorna har möjlighet att bygga boet oåtkomligt för marklevande rovdjur, det vill säga alltid omgärdat av vatten. Under häckningstid lever tranorna av rötter, skott och andra vegetabilier samt insekter, blötdjur, grodor, småfisk m.m. Under höstflyttningen är ungarna beroende av föräldrarnas vägledning. En stor andel av tranorna övervintrar i korkeksmarker i Spanien.

Under häckningen rör sig paret normalt inom ett område i storleksordningen 100 hektar. Tranan blir könsmogen vid tre till sex års ålder. Innan könsmognaden för ungranorna en kringflackande tillvaro och samlas ofta i stora flockar. Övervintrar i Sydvästeuropa, främst i Spanien, men även i Portugal och Frankrike samt i Nordafrika.

Bevarandemål

Målsättningen bör vara att bevara det nuvarande starka tranbeståndet med häckande par i samtliga svenska landskap.

Tranan ska årligen använda området som rast- och födosökslokal. Området ska nyttjas årligen av ett 100-tal individer.

Vad kan påverka negativt

Faktorer som kan påverka arten negativt:

- För närvarande finns inget hot mot arten i Sverige. I det spanska övervintringsområdet finns däremot vissa hot, främst avveckling av korkeksodlingar.

Bevarandeåtgärder

Regelverk

Tranan är fredad (3 § i jaktlagen (1987:259)). Fredningen gäller också dess ägg och bon. Enligt 1 a § Artskyddsförordningen är det förbjudet att avsiktligt störa fåglarna, särskilt under deras parnings-, uppfödning-, övervintrings- och flyttningstid. Det är även förbjudet att skada eller förstöra djurens fortplantningsområden eller viloplats. I rådets förordning (EG) nr 338/97 regleras import och export samt försäljning av levande och döda exemplar av trana. Sådan import och export samt försäljning får endast ske efter tillstånd från Jordbruksverket. Artskyddsförordningen (1998:179) förbjuder förvaring av levande exemplar av trana. Vid avverkning, etablering av vindkraftsanläggning eller annan form av exploatering kan tillstånd enligt 7 kap. 28 a § MB krävas. Beroende på var i landet man befinner sig gäller antingen tillståndsplikt för eller förbud mot markavvattning, (MB 11:13-14 och förordningen om vattenverksamhet). Tranan är upptagen i bilaga II (strängt skyddade djurarter) i Bernkonventionen (konvention om skydd av europeiska vilda djur och växter samt deras

naturliga miljö). Tranan är upptagen i bilaga 2 i Bonnkonventionen (flyttande arter). Tranan är upptagen i AEWA (African-Eurasian Waterbird Agreement).

Bevarandestatus och bevarandetillstånd

Tranan förekommer sparsamt men jämnt spridd över hela Sverige. Beståndet har ökat mycket kraftigt sedan 1990-talet, speciellt märkbart i Götaland och Svealand. Antalet häckande par borde för närvarande uppgå till åtminstone 15 000, kanske över 20 000 par. Därtill kommer ett stort antal icke könsmogna fåglar, vilka drar runt i Sverige under sommarhalvåret. Dessa senare fåglar kan vålla en del bekymmer för jordbruket och vid enstaka tillfällen har tillstånd för avskjutning av ett litet antal fåglar getts. De svenska tranorna utgör 20–38 % av europapopulationen. Sverige har således ett stort ansvar för bevarandet av arten. Tranan häckar numera förhållandevis jämnt spridd i samtliga svenska län. På Öland konstaterades den första häckningen relativt nyligen. BirdLife International uppskattar den europeiska populationen till 113 000–185 000 par och att trenden är ”Increasing”.

Bevarandetillståndet för trana i Svartåmynningen anses som gynnsamt då det nyttjas av ett hundratal individer årligen.

A140 – Ljungpipare, *Pluvialis apricaria*

Artens förekomst i området är fastställd i regeringsbeslut

Beskrivning

Ljungpiparen mäter 25–28 centimeter lång, har ett vingspann på 53–59 centimeter och väger mellan 150 och 220 gram. Den är en ganska långbent vadare, med en något kompakt kropp, men mindre och något smalare än kustpiparen. De har gråbrun ovansida med beigegula och vita fläckar. På våren och under häckningstiden har den svart buk och svart strupe, inramad av en vit rand. Honorna är inte lika kontrastrika som hanarna men det finns en stor variation i den svarta färgningen, så att det inte alltid är möjligt att skilja könen åt.

Lätet är ett vemodigt entonigt "tryyyt", som den ger ifrån sig med jämna mellanrum. Hanarna genomför spektakulär sångflykt på våren när de konkurrerar om häckningsplatserna.

Ljungpiparen häckar huvudsakligen i fyra olika miljöer. I norra Sverige är det en karaktärsart på fjällhedar och lokalt även på större, trädlösa myrar. I södra Sverige finns ett tynande bestånd på trädlösa högmossar, samt ett tämligen starkt bestånd på Ölands alvar. Gemensamt för de olika populationerna är kraven på stora öppna områden, med låg och gärna något gles växtlighet. Arten kräver stora sammanhängande öppna områden – ljungpiparen är ytterligt sällsynt när den sammanhängande arealen öppen mark understiger 15 hektar. Överstiger den öppna arealen 30 hektar uppträder arten tämligen regelbundet, men det är först när den sammanhängande arealen öppen mark är större än 90 hektar som arten finns på alla mossar. De häckande fåglarna utnyttjar gärna närliggande åkrar under födosöket. I övervintringsområdet uppehåller sig ljungpiparen på öppna jordbruksområden.

Arten hävdar revir och rör sig då huvudsakligen inom ett område i storleksordningen 15–30 hektar. Ljungpiparen övervintrar huvudsakligen i västra och sydvästra Europa.

Bevarandemål

Målsättningen är att det ska finnas förutsättningar för häckning av ljungpipare i hela landet. Sverige bör kunna hysa minst 70 000 par, varav huvuddelen i fjälltrakterna. Det sydliga beståndet måste öka – på Öland bör målet vara minst 2 000 par, på Gotland oförändrat minst 50 par, på Sydsvenska höglandet (M, H, G, F, N och O län)

minst 1 500 par, Bohuslän och Dalsland, minst 300 par, Värmland minst 400 par och Västmanland cirka 100 par. Det är önskvärt med habitatförbättrande åtgärder så att arten kan återkomma som häckfågel till D, AB och C län.

Ljungpiparen ska årligen använda området som rast- och födosökslokal. Området ska nyttjas av ett 100-tal individer.

Vad kan påverka negativt

Faktorer som kan påverka arten negativt:

- I södra Sverige är den kraftigt fortlöpande igenväxningen av öppna marker det stora hotet. Orsakerna till tillbakagången är flera, främst tidigare dikning och torrläggning av myrmark, ökad förekomst av träd och högväxta ris på högmossar till följd av atmosfäriskt nedfall av stora mängder kväve, minskad hävd av alvar och ljungbedar samt fragmentering av öppna marker genom igenväxning.
- Den minskade odlingen i södra Sveriges skogsbygder kan eventuellt försvåra situationen för det sydliga beståndet, då den leder till sämre födosöksförhållanden under den krävande äggläggningsperioden.
- Det nordliga beståndet är betydligt starkare. Hoten är mindre och utgörs främst av lokala planer på storskalig torvbrytning.
- Arten jagas på övervintringsområdena i Västeuropa, men effekterna är okända.

Bevarandeåtgärder

Regelverk

Ljungpiparen är fredad (3 § i jaktlagen (1987:259)). Fredningen gäller också dess ägg och bon. Enligt 1 a § Artskyddsförordningen är det förbjudet att avsiktligt störa fåglarna, särskilt under deras parnings-, uppfödning-, övervintrings- och flyttningsperioder. Det är även förbjudet att skada eller förstöra djurens fortplantningsområden eller viloplatser. Artskyddsförordningen (1998:179) förbjuder import, export och försäljning av levande och döda exemplar av ljungpipare, samt förvaring av levande exemplar. (Vissa undantagsregler finns angivna i artskyddsförordningen). Vid avverkning, etablering av vindkraftsanläggning eller annan form av exploatering kan tillstånd enligt 7 kap. 28 a § MB krävas. Beroende på var i landet man befinner sig gäller antingen tillståndsplikt för eller förbud mot markavvattning, (MB 11:13-14 och förordningen om vattenverksamhet). Ljungpiparen är upptagen i Bilaga III (skyddade djurarter) i Bernkonventionen (konvention om skydd av europeiska vilda djur och växter samt deras naturliga miljö). Ljungpiparen är upptagen i bilaga 2 i Bonnkonventionen (flyttande arter). Ljungpiparen listas i AEWA (African-Eurasian Waterbird Agreement).

Bevarandestatus och bevarandetillstånd

Ljungpiparen häckar på hedmark i fjälltrakterna. Den häckar även på större myrar från Småland till Torne lappmark - norra Norrbotten. På Öland och Gotland förekommer den på alvarmark. Antalet reproduktiva individer överstiger gränsvärdet för rödlistning. Det finns inga tecken på betydande populationsförändring. De skattade värdena som bedömningen baserar sig på ligger alla inom intervallet för kategorin Livskraftig (LC). BirdLife (2017) har uppskattat den europeiska populationen till 630 000–860 000 par och att trenden är ”*Increasing*”.

Bevarandetillståndet för ljungpipare i Svartåmynningen anses som gynnsamt då området nyttjas av att par 100 individer.

A151 – Brushane, *Calidris pugnax*

Artens förekomst i området är fastställd i regeringsbeslut

Beskrivning

Brushanen är en medelstor vadare som i alla dräkter kännetecknas av två ovala vita fläckar på gumpen och ett smalt och otydligt ljus vingband. Arten har annars en mycket varierande fjäderdräkt; de flesta individerna har dock ljusa bräm på ryggfjädrarna, vilket ger ett "fjälligt" utseende. Hanarna är betydligt större än honorna och utvecklar under våren fjäderkrage och öröntofsar. Färgen på speldräkten varierar från vitt till svart, med alla tänkbara nyanser i en gulbrun färgskala däremellan. Dessutom har hanarna individuella mönster, bestående av vattrade, fläckiga eller enfärgade fjädrar i olika kombinationer. Några hanar utvecklar dock ingen speldräkt och även honor kan ha hals- och huvudfjädrar i olika färger.

Brushanen häckar i Sverige i två helt olika typer av miljöer, med olika ekologiska krav och populationsutveckling. Det sydliga beståndet kräver tillgång på lämpliga häckningsmiljöer i form av hävdade strandängar. I bra häckningsmiljöer finns en mosaik av gräs- och starrmarker, öppna dy- och jordtytor och grunda vattensamlingar. Det nordliga beståndet kräver tillgång på lämpliga häckningsmiljöer i form av våta myrmarker, framför allt relativt lågväxta, fuktiga till blöta gräs- och starrängar. Hanarna spelar på gemensam plats, företrädesvis på låga upphöjningar i terrängen. Som rastlokaler utnyttjas öppna områden med grunt vatten och sandiga eller gytjiga bottnar, men även översvämmande åker- eller betesmarker.

Under häckningen rör sig fåglarna inom ett begränsat område, gissningsvis några hundra hektar. Det skandinaviska beståndet övervintrar främst i Afrika söder om Sahara (Sahelzonen).

Bevarandemål

Målsättningen är att det skall finnas ett häckande bestånd av brushane i hela landet. Inga luckor får förekomma inom gränserna för det sammanhängande utbredningsområdet i Norrland och norra Svealand. I södra Sverige ska alla lokaler som hyst häckande brushane efter 1950 ges en sådan bevarandestatus att de framgent kan hysa häckande brushane. Det sydliga beståndet ska uppgå till minst 1 500 par, varav huvuddelen på Öland och Gotland.

Brushane ska nyttja Svartåmynningen som födosöks- och rastlokal med 50–100 individer. Dessutom ska minst ett par häcka i området årligen.

Vad kan påverka negativt

Faktorer som kan påverka arten negativt:

- I södra och mellersta Sverige hotas de mycket fåtaliga bestånden främst av upphörande hävd av strandängsmiljöer, såväl längs kusten som i inlandet. Markavvattning eller – framför allt tidigare – invallning av fuktiga strandängsmiljöer har försämrat eller förstört tidigare livsmiljöer för arten. Fragmentering av lämpliga häckningsmiljöer är ett hot, eftersom brushanen har relativt stora arealkrav.
- Uppväxande träd och buskar på, och runt, goda häckningsmiljöer bidrar till ett ökat predationstryck från främst kråka, men även räv och grävling.
- Höga halter av olika miljögifter i marin miljö, särskilt på rastplatserna längs Europas kuster liksom biocidanvändning på övervintringsområdena i Västafrika kan innebära ett hot. Torka på övervintringsområdena i Västafrika kan eventuellt påverka bestånden negativt.

Bevarandeåtgärder

Regelverk

Brushanen är fredad (3 § i jaktlagen (1987:259)). Fredningen gäller också dess ägg och bon. Enligt 1 a § Artskyddsförordningen är det förbjudet att avsiktligt störa fåglarna, särskilt under deras parnings-, uppfödning-, övervintrings- och flyttningsperioder. Det är även förbjudet att skada eller förstöra djurens fortplantningsområden eller viloplatser. Artskyddsförordningen (1998:179) förbjuder import, export och försäljning av levande och döda exemplar av brushane, samt förvaring av levande exemplar. (Vissa undantagsregler finns angivna i artskyddsförordningen). Vid avverkning, etablering av vindkraftsanläggning eller annan form av exploatering kan tillstånd enligt 7 kap. 28 a § MB krävas. Beroende på var i landet man befinner sig gäller antingen tillståndsplikt för eller förbud mot markavvattning, (MB 11:13-14 och förordningen om vattenverksamhet). Brushanen är upptagen i bilaga III (skyddade djurarter) i Bernkonventionen (konvention om skydd av europeiska vilda djur och växter samt deras naturliga miljö). Brushanen är förtecknad bilaga 2 i Bonnkonventionen (flyttande arter). Brushanen är upptagen i AEWA (African-Eurasian Waterbird Agreement).

Bevarandestatus och bevarandetillstånd

Brushanen häckar på betade strandängar och sankade områden från Nederländerna och norrut i Europa, samt på starrmyrar i taiga och lågalpin tundramiljö från Skandinavien i väster till Sibirien i öster. Enligt en nyligen gjord beräkning uppgår den svenska populationen till 25 000 par (16 000–34 000), varav minst 99 % häckar på myrar i barrskogs- och fjällregionen från norra Dalarna och norrut. Det har skett en betydande minskning, kanske en halvering, av beståndet i Torne och Lule lappmarker (halva svensk populationen finns i dessa lappmarker) från början av 1980-talet till 2002. Denna minskning förefaller ha fortsatt fram till idag och förmodligen har beståndet minskat även i övriga delar av det norrländska utbredningsområdet. Minskad hävd av fuktiga ängsmarker har inneburit att endast små spillror återstår av de häckande populationerna i Nederländerna, Storbritannien, Danmark och södra Sverige. Den rest som finns kvar av det Sydsvenska beståndet återfinns för närvarande på Gotland (10–15 par 2006 mot 111 par 2001), Öland (12 par 2008 mot 278 par 1988) och Skåne (cirka 5 par mot cirka 50 par 1998). BirdLife har uppskattat europapopulationen till 265 000–1 650 000 hanar, samt att trenden är ”Decreasing”.

Bevarandetillståndet anses som tillfredsställande då området nyttjas som födosöks- och rastlokal av närmre hundra individer årligen. Dock sker ingen häckning i området.

A154 – Dubbelbeckasin, *Gallinago media*

Artens förekomst i området är fastställd i regeringsbeslut

Beskrivning

Dubbelbeckasinen påminner mycket om enkelbeckasinen men är större och tyngre med något kortare näbb. Trycker hårdare än enkelbeckasinen och när den stöts flyger den lågt, rakt och faller i allmänhet efter endast 50–200 meter. Vid uppfloget, som är bullrande och vanligtvis utan några läten, liksom vid landningen är de vita stjärthörnen ofta påfallande. Buken är mörkvattrad (vit hos enkelbeckasinen) och hos stående fågel bildar vitpetsade täckare tre tydliga band på den hopslagna vingen. Samlas på traditionella lekplatser där sången hörs i sen skymning och under natt. Spelet, som endast är hörbar inom 250 meters avstånd, består av ett snabbt, böljande fint kvitter och accelererande klickljud, avslutat med ett vinande.

översilningsmyrar i fjällens lågalpina zon eller, åtminstone i Härjedalen, videbevuxna myrar i den övre delen av skogslandet. Lekplatserna utmärks genomgående av en rik förekomst av lågvuxna viden och dvärgbjörk. Områden med högre vegetation undviks däremot. Boplatserna är normalt belägna på lite torrare mark i nära anslutning till

Länsstyrelsen Östergötland

lekplatser och födosöksområden. Arten behöver tillgång på föda i form av en rik markfauna, främst dagmask, men även insekter, insektslarver och snäckor. Mycket tyder på att dubbelbeckasinen är beroende av högproduktiva marker på kalkrika jordar. Tillgången på strukturellt till synes lämplig häckningsmiljö är god i fjällkedjan och den mycket lokala förekomsten av dubbelbeckasin förklaras därför troligen till stor del av en bättre förekomst och högre täthet av dagmask i kalkjordar jämfört med kalkfattiga marker.

Beckasinerna vid respektive lekplats uppehåller sig under häckningstid inom en yta av någon eller några hundra hektar runt leken. Vid hög täthet kan det finnas 0,4–1,4 bon per tio hektar i lekens omgivning. Arten övervintrar huvudsakligen i tropiska östra Afrika.

Bevarandemål

Målsättningen är ett svenskt bestånd på minst 6 000 individer, varav huvuddelen i fjällområdena. Förhållandena i södra Sverige bör förbättras (främst genom ökad strandängshävd och återskapande av silängar) så att arten återkommer som häckfågel på minst ett tiotal lokaler. Goda förutsättningar finns – eller kan skapas – till exempel i Kristianstads Vattenrike, runt Hornborgasjön, Östen, Tåkern, Kvismaren, Tysslingen, Svartån i Västmanland, Hjälstaviken och Uppsala Kungsäng.

Dubbelbeckasinen ska årligen använda området som födosökslokal. Området ska nyttjas av ungefär fem individer.

Vad kan påverka negativt

Faktorer som kan påverka arten negativt:

- Igenväxning och förbuskning av lekplatser på tidigare myrslättermark i Norrlands inland är en påtagligt negativ faktor. Genom fragmentering av livsmiljöer och lokalt utdöende kan större populationer påverkas negativt.
- Arten jagas i södra Europa under flyttningen, men inverkan på populationsnivå är inte känd.
- Försämrade förhållanden på övervintringsområdena i Afrika utgör också en fara.

Bevarandeåtgärder

Regelverk

Dubbelbeckasinen är fredad (3 § i jaktlagen (1987:259)). Fredningen gäller också dess ägg och bon. Enligt 1 a § Artskyddsförordningen är det förbjudet att avsiktligt störa fåglarna, särskilt under deras parnings-, uppfödning-, övervintrings- och flyttningsperioder. Det är även förbjudet att skada eller förstöra djurens fortplantningsområden eller viloplatser. Artskyddsförordningen (1998:179) förbjuder import, export och försäljning av levande och döda exemplar av dubbelbeckasin, samt förvaring av levande exemplar. (Vissa undantagsregler finns angivna i artskyddsförordningen). Vid avverkning, etablering av vindkraftsanläggning eller annan form av exploatering kan tillstånd enligt 7 kap. 28 a § MB krävas. Beroende på var i landet man befinner sig gäller antingen tillståndsplikt för eller förbud mot markavvattning, (MB 11:13-14 och förordningen om vattenverksamhet). Dubbelbeckasinen är upptagen i bilaga II (strängt skyddade djurarter) i Bernkonventionen (konvention om skydd av europeiska vilda djur och växter samt deras naturliga miljö). Dubbelbeckasinen är upptagen i bilaga 2, Bonnkonventionen (flyttande arter). Dubbelbeckasinen är upptagen i AEWA (African-Eurasian Waterbird Agreement).

Bevarandestatus och bevarandetillstånd

Dubbelbeckasinen tillhör våra mera sällsynta häckfåglar med ett bestånd på uppskattningsvis 2 000 individer. Den nuvarande häckningsutbredningen omfattar ett fåtal områden i fjällkedjan i Z, AC och BD län. Fram till andra hälften av 1800-talet var dubbelbeckasinen mycket talrikt förekommande på fuktiga, sidlänta slättermarker i södra Sverige. Arten var därefter stadd i kraftig minskning och sedan 1959 har inga häckningar konstaterats utanför fjällområdet. Från och med 1980-talet har spelande dubbelbeckasiner årligen uppträtt i allt högre utsträckning på

bland annat restaurerade strandängar i södra Sverige, dock utan att någon häckning har kunnat konstateras. Dessa fåglar utgörs förmodligen till 100% av flyttande fåglar, men en återetablering är inte osannolik på sikt.

Det europeiska beståndet uppgår till i storleksordningen 62 500–145 000 hanar. Tecken finns på att arten är på kraftig tillbakagång i östra Europa där det dock fortfarande finns ett tämligen starkt bestånd. Dubbelbeckasinen är rödlistad i kategorin *Nära Hotad* (NT) i Sverige. Dubbelbeckasinen är förtecknade på IUCN:s globala rödlista som *Nära Hotad* (NT). BirdLife International listar dubbelbeckasinen som ”Decreasing” i Europa och menar att det är nödvändigt att Europa tar ett ansvar i artens bevarande. Arten är placerad i SPEC1, vilket innebär europeiska arter av globalt bevarandebetydelse, det vill säga arter som klassats som Akut hotad, Starkt Hotad, Sårbar och Nära Hotad.

Bevarandetilståndet för dubbelbeckasin i Svartåmynningen anses som otillfredsställande då det varit dåligt med rapporteringar av arten de senaste åren.

A157 – Myrspov, *Limosa lapponica*

Artens förekomst i området är fastställd i regeringsbeslut

Beskrivning

Med en kroppslängd på 33–41 centimeter är myrspoven den minsta av våra fyra spovarter. Hanen är i praktdräkt en grann fågel i sin intensivt rödbruna dräkt medan honan är betydligt mer diskret färgad i gulbruna toner. Till skillnad mot den snarlika rödspoven saknar myrspoven vita vingband, den har en vit ryggkil och den långa näbben är dessutom svagt uppåtböjd till skillnad från rödspovens raka. På häckningsplatsen är den oftast mycket högljudd och både spel- och varningslåten är påfallande gnälliga och nasala.

Myrspoven behöver tillgång till lämpliga häckningsmiljöer i form av öppna, gärna lite fuktiga hedar i lågfjällsområden. Arten kan i lämpliga områden häcka i glesa kolonier. Tillgång till störningsfria häckningsplatser är nödvändig. Myrspoven rastar främst längs våra kuster i grunda våtmarksmiljöer utan högre vegetation.

Hemområdet under häckningstid är gissningsvis i storleksordningen 1 500–2 500 hektar. Myrspoven övervintrar längs Europas och Afrikas västra kuster samt i Medelhavsområdet.

Bevarandemål

De tre kända storområden som hyser häckande myrspov bör även fortsättningsvis hysa häckande myrspov och särskilt inom dessa bör lämpliga häckningsmiljöer bevaras. Häckning eller häckningsförsök bör kunna konstateras inom de tre huvudområdena varje år. För att nå en gynnsam bevarandestatus krävs att populationen överstiger drygt 500 häckande par, men detta kan vara ett svåruppnått mål med tanke på de svenska förekomsternas geografiska belägenhet i utkanten av det sammanhängande häckningsområdet (randpopulation).

Myrspoven ska årligen använda området som rast- och födosökslokal. Området ska nyttjas av ett 50-tal individer.

Vad kan påverka negativt

Faktorer som kan påverka arten negativt:

- Det främsta hotet mot myrspoven i Sverige torde idag vara olika typer av störningar i häckningsområdena. De aktuella häckningsplatserna tillhör emellertid de delar av fjällkedjan som är minst besökta under sommarhalvåret, varför även det hotet får betecknas som ringa.

Bevarandeåtgärder

Regelverk

Myrspoven är fredad (3 § i jaktlagen (1987:259)). Fredningen gäller också dess ägg och bon. Enligt 1 a § Artskyddsförordningen är det förbjudet att avsiktligt störa fåglarna, särskilt under deras parnings-, uppfödning-, övervintrings- och flyttningsperioder. Det är även förbjudet att skada eller förstöra djurens fortplantningsområden eller viloplatser. Artskyddsförordningen (1998:179) förbjuder import, export och försäljning av levande och döda exemplar av myrspov, samt förvaring av levande exemplar. (Vissa undantagsregler finns angivna i artskyddsförordningen). Vid avverkning, etablering av vindkraftsanläggning eller annan form av exploatering kan tillstånd enligt 7 kap. 28 a § MB krävas. Beroende på var i landet man befinner sig gäller antingen tillståndsplikt för eller förbud mot markavvattning, (MB 11:13-14 och förordningen om vattenverksamhet). Myrspoven är upptagen i bilaga III (skyddade djurarter) i Bernkonventionen (konvention om skydd av europeiska vilda djur och växter samt deras naturliga miljö). Myrspoven är listad i bilaga 2 i Bonnkonventionen (flyttande arter). Myrspoven är listad i AEWA (African-Eurasian Waterbird Agreement).

Bevarandestatus och bevarandetillstånd

Den första häckningen påträffades 1900 i Torne lappmark. Sedan dess myrspoven sakta ökat i antal och etablerat sig i nya områden, troligen i samtliga lappmarker, och beståndet beräknas för närvarande uppgå till 70–100 par. Fasta kända förekomster finns i Ammarnäsområdet, Lycksele lappmark, Sjauna och lågfjällsområdet mellan Kaitum och Kalix älvar, båda i Lule lappmark. I Torne lappmark häckar arten i lågfjällsområdet väster om Kiruna samt i dess nordligaste delar kring Taavavuoma och Karesuando. Förekomsten i det senare området var länge den enda kända i landet. Förutom i nämnda lappmarker finns förmodligen fasta förekomster även i Pite och Åsele lappmarker samt i Härjedalen. Vissa år verkar myrspoven inte häcka alls, troligen på grund av för dåliga klimatförhållande på häckningslokalerna som exempelvis sen snösmältning, och kan då helt utebliva från sina häckningsplatser. Detta gör att bestånden kan växla kraftigt från år till år vilket försvarar populationsuppskattningar. Myrspovens utbredningsområde omfattar de nordligaste delarna av Norge, Sverige, Finland, Ryssland samt Alaska. BirdLife har uppskattat den europeiska populationen till 3 700–9 000 par. Arten är placerad i SPEC1, vilket innebär europeiska arter av globalt bevarandeintresse, det vill säga arter som klassats som Akut hotad, Starkt Hotad, Sårbar och Nära Hotad.

Bevarandetillståndet för myrspoven i Svartåmynningen anses som otillfredsställande då antalet individer som setts i området är ganska lågt.

A166 – Grönbena, *Tringa glareola*

Artens förekomst i området är fastställd i regeringsbeslut

Beskrivning

Grönbenan är en långbent snäppa med proportioner som en rödbena fast i mindre format och med kortare näbb som är gråsvart. Grönbenan blir mellan 18,5–21 centimeter, har ett vingspann på mellan 35–39 centimeter och väger 34–98 gram. Den adulta grönbenan har på sommaren en grovt vattrad rygg i grått, vitt och beige. Vintertid har den en liknande dräkt men gråare och med ett mer enfärgat bröst. Den juvenila fågeln har en brunare ton och är finare vattrad på ryggen i beige. I alla dräkter har den ett kraftigt vitt ögonbrynsstreck. Den liknar skogssnäppan men är lite stående något och ljusare i teckningen, har ganska ljus vingundersida och en suddigare gräns mellan halsens grå och bukens vita fjädrar. Den har också längre ben än skogssnäppan som är ljust gulgrön istället för skogssnäppans grågröna ben och i flykten sticker de tydligt ut bakom stjärten.

Den har ett karaktäristiskt trestavigt visslande flyktläte på samma tonhöjd, jiff-iff-iff, och varnar med ett energiskt ipp-ipp-ipp-ipp... Sången framförs i spelflykt och är en snabbt, joddlande ramsa, ty-lylltilylltilyll... Sången kan även höras i flykten under flytten.

Grönbenans lämpliga häckningsmiljöer utgörs av sankna stränder längs sjöar och vattendrag samt på fuktiga/våta gräs- eller starrbevuxna myrar. Arten kräver tillgång på öppet vatten och dyiga stränder. Den är särskilt vanlig i områden med flarkmyrar. De högsta tätheterna hittar man i stora sammanhängande våtmarkspartier, men arten häckar regelbundet även vid mindre skogsomgärdade myrar. Under flyttningen påträffas grönbenan både längs kusten samt vid olika inlandsvåtmarker av öppen karaktär.

Grönbenan hävdar revir och rör sig då inom ett område i storleksordningen 100–500 hektar. Arten övervintrar främst i tropiska Afrika, men delvis även i södra Afrika.

Bevarandemål

Målsättningen bör vara att det skall finnas förutsättningar för ett häckande bestånd av grönbenan i hela landet. Tillbakagången söder om Dalälven måste hävas: ett bestånd om minst 3 000 häckande par är här ett rimligt mål. Inga långsiktiga förändringar i utbredning eller numerär bör tillåtas i norra och mellersta Sverige.

Grönbenan ska årligen använda området som rast- och födosökslokal. Området ska nyttjas av ett par hundra individer.

Vad kan påverka negativt

Faktorer som kan påverka arten negativt:

- Det sydsvenska beståndet hotas av en utebliven hävd på sankna stränder. Även i Norrland kan beståndet ha missgynnats av minskande hävd av raningar och silängar.
- Dikning av myrmark, framför allt tidigare och i södra Sverige, har bidragit till en ökad andel träd- och skogbevuxen myr och därmed försämrade förhållanden för grönbenan.
- Det norrländska beståndet kan lokalt komma att hotas av storskalig torvbrytning.

Bevarandeåtgärder

Regelverk

Grönbenan är fredad (3 § i jaktlagen (1987:259)). Fredningen gäller också dess ägg och bon. Enligt 1 a § Artskyddsförordningen är det förbjudet att avsiktligt störa fåglarna, särskilt under deras parnings-, uppfödning-, övervintrings- och flyttperioder. Det är även förbjudet att skada eller förstöra djurens fortplantningsområden eller viloplatser. Artskyddsförordningen (1998:179) förbjuder import, export och försäljning av levande och döda exemplar av grönbenan, samt förvaring av levande exemplar. (Vissa undantagsregler finns angivna i artskyddsförordningen). Vid avverkning, etablering av vindkraftsanläggning eller annan form av exploatering kan tillstånd enligt 7 kap. 28 a § MB krävas. Beroende på var i landet man befinner sig gäller antingen tillståndsplikt för eller förbud mot markavvattning, (MB 11:13-14 och förordningen om vattenverksamhet). Grönbenan är upptagen i bilaga II (strängt skyddade djurarter) i Bernkonventionen (konvention om skydd av europeiska vilda djur och växter samt deras naturliga miljö). Grönbenan är upptagen i bilaga 2 i Bonnkonventionen (flyttande arter). Grönbenan är listad i AEW (African-Eurasian Waterbird Agreement).

Bevarandestatus och bevarandetillstånd

Grönbenan är en vanlig häckfågel i mellersta och norra Sverige. Den förekommer sparsamt till allmänt i C, U, T, S, W, X, Y, Z, AC och BD län. I södra Sverige är arten betydligt ovanligare och regelbundna häckningar sker endast på Sydsvenska höglandet (G, F och O län). Mer tillfälligt förekommer häckningar i M, N, I och E län. Grönbenan är tillsammans med brushanen den vanligaste vadaren på norrländska myrar. Det svenska beståndet uppskattas till

97 000–167 000 par. I Europa häckar 763 000–1 520 000 par. Sedan mitten av 1980-talet har grönbenan gått kraftigt tillbaka i södra Sverige, men har hämtat upp sig bra sedan dess. BirdLife International listar grönbenan som ”*Fluctuating*” i Europa och menar att det är angeläget att Europa tar ett ansvar i artens bevarande. Arten är placerad i SPEC3, vilket innebär att dess utbredning inte är koncentrerad till Europa, men att den inom sitt europeiska utbredningsområde har en otillfredsställande bevarandestatus.

Bevarandetillståndet anses som gynnsamt så det totalt rastar och födosöker ett par hundra individer per år.

A170 – Smalnäbbad simsnäppa, *Phalaropus lobatus*

Artens förekomst i området är fastställd i regeringsbeslut

Beskrivning

Den smalnäbbade simsnäppan är omkring 18–19 centimeter lång och har ett vingspann på ungefär 35 centimeter. Den väger 25–50 gram. Den har flikiga tår och rak, smal näbb. Sommardräkten hos den könsmogna fågeln har en spräckligt mörkgrå ovansida med rödbruna teckningar på nackens sidor, svart ansikte och vit hals. De rödbruna teckningarna är mindre framträdande hos hanen som har en diskretare färgning.

Ungfåglarna är grå och bruna upptill, med brungul undersida och en svart fläck över ögat. På vintern är fjäderdräkten i stort sett grå på ovansidan och vit undertill, men den svarta ögonfläcken är alltid närvarande.

Under flyttningen har den ett hackspettlikt läte eller ett kvittrande "pritt pritt".

Smalnäbbad simsnäppa behöver tillgång på lämplig föda i form av mygglarver, små vattenlevande insekter och stora planktiska kräftdjur. Lämpliga häckningsplatser är fisktomma fjällsjöar, myrgölar eller större flarkmyrar. Arten håller främst till i områden med vattenomflutna starttovor eller där starren bildar en gles bård ut mot öppet vatten. Det bestånd som finns i Bottniska viken och Skärgårdshavet häckar främst på små öar med rik förekomst av små vattensamlingar samt i grunda vikar.

Under häckningen rör sig paret inom ett begränsat område runt boplatsten. Övervintrar i indiska oceanen, till stor del ute till havs.

Bevarandemål

Målsättningen är att det ska finnas förutsättningar för ett häckande bestånd av smalnäbbad simsnäppa i hela dess nuvarande utbredningsområde, inklusive skärgårdsområden och det kustnära skogslandet i Norr- och Västerbotten. Sverige bör kunna hysa minst 25 000 par, varav huvuddelen i AC och BD län.

Smalnäbbad simsnäppa ska årligen använda området som rast- och födosökslokal. Området ska nyttjas av ett 30-tal individer.

Vad kan påverka negativt

Faktorer som kan påverka arten negativt:

- Fortsatt spridning och utplantering av fisk i fjällområdena kan leda till att viktiga häckningsmiljöer förstörs, inte bara för smalnäbbad simsnäppa utan även för andra arter som tär beroende av fiskfria vatten.
- Dikning i anslutning till myrar riskerar att påverka arten negativt.

Bevarandeåtgärder

Regelverk

Smalnäbbad simsnäppa är fredad (3 § i jaktlagen (1987:259)). Fredningen gäller också dess ägg och bon. Enligt 1 a § Artskyddsförordningen är det förbjudet att avsiktligt störa fåglarna, särskilt under deras parnings-, uppfödning-, övervintrings- och flyttperioder. Det är även förbjudet att skada eller förstöra djurens fortplantningsområden eller viloplatser. Artskyddsförordningen (1998:179) förbjuder import, export och försäljning av levande och döda exemplar av smalnäbbad simsnäppa, samt förvaring av levande exemplar. (Vissa undantagsregler finns angivna i artskyddsförordningen). Vid avverkning, etablering av vindkraftsanläggning eller annan form av exploatering kan tillstånd enligt 7 kap. 28 a § MB krävas. Beroende på var i landet man befinner sig gäller antingen tillståndsplikt för eller förbud mot markavvattning, (MB 11:13-14 och förordningen om vattenverksamhet). Smalnäbbad simsnäppa är upptagen i bilaga III (skyddade djurarter) i Bernkonventionen (konvention om skydd av europeiska vilda djur och växter samt deras naturliga miljö). Smalnäbbad simsnäppa är upptagen i bilaga 2 i Bonnkonventionen (flyttande arter). Smalnäbbad simsnäppa är upptagen i AEWA (African-Eurasian Waterbird Agreement).

Bevarandestatus och bevarandetillstånd

Smalnäbbad simsnäppa häckar i fjällen och de övre delarna av skogslandet från Dalarna norrut till Torne lappmark. Ett mindre antal häckningar finns rapporterade från Norrbottens skärgårdsområden och från det kustnära skogs- och myrlandet i Västerbotten och Norrbotten. Större häckande bestånd finns endast i W, Z, AC och BD län. Möjligtvis finns ett fast bestånd även i de inre delarna av Y län. Totalt beräknas 295 000–639 000 hanar finnas i Europa. BirdLife International listar smalnäbbad simsnäppa som ”Stable” i Europa, men menar att det är angeläget att Europa tar ett ansvar i artens bevarande.

Bevarandetillståndet för smalnäbbad simsnäppa i Svartåmynningen anses som otillfredsställande då det inte finns ett tillräckligt antal individer som nyttjar området.

A177 – Dvärgmå, *Hydrocoloeus minutus*

Artens förekomst i området är fastställd i regeringsbeslut

Beskrivning

Dvärgmåsen är mycket liten och nätt, bara två tredjedelar av en fiskmå med sin längd på 24–28 centimeter och ett vingspann på 62–69 centimeter. Med sina snabba ryckiga vingslag påminner den om en tärna i flykten. Den har en smal, spetsig och svart näbb, rundade vingpetsar och dess stjärt är i det närmaste rektangulär. Karaktäristiskt för flygande adulta och andra årets fåglar är att de har en mörk vingundersida och en ljusgrå vingöversida vilket kan ses på långt håll. Utöver detta har även dvärgmåsen i dessa två åldrar en vit bakkant på vingens ovan- och undersida som sträcker sig ända ut på vingpetsen vilket gör att vingpetsen ser än mer rundad ut.

Dvärgmåsen häckar vanligtvis i kolonier i grunda näringsrika havsvikar och vegetationsrika mindre sjöar. Båda föräldrarna bygger boet som placeras direkt på en tuva i vattnet eller i vegetationen på en mindre holme. Den lägger vanligtvis tre ägg, men kullar med två till sex ägg förekommer. I början av ruvning förekommer det att hanen lämnar bollar med insekter till honan. Efter kläckningen lämnar ungarna snabbt boet och blir flygga efter 21–24 dagar. Snart därefter lämnar de häckningsområdet.

Den häckar i nordöstra Europa och på utspridda platser i mellersta Europa samt i Asien; i Ryssland, Kazakstan och Mongoliet. Den häckar också mycket lokalt vid de Stora sjöarna i Nordamerika. I Sverige häckar den på Gotland, i Västerbotten och Norrbotten och enstaka par i några andra landskap. Den är en flyttfågel som vintertid lever vid

kusterna eller pelagiskt men dess vinterkvarter är dåligt kända. De övervintrar runt kusterna i Medelhavet, Atlantkusten och ett fåtal kring kusterna av Storbritannien och i Nordafrika.

Bevarandemål

Dvärgmåsa ska rasta och födosöka i området med ett tiotal individer. Dessutom ska ett till fem par häcka regelbundet.

Bevarandeåtgärder

Regelverk

Dvärgmåsa är fredad (3 § i jaktlagen (1987:259)). Fredningen gäller också dess ägg och bon. Enligt 1 a § Artskyddsförordningen är det förbjudet att avsiktligt störa fåglarna, särskilt under deras parnings-, uppfödning-, övervintrings- och flyttningsperioder. Det är även förbjudet att skada eller förstöra djurens fortplantningsområden eller viloplatser. Artskyddsförordningen (1998:179) förbjuder import, export och försäljning av levande och döda exemplar av dvärgmåsa, samt förvaring av levande exemplar. (Vissa undantagsregler finns angivna i artskyddsförordningen). Vid avverkning, etablering av vindkraftsanläggning eller annan form av exploatering kan tillstånd enligt 7 kap. 28 a § MB krävas. Beroende på var i landet man befinner sig gäller antingen tillståndsplikt för eller förbud mot markavvattning, (MB 11:13-14 och förordningen om vattenverksamhet). Dvärgmåsa är upptagen i bilaga 2 i Bonnkonventionen (flyttande arter). Smalnäbbad simsnäppa är upptagen i AEWA (African-Eurasian Waterbird Agreement).

Bevarandestatus och bevarandetillstånd

BirdLife Internarional (2017) har uppskattat den europeiska populationen till 23 700–45 200 par och trenden till ”Decreasing”. Arten är placerad i SPEC3, vilket innebär att dess utbredning inte är koncentrerad till Europa, men att den inom sitt europeiska utbredningsområde har en otillfredsställande bevarandestatus. BirdLife har även uppskattat den svenska populationen till 2 000–3 600 par och trenden som ”Stable”.

Bevarandetillståndet för dvärgmåsa i Svartåmynningen anses som tillfredsställande. Arten ses rasta och födosöka regelbundet i området. Det sker troligtvis även häckning i området de år som vattenståndet passar arten.

A190 – Skräntärna, *Hydroprogne caspia*

Artens förekomst i området är fastställd i regeringsbeslut

Beskrivning

Skräntärnan är världens största tärna med ett vingspann större än fiskmåsens. Den utmärker sig genom sin mycket grova klarröda näbb och sin svarta hätta i kontrast till vit, måslik kropp. Vingöversidor och rygg är grå och stjärten ganska kort och kliven. Vingundersidorna är vita med påtagligt mörka vingspetsar, och benen hos gamla fåglar är svarta. Flykten är mer måslik än hos andra mindre tärnor. Låtet är ett kraftfullt grovt och skrovligt "krre-ahk". Ungfåglarna tigger med ett genomträngande "kli-vii". I Sverige kan skräntärnan knappast förväxlas med någon annan art.

Skräntärna behöver tillgång till lämpliga bytesdjur, vilket i svenska vatten främst är abborre, mört och strömming. Den fiskar framför allt i grunda kustområden eller i kustnära (inom 30–40 kilometer) sjöar. Lämplig plats för bobygge är flacka, vegetationsfattiga sandrevlar eller klippöar i havsbandet (egentliga Östersjön, Bottenhavet och Bottenviken, även Väneren). Arten häckar företrädesvis i koloni. Tillgång till områden med minimal mänsklig störning är viktig. Arten är störningskänslig under häckningen (maj-juli/augusti), främst under ruvningsperioden.

Häckningslokalen och dess omgivande arkipelag bör sakna fyrfota rovdjur, framför allt mink. Arten är långlivad med relativt låg reproduktion.

Under häckningen kan födosökande skrântärnor uppsöka fiskrika vatten åtskilliga mil från boplatsen. Skrântärnan övervintrar i tropiska Västafrika, där floden Nigers inlandsdelta i Mali är särskilt betydelsefullt.

Bevarandemål

Skrântärnan ska årligen använda området som rast- och födosökslokal. Området ska nyttjas av ett trettiotal individer.

Vad kan påverka negativt

Faktorer som kan påverka arten negativt:

- Mänsklig störning på häckningslokalerna under maj – juli/augusti, främst orsakat av friluftsliv (landning av båtar på häckningsskär, badande folk etc.) kan få tärnorna att överge sina häckningsplatser. Etablering av mink på de öar eller i de skärgårdsområden där arten häckar är ett ökande problem. Försämrad tillgång på lämplig fiskföda i innerskärgårdsområden och kustnära sjöar kan innebära hot mot föryngringen. Igenväxning av träd och/eller buskar på de öar som arten häckar på kan medföra att ön överges.
- Spridning och ackumulering av miljögifter i akvatisk miljö har negativa effekter på häckningsutfallet. Eventuell etablering av vindkraftverk vid kända kolonier kan vara ett framtida hot.
- Beskattning av arten under flyttningen genom Europa och framför allt i övervintringsområdena i tropiska Afrika, vilket kan innebära ett långsiktigt hot mot bestånden.

Bevarandeåtgärder

Regelverk

Skrântärnan är fredad (3 § i jaktlagen (1987:259)). Fredningen gäller också dess ägg och bon. Enligt 1 a § Artskyddsförordningen är det förbjudet att avsiktligt störa fåglarna, särskilt under deras parnings-, uppfödning-, övervintrings- och flyttningsperioder. Det är även förbjudet att skada eller förstöra djurens fortplantningsområden eller viloplatser. Artskyddsförordningen (1998:179) förbjuder import, export och försäljning av levande och döda exemplar av skrântärna, samt förvaring av levande exemplar. (Vissa undantagsregler finns angivna i artskyddsförordningen). Skrântärna tillhör Statens vilt (33 § jaktförordningen (1987:905)). Exemplar som omhändertas eller påträffas döda eller dödas tillfaller Staten. Vid avverkning, etablering av vindkraftsanläggning eller annan form av exploatering kan tillstånd enligt 7 kap. 28 a § MB krävas. Beroende på var i landet man befinner sig gäller antingen tillståndsplikt för eller förbud mot markavvattning, (MB 11:13-14 och förordningen om vattenverksamhet). Skrântärnan är upptagen i bilaga II (strängt skyddade djurarter) i Bernkonventionen (konvention om skydd av europeiska vilda djur och växter samt deras naturliga miljö). Skrântärnan är upptagen i bilaga II i Bonnkonventionen (flyttande arter). Skrântärnan är listad i AEWA (African-Eurasian Waterbird Agreement).

Bevarandestatus och bevarandetillstånd

Skrântärnan har en världsvid men splittrad utbredning med förekomster i Nordamerika, Europa, Asien, Afrika, Australien och Nya Zeeland. Världspopulationen är svårbedömd men har beräknats till cirka 50 000 par. De största kolonierna finns på nordamerikanska västkusten. I Europa är skrântärnan mycket sällsynt som häckfågel och häckar bara i tre områden: Östersjön (Finland, Sverige och Estland), i Svarta havet (Ukraina) samt Kaspiska havet. Några fåglar från Östersjöbeståndet häckar även i Ladoga (Ryssland) och tillfälligt i Tyskland. Av dessa häckade cirka 1700 par i Östersjön i början av 2000-talet, varav cirka 500 i Sverige. Det svenska beståndet ökade fram till 2007 (660 par), men minskade därefter till 532 par år 2010. Sistnämnda år fanns 428 par fördelade mellan tio kolonier. Därutöver fanns 103 solitärhäckande par längs Östersjöns kuster och skärgårdar från Skåne till Norrbotten samt ett par i Vänern. Skrântärnorna har minskat i Östersjön sedan sin storhetstid i början av 1970-

talet då det fanns 2200 par, varav cirka 900 i Sverige. Kolonierna har med tiden blivit färre samtidigt som de återstående blivit större. År 2005 häckade till exempel nästan halva svenska populationen (cirka 300 par) på ett enda litet skär i norra Uppland. BirdLife uppskattar europapopulationen till 11 800–14 800 par och att trenden är ”Increasing”.

Bevarandetillståndet för skräntärna i Svartåmynningen anses som gynnsamt.

A193 – Fisktärna, *Sterna hirundo*

Artens förekomst i området är fastställd i regeringsbeslut

Beskrivning

Fisktärna är en havsfågel i familjen måsfåglar. Arten förekommer cirkumpolärt, och dess fyra underarter häckar i tempererade och subarktiska regioner i Europa, Asien och Nordamerika. Den är en långflyttare och övervintrar i tropiska eller subtropiska kustområden. I häckningsdräkt har den ljusgrå ovsida, vit till mycket ljus grå undersida, svart hätta, orangeröda ben och en small spetsig näbb. Beroende på underart så är näbben till största delen röd med svart näbbpets eller helsvart.

Fisktärnan behöver tillgång på fiskrika sjöar och/eller grunda kustområden samt störningsfria häckningsplatser. För att större kolonier ska kunna etableras krävs rovdjursfria områden; framför allt mink och räva bör hindras på häckningsplatserna.

Under häckningen födosöker fisktärnorna inom ett område i storleksordningen 100–500 hektar. De nordiska fisktärnorna övervintrar huvudsakligen längs kuststräckan mellan Västafrika och Godahoppssuden.

Bevarandemål

Fisktärna ska födosöka och rasta, med 50–100 individer, i området. Dessutom ska 20–30 par häcka i området.

Vad kan påverka negativt

Faktorer som kan påverka arten negativt:

- I innerskärgårdarna och större insjöar, till exempel Mälaren, medför ökad båttrafik och expanderande friluftsliv stora störningar. Ohävd och igenväxning kan leda till att viktiga häckningsplatser försvinner.
- Lokalt kan förekomst av mink leda till att kolonier försvinner. Spridning och ackumulering av miljögifter har negativa effekter på häckningsutfallet.
- Eventuell etablering av vindkraftverk vid kända kolonier kan vara ett framtida hot.

Bevarandeåtgärder

Regelverk

Fisktärnan är fredad (3 § i jaktlagen (1987:259)). Fredningen gäller också dess ägg och bon. Enligt 1 a § Artskyddsförordningen är det förbjudet att avsiktligt störa fåglarna, särskilt under deras parnings-, uppfödning-, övervintrings- och flyttperioder. Det är även förbjudet att skada eller förstöra djurens fortplantningsområden eller viloplatser. Artskyddsförordningen (1998:179) förbjuder import, export och försäljning av levande och döda exemplar av fisktärna, samt förvaring av levande exemplar. (Vissa undantagsregler finns angivna i artskyddsförordningen). Vid avverkning, etablering av vindkraftsanläggning eller annan form av exploatering kan tillstånd enligt 7 kap. 28 a § MB krävas. Beroende på var i landet man befinner sig gäller antingen tillståndsplikt för eller förbud mot markavvattning, (MB 11:13-14 och förordningen om vattenverksamhet). Fisktärnan är upptagen i

bilaga II (strängt skyddade djurarter) i Bernkonventionen (konvention om skydd av europeiska vilda djur och växter samt deras naturliga miljö). Fisktärnan är upptagen i AEWA (African Eurasian Waterbird Agreement).

Bevarandestatus och bevarandetillstånd

Fisktärnan häckar på öar och stränder längs hela Sveriges kust samt vid invatten från Skåne till Dalarna och i Norrlands östra delar. Beståndet är dock glest i Norrlands inland och arten saknas helt som häckfågel i fjällområdena. Det svenska beståndet beräknas uppgå till 20 000–25 000 par (år 1994), vilket motsvarar ungefär 10 % av det europeiska beståndet. Beståndsutvecklingen är svårtolkad. Resultat från häckfågeltaxeringen tyder på att beståndet idag ligger på en lägre nivå än under senare delen av 1970-talet och början av 1980-talet. Mellanårsvariationerna är emellertid stora. Under 1990-talet finns dessutom uppgifter om regionala ökningarna från flera håll, till exempel längs kusten i Bohuslän. BirdLife (2017) har uppskattat den europeiska populationen till 316 000–605 000 par samt att trenden är "Increasing".

Bevarandetillståndet för fisktärnan i Svartåmynningen anses som tillfredsställande då det nyttjas av närmare 100 individer. Häckning sker troligtvis med 10–15 par i området.

A194 – Silvertärna, *Sterna paradisaea*

Artens förekomst i området är fastställd i regeringsbeslut

Beskrivning

Silvertärna är en havsfågel inom familjen måsfåglar. Den är en flyttfågel som häckar i kolonier cirkumpolärt i arktiska och subarktiska områden i Europa, Asien och Nordamerika. Arten är känd för att vara det djur i världen som flyttar den längsta sträckan mellan sin häckningsplats och sina vinterkvarter, som återfinns i Antarktis. De populationer som flyttar längst flyttar cirka 40 000 kilometer årligen, vilket motsvarar ett varv runt jorden. På grund av dessa långa förflyttningar är silvertärnan den organism som sammanlagt får uppleva flest soltimmar per år.

Silvertärnan är en medelstor fågel med en djupt kluven stjärt. Den är till största delen vit med grå mantel, svart hätta, röd näbb och röda ben. Den är långlivad. Den äter främst fisk och små marina ryggradslösa djur. Den är en vanlig art med en uppskattad världspopulation på en miljon individer. Den globala populationstrenden för arten är inte känd, men mänsklig aktivitet har påverkat den sydligt häckande populationen negativt.

Bevarandemål

Målsättningen bör vara att det framledes finns ett häckande bestånd av silvertärna inom hela det nuvarande befintliga häckningsområdet i landet. Beståndet får ej minska i numerär, inte heller får arten försvinna från områden där den häckar idag.

Silvertärnan ska årligen använda området som rast- och födosökslokal. Området ska nyttjas av ett 30-tal individer.

Vad kan påverka negativt

Faktorer som kan påverka arten negativt:

- I skärgårdarna medför ökad båttrafik och expanderande friluftsliv lokalt stora störningar. Ohävd och igenväxning av tidigare öppna kust- och skärgårdsområden kan leda till att viktiga häckningsplatser försvinner. Spridning och ackumulering av miljögifter har negativa effekter på häckningsutfallet. Lokalt kan förekomst av mink leda till att arten försvinner.
- Eventuell etablering av vindkraftverk vid kända kolonier kan vara ett framtida hot.

Bevarandeåtgärder

Regelverk

Silvertärnan är fredad (3 § i jaktlagen (1987:259)). Fredningen gäller också dess ägg och bon. Enligt 1 a § Artskyddsförordningen är det förbjudet att avsiktligt störa fåglarna, särskilt under deras parnings-, uppfödning-, övervintrings- och flyttningsperioder. Det är även förbjudet att skada eller förstöra djurens fortplantningsområden eller viloplatser. Artskyddsförordningen (1998:179) förbjuder import, export och försäljning av levande och döda exemplar av silvertärna, samt förvaring av levande exemplar. (Vissa undantagsregler finns angivna i artskyddsförordningen). Vid avverkning, etablering av vindkraftsanläggning eller annan form av exploatering kan tillstånd enligt 7 kap. 28 a § MB krävas. Beroende på var i landet man befinner sig gäller antingen tillståndsplikt för eller förbud mot markavvattning, (MB 11:13-14 och förordningen om vattenverksamhet). Silvertärnan är upptagen i bilaga II (strängt skyddade djurarter) i Bernkonventionen (konvention om skydd av europeiska vilda djur och växter samt deras naturliga miljö). Silvertärnan är upptagen i AEWA (African-Eurasian Waterbird Agreement).

Bevarandestatus och bevarandetillstånd

Silvertärnan häckar dels i skärgårdar och vid kusten, dels vid tjärnar i fjällen, vid älvsel och stora sjöar i Norrland. Den förekommer vid kusten från Skåne till Norrbotten samt lokalt i Halland och Bohuslän. I Norrlands inland finns den från norra Dalarna till Torne lappmark. Den finns även i Vänern. Som regelbunden häckfågel saknas den i södra och mellersta Sveriges inland. Det svenska beståndets storlek har uppskattats till 20 000–25 000 par. Detta bör sättas i relation till ett samlat europeiskt bestånd på cirka 500 000 par, varav närmare 75 % på Island. Sedan mitten av 1970-talet har silvertärnan ökat i antal såväl i Östersjöområdet som i Vänern. Tecken finns dock på att arten lokalt försvunnit till följd av minkens expansion.

Bevarandetillståndet anses vara dåligt då arten endast setts i få antal.

A197 – Svarttärna, *Chlidonias niger*

Artens förekomst i området är fastställd i regeringsbeslut

Beskrivning

En liten mörk tärna som snappar insekter på vattenytan eller i luften. I häckningsdräkt utmärks den av svart huvud och kroppsundersida, jämnfärgat mörkgrå ovalsida, vit stjärtundersida, mörk näbb och mörka ben. Vingundersidorna är ljusgrå. Unga svarttärnor är vita på delar av huvudet samt på undersidan och kan lätt förväxlas med andra *Chlidonias*-tärnor.

Svarttärnan bygger en tämligen stor, men slarvigt hopsatt bale på den flytande växtligheten, vilket gör den känslig för förändringar i vattenstånd och oväder med kraftiga vindar och stora vågor. Tillgången på lämpliga häckningsplatser i form av näringsrika sjöar, dammar och alvarsjöar med rik flytbladsvegetation är en begränsade faktor. God tillgång på föda i form av alla slags insekter (främst akvatiska arter) och fiskyngel är viktig. Arten födosöker främst över öppet vatten, men även över kärr, våta strandängar och andra våtmarker.

De vuxna fåglarna kan förflytta sig åtskilliga kilometer (upp till åtminstone en halvmil) från boplatserna till goda födosöksområden. Svarttärnan övervintrar i tropiska Afrika.

Bevarandemål

Målsättningen bör vara att det i Sverige permanent finns ett häckande bestånd om minst 500 par. Antalet häckningslokaler bör ej minska. Arten bör finnas kvar på minst 90 % av sina häckningslokaler från ett år till nästa och arten bör dessutom lyckas med häckningen på minst 75 % av häckningsplatserna.

Svarttärna ska rasta och födosöka i området. Dessutom ska det häcka ett till fem par årligen.

Vad kan påverka negativt

Faktorer som kan påverka arten negativt:

- Svarttärnan hotas främst av reglering, torrläggning och igenväxning av våtmarker och kärr. Minskande hävd längs stränder leder till att den för insektslivet så viktiga blå bården försvinner och därmed kan födotillgången reduceras betydligt. Störningar vid kolonierna under den tidiga etableringsfasen kan få arten att överge bona. Minken kan vara en allvarlig predator på svarttärnans ägg och bon och kan vara en bidragande orsak till att arten ofta misslyckas med häckningen.

Bevarandeåtgärder

Regelverk

Svarttärnan är fredad (3 § i jaktlagen (1987:259)). Fredningen gäller också dess ägg och bon. Enligt 1 a § Artskyddsförordningen är det förbjudet att avsiktligt störa fåglarna, särskilt under deras parnings-, uppfödning-, övervintrings- och flyttningsperioder. Det är även förbjudet att skada eller förstöra djurens fortplantningsområden eller viloplatser. Artskyddsförordningen (1998:179) förbjuder import, export och försäljning av levande och döda exemplar av svarttärna, samt förvaring av levande exemplar. (Vissa undantagsregler finns angivna i artskyddsförordningen). Svarttärnan tillhör Statens vilt (33 § jaktförordningen (1987:905)). Exemplar som omhändertags eller påträffas döda eller dödas tillfaller Staten. Vid avverkning, etablering av vindkraftsanläggning eller annan form av exploatering kan tillstånd enligt 7 kap. 28 a § MB krävas. Beroende på var i landet man befinner sig gäller antingen tillståndsplikt för eller förbud mot markavvattning, (MB 11:13-14 och förordningen om vattenverksamhet). Svarttärnan är upptagen i bilaga II (strängt skyddade djurarter) i Bernkonventionen (konvention om skydd av europeiska vilda djur och växter samt deras naturliga miljö). Svarttärnan är upptagen i Bonnkonventionen (flyttande arter). Svarttärnan är upptagen i AEWA (African-Eurasian Waterbird Agreement).

Bevarandestatus och bevarandetillstånd

Svarttärnan har i Sverige en isolerad förekomst knuten till några få slättsjöar i Götaland och Svealand samt till kärr och småsjöar på Ölands kalkhedar. Kolonierna upplöses och flyttar ofta mellan olika våtmarkslokaler inom en region, varför antalet häckande par kan variera betydligt mellan olika år. Starkt varierande tillgång på häckplatser, föda samt predationsförluster är troligen främsta orsakerna till variationerna. Populationens utveckling i Sverige har följts sedan 1975. Antalet häckande par ökade successivt under hela 1990-talet för att kulminera med 267 par år 2002. För åren 2003–2010 varierade antalet par mellan 185 till 235. Sett i ett längre tidsperspektiv är den svenska stammen stabil - populationen har pendlat mellan 150–300 par i ett halvsekel. Även om svarttärnan uppvisar en stabil population i landet kan noteras att antalet häckningslokaler är få och att väsentliga delar av det svenska beståndet under senare tid har varit koncentrerade till endast tre till fem av dessa. Svarttärnan finns i Europa och västra Asiens stäppzon. Den har under de senaste 100 åren minskat starkt i Sverige och i övriga Väst- och Centraleuropa, huvudsakligen till följd av torrläggning och uppodling av häcknings- och födobiotoper. BirdLife har uppskattat europapopulationen till 74400–154000 par och att trenden är ”Increasing”. Arten är placerad i SPEC3, vilket innebär att dess utbredning inte är koncentrerad till Europa, men att den inom sitt europeiska utbredningsområde har en otillfredsställande bevarandestatus.

Bevarandetillståndet för svarttärna i Svartåmynningen anses som otillfredsställande då ingen data om häckningar i området finns. Området nyttjas däremot både som födosöks- och rastlokal.

A246 – Trädlärka, *Lullula arborea*

Artens förekomst i området är fastställd i regeringsbeslut

Beskrivning

Kort stjärt och breda vingar, cirka 14 centimeter lång. På ovansidan i huvudsak brun med ljusare undersida. Vitt ögonstreck som går hela vägen till baksidan av huvudet.

Tillgång på lämpliga häckningsplatser i form av öppna, torra marker i direkt anslutning till luckig skog eller glesa planteringar. Vanliga häckningsmiljöer är gles, luckig tallskog, gamla grustag, unga hyggen (fram till cirka fem år efter plantering), sandiga industriområden och småskaligt jordbrukslandskap i skogs- och mellanbygderna. Trädlärkan återkommer mycket tidigt på våren vilket gör den extra beroende av soliga miljöer. Brandfält är därför ofta gynnsamma häckningsmiljöer för arten. Arten återfinns ofta i samma typ av miljöer som nattskärnan.

Under häckningen rör sig paret normalt inom ett område i storleksordningen 50–100 hektar. Övervintrar i västra och sydvästra Europa.

Bevarandemål

Målsättningen är att det skall finnas ett häckande bestånd av trädlärka i hela området söder om den biologiska norrlandsgränsen. Sverige bör på sikt kunna hysa minst 30 000 par, varav huvuddelen i områden med gles, talldominerad skog.

Trädlärkan ska årligen använda området som födosökslokal. Området ska nyttjas av 10–20 individer.

Vad kan påverka negativt

Faktorer som kan påverka arten negativt:

- Det stora hotet mot trädlärkan är minskad tillgång på lämpliga häckningsplatser. Flera olika faktorer har lett till en kontinuerlig minskning av mängden lämpliga biotoper under perioden efter 1950-talet. Den storskaliga nedläggningen av jordbruket i södra Sveriges skogs- och mellanbygder har lett till ett betydligt slutnare landskap. Allt tätare skog, i kombination med en storskalig övergång från tall till gran i södra Sverige har minskat mängden lämpliga häckningsplatser i skogsmiljö, samtidigt som skogsbetet, som förr var vanligt i skogs- och mellanbygderna, numera i stort sett är helt förvunnet.

Bevarandeåtgärder

Regelverk

Trädlärkan är fredad (3 § i jaktlagen (1987:259)). Fredningen gäller också dess ägg och bon. Enligt 1 a § Artskyddsförordningen är det förbjudet att avsiktligt störa fåglarna, särskilt under deras parnings-, uppfödning-, övervintrings- och flyttperioder. Det är även förbjudet att skada eller förstöra djurens fortplantningsområden eller viloplatser. Artskyddsförordningen (1998:179) förbjuder import, export och försäljning av levande och döda exemplar av trädlärka, samt förvaring av levande exemplar. (Vissa undantagsregler finns angivna i artskyddsförordningen). Vid en avverkning, etablering av vindkraftverk eller annan form av exploatering kan tillstånd enligt 7 kap. 28 a § MB krävas. Trädlärkan är upptagen i Bilaga III (skyddade djurarter) i Bernkonventionen (konvention om skydd av europeiska vilda djur och växter samt deras naturliga miljö).

Bevarandestatus och bevarandetillstånd

Trädlärfkan är väl spridd i södra Sverige, men den förekommer ganska ojämnt spridd, och i Norrland är den sällsynt eller saknas helt. I de nordligaste delarna av utbredningen är inte tillgången på häckningsmiljöer begränsande. Efter att en distinkt bottenivå uppnåddes i mitten av 1980-talet (förmodligen endast några tusen häckande par) har arten under de senaste 15 åren av okänd anledning ökat och i dagsläget torde det svenska beståndets uppgå till i storleksordningen 9 000–20 000 par. Sverige ligger på den nordliga gränsen för artens utbredning i Europa och det samlade beståndet utgör endast en bråkdel av antalet par som beräknas häcka i Europa. BirdLife har uppskattat europapopulationen till 1 890 000–3 890 000 par och att trenden är ”Increasing”. Arten är placerad i SPEC2, vilket innebär att världspopulationen är koncentrerad till Europa men har en otillfredsställande status.

Bevarandetillståndet anses som dåligt då det endast setts enstaka individer i området de senaste åren.

A272 – Blåhake, *Luscinia svecica*

Artens förekomst i området är fastställd i regeringsbeslut

Beskrivning

Blåhaken är en ganska liten och slank fågel med långa ben. Den har ett vingspann på 13–15 centimeter och den väger 12–25 gram. Blåhakens utseende varierar mycket beroende på årstid, ålder och kön. Artens många underarter skiljer sig även åt vad gäller hanarnas utseende. Honorna är i stort sett identiska. I alla dräkter har den dock ett tydligt vitaktigt ögonbrynsstreck och roströda fält på stjärtbasens sidor, där det senare främst syns när den flyger eller när den sittande knycker på stjärten. Den har en tunn svart näbb och svarta ögon.

Som namnet antyder är blåhakehanens strupe och övre bröst blått. I mitten av det blå finns hos hanarna av underartsgruppen *svecica* en roströd fläck medan den europeiska underartsgruppen *cyanecula* har en vit fläck. Underarten *L. s. magna* saknar helt fläck. Honan har inte det färgstarka blåa i sin fjäderdräkt utan mer otydligt ljusblått, eller saknar helt blått. Stjärten hos båda könen har roströda fält på stjärtbasens sidor.

Hanens fjäderdräkt blir på vintern mer lik honans. Hakan och strupen är då vita och av den blå fläcken återstår endast ett band nedtill på bröstet. Där bakom ligger då ett svart tvärband och bakom detta ett rödbrunt. Honan har endast i undantagsfall det rödbruna tvärbandet.

Tillgång till lämpliga häckningsmiljöer i form av fjällbjörkskog och områden med täta videsnår. Arten hävdar revir och rör sig då inom ett område i storleksordningen 1 hektar. Blåhaken övervintrar i södra Asien. Skandinaviska blåhakar flyttar i mindre omfattning även till Afrika.

Bevarandemål

Det häckande beståndets storlek får inte uppvisa några tecken på dramatisk minskning och arten skall påträffas regelbundet inom hela sitt utbredningsområde enligt ovan.

Blåhaken ska årligen använda området som rast- och födosökslokal. Området ska nyttjas av 10–20 individer.

Bevarandeåtgärder

Regelverk

Blåhaken är fredad (3 § i jaktlagen (1987:259)). Fredningen gäller också dess ägg och bon. Enligt 1 a § Artskyddsförordningen är det förbjudet att avsiktligt störa fåglarna, särskilt under deras parnings-, uppfödning-,

övervintrings- och flyttperioder. Det är även förbjudet att skada eller förstöra djurens fortplantningsområden eller viloplats. Artskyddsförordningen (1998:179) förbjuder import, export och försäljning av levande och döda exemplar av blåhake, samt förvaring av levande exemplar. (Vissa undantagsregler finns angivna i artskyddsförordningen). Vid en avverkning, etablering av vindkraftverk eller annan form av exploatering kan tillstånd enligt 7 kap. 28 a § MB krävas. Beroende på var i landet man befinner sig gäller antingen tillståndsplikt för eller förbud mot markavvattning (MB 11: 13–14 och förordningen om vattenverksamhet). Blåhaken är upptagen i Bilaga II (strängt skyddade djurarter) i Bernkonventionen (konvention om skydd av europeiska vilda djur och växter samt deras naturliga miljö). Blåhaken är upptagen i bilaga 2 i Bonnkonventionen.

Bevarandestatus och bevarandetillstånd

Blåhaken häckar med säkerhet i följande län: W, Z, AC, BD. Det svenska beståndets storlek har uppskattats till mellan 140 000 och 180 000 par. Detta motsvarar cirka 20 % av det samlade europeiska beståndet (undantaget Ryssland). Fjällhäckande arters populationsutveckling täcks mycket dåligt av den nationella miljöövervakningen, varför den storskaliga utvecklingen är okänd. Intensiva studier i Ammarnäsområdet (AC) tyder dock på ett tämligen stabilt bestånd.

Bevarandetillståndet för blåhake i Svartåmynningen anses som tillfredsställande då området verkar vara en relativt välbesökt rastlokal. Dessvärre syns en mindre minskning i antalet rastande fåglar de senaste åren.

A338 – Törnskata, *Lanius collurio*

Artens förekomst i området är fastställd i regeringsbeslut

Beskrivning

Törnskatan är stor som en sädesärla, cirka 16–18 centimeter från näbb till stjärt. Hannen är omisskännlig med svart banditmask, rödbrun rygg, rosa bröst, grå hjässa och nacke samt svart stjärt med vita ytterkanter. Honan är mindre iögonfallande, med brun hjässa, rygg och stjärt, grå nacke och mer eller mindre tydlig brun banditmask. Hennes bröst och flanker har brun vattring på smutsgrå botten, vilket ger ett "fjälligt" intryck.

Tillgång på öppna marker (främst jordbruksmark, men även kalhyggen) med rik insektsförekomst på varma, solbelysta lokaler. Häckningslokalerna bör ha god tillgång på attraktiva insektsmiljöer i form av blommande och bärande buskar (till exempel nypon, slån eller björnbär) i kombination med öppna partier, till exempel kortbetade gräsytor. På jordbruksmark föredrar törnskatan en mosaik av betade och mindre hårt betade ytor där artdiversiteten för växter och insekter är hög. Optimala hyggen för törnskatan karaktäriseras av hyggen utan fröträd och/eller högskärmar, det vill säga den gamla typen av hyggen. Generellt får törnskatan fler ungar på hyggen än på jordbruksmark beroende på lägre predation. Törnskatan föredrar hyggen som planteras med gran. Dessa nyttjas till cirka 15 år efter planteringen. Från Dalarna och norrut är hyggen den viktigaste biotopen för törnskatan.

Arten hävdar revir och rör sig då inom ett område i storleksordningen fem hektar. Törnskatan övervintrar i tropiska östra och södra Afrika.

Bevarandemål

Målsättningen skall vara en långsiktig beståndsstorlek på minst 50 000 par, varav huvuddelen i jordbrukslandskapet. Utbredningsområdet skall förbli oförändrat. En mindre del av beståndet kan även i framtiden hittas i områden med kalhyggesbruk samt på naturvårdsbrända ytor i skogslandskapet. Eftersom de lämpliga

häckningsmiljöerna i skogsmiljö finns på snabbt övergående successionsstadier kan man på sikt dock inte räkna med något större bestånd i skogsmark.

Törnskata ska häcka, med minst ett par, i området årligen. Utöver detta ska arten nyttja området som födosöks- och rastlokal.

Vad kan påverka negativt

Faktorer som kan påverka arten negativt:

- Det största hotet är den under lång tid minskande tillgången på lämpliga häckningsmiljöer; igenläggning av jordbruksmark i skogs- och mellanbygderna, minskad hävd av naturliga, ogödslade betesmarker, allt mer rationell skötsel av kvarvarande marker och avsaknad av brandfält i skogslandskapet.
- Törnskatan förekomst är kopplad till rik insektsförekomst som i sin tur är kopplad till hög artdiversitet av blommande växter. Enbart kortbetade marker är således inte optimala för törnskator.
- Kraftigt torka under en lång rad av år i övervintringsområdena i södra Afrika kan bidra till tillbakagången.

Bevarandeåtgärder

Regelverk

Törnskatan är fredad (3 § i jaktlagen (1987:259)). Fredningen gäller också dess ägg och bon. Enligt 1 a § Artskyddsförordningen är det förbjudet att avsiktligt störa fåglarna, särskilt under deras parnings-, uppfödning-, övervintrings- och flyttningsperioder. Det är även förbjudet att skada eller förstöra djurens fortplantningsområden eller viloplatser. Artskyddsförordningen (1998:179) förbjuder import, export och försäljning av levande och döda exemplar av törnskata, samt förvaring av levande exemplar. (Vissa undantagsregler finns angivna i artskyddsförordningen). Vid en avverkning, etablering av vindkraftverk eller annan form av exploatering kan tillstånd enligt 7 kap. 28 a § MB krävas. Törnskatan är upptagen i Bilaga II (strängt skyddade djurarter) i Bernkonventionen (konvention om skydd av europeiska vilda djur och växter samt deras naturliga miljö).

Bevarandestatus och bevarandetillstånd

I Sverige häckar törnskatan i södra och mellersta Sverige samt utmed norrlandskusten. Betesmarker i jordbrukslandskapet samt hyggen i skogslandskapet håller huvuddelen av den svenska populationen. Törnskatans globala utbredning sträcker sig från Atlantkusten till centrala Rysslands stäpper. Generellt sett ökar tätheterna från väst till öst, vilket tyder på att arten föredrar ett varmt inlandsklimat. Törnskatan minskade med hela 50 % i jordbruksdominerade landskap mellan 1976 och 2003, men artens kolonisering av hyggen bidrog till att minskningen i skogslandskapet inte blev lika markant. Tydliga populationsnedgångar i jordbrukslandskapet noterades under slutet av 1970-talet samt åren 1984, 1991, 1992 och 2002. BirdLife (2017) har uppskattat europapopulationen till 7 440 000–14 300 000 par, den svenska populationen till 29 000–58 000 par och att trenden är "Stable". Arten är placerad i SPEC2, vilket innebär att världspopulationen är koncentrerad till Europa men har en otillfredsstillande status.

Bevarandetillståndet för törnskata i Svartåmynningen anses som gynnsamt då arten regelbundet rastar och födosöker i området. Dessutom sker troligtvis minst en häckning per år.

Övriga våtmarksfåglar

Arters förekomst i området fastställda i regeringsbeslut

- A391 – Mellanskarv, *Phalacrocorax carbo sinensis*

Arters förekomst i området inte fastställda i regeringsbeslut

- A005 – Skäggdopping, *Podiceps cristatus*
- A036 – Knölsvan, *Cygnus olor*
- A039 – Sädgås, *Anser fabalis*
- A040 – Spetsbergsgås, *Anser brachyrhynchus*
- A041 – Bläsgås, *Anser albifrons*
- A043 – Grågås, *Anser anser*
- A046 – Prutgås, *Branta bernicla*
- A048 – Gravand, *Tadorna tadorna*
- A050 – Bläsand, *Anas penelope*
- A051 – Snatterand, *Anas strepera*
- A052 – Kricka, *Anas crecca*
- A054 – Stjärtand, *Anas acuta*
- A055 – Årta, *Anas querquedula*
- A056 – Skedand, *Anas clypeata*
- A069 – Småskrake, *Mergus serrator*
- A070 – Storskrake, *Mergus merganser*
- A130 – Strandskata, *Haematopus ostralegus*
- A142 – Tofsvipa, *Vanellus vanellus*
- A143 – Kustsnäppa, *Calidris canutus*
- A145 – Småsnäppa, *Calidris minuta*
- A147 – Spovsnäppa, *Calidris ferruginea*
- A150 – Myrsnäppa, *Calidris falcinellus*
- A156 – Rödspov, *Limosa limosa*
- A160 – Storspov, *Numenius arquata*
- A162 – Rödbena, *Tringa totanus*
- A179 – Skrattnås, *Chroicocephalus ridibundus*
- A182 – Fiskmås, *Larus canus*

Beskrivning

Bläsand: Bläsanden är 45–51 centimeter stor. Hanen har brunt huvud med en gulaktig pannbläs och gråbrun kropp medan honan är brunspräcklig. Bläsanden häckar lite varstans i anslutning till vattendrag, små tjärnar eller sjöar.

Bläsgås: Bläsgåsen är 66–76 centimeter stor. Den är gråbrun med en iögonfallande vit panna samt kraftigt tvärbandad undersida. Bläsgåsen bygger gärna sitt bo på torr mark i närheten av någon liten vattensamling.

Fiskmås: Fiskmåsen är ungefär 42 centimeter stor. Den är grå och vit, med svarta vingpetsar. Fiskmåsen häckar ofta på klippphyllor och avsatser eller i någon klippskreva, men även på marken nära något vatten. Ibland övertar de gamla kråkbö och andra gånger kan de bygga i någon skorsten. Den är en opportunist som äter lite av varje.

Gravand: Gravanden är cirka 61 centimeter stor. Den har ett väldigt karaktäristiskt utseende och är till stora delar vit, med ett mörkt grönsvart huvud, röd näbb och ett rödbrunt bröstband. Gravanden häckar vid flacka sand- och lerstränder.

Grågås: Grågåsen är 74–84 centimeter. Den är gråbrun med något mörkare vingar. Grågåsen bygger oftast sitt bo på holmar eller halvöar intill vattnet, gärna på en liten höjd med fri utsikt över vattnet.

Knölsvan: Knölsvanen är en stor vit fågel med markant orange näbb med en framträdande svart knöl i pannan vid näbbröten. Arten häckar vid grunda och öppna våtmarker där den födosöker genom att beta vattenväxter från sjöbotten. Samma par häckar ofta på samma plats i flera år.

Kricka: Krickan är 35 centimeter stor. Hannen har ett brunt huvud med grönskimrande rand från ögat till bak i nacken. I övrigt gråvitspräcklig, honan ser ut som en gräsandhona i miniatyr. Krickan bygger ofta boet på marken under en buske, ofta inne i skogen.

Kustsnäppa: Kustsnäppan är cirka 25 centimeter stor. Den har rödbrunt huvud, bröst och undersida och ovensidan spräcklig i svart och brunt. Arten häckar inte i Sverige men flyttar genom landet till och från häckplatserna i norra Ryssland.

Mellanskarv: Mellanskarven är något mindre än storskarven, men skillnaden är så pass liten att det är svårt att se i fält. Den är en svart, långhalsad sjö-/havsfågel med gul eller rödaktig fläck vid näbbröten. Den häckar ofta kolonivis på öar och skär och bygger ett bo av grenar, tång och annat material. Ibland även på barken eller i buskar.

Myrsnäppa: Myrsnäppan är 15–18 centimeter stor. Den är brunspräcklig med vit undersida och två ljusa streck på hjässan. Myrspoven häckar på myrar och hedar i norra Sverige och syns mest i de södra delarna under flyttperioder.

Prutgås: Prutgåsen är 56–61 centimeter stor. Den är mörk, grå-svart med en vit halsring på halsen. Prutgåsen häckar inte i Sverige med passerar i stora antal under flyttning mellan östra Sibirien och Brittiska öarna.

Rödbena: Rödbenan är cirka 28 centimeter stor. Den har markant röda ben och näbb, den har en vit övergump och är i övrigt brunspräcklig. Rödbenan bygger ofta boet dolt i en tuva, men det kan även i vissa fall ligga helt öppet, särskilt om det är placerat inom ett måssamhälle.

Skedand: Skedanden är 51 centimeter stor. Den har en väldigt stor och framtill bred näbb. Hannen har vitt bröst med rödbruna sidor och ljusblå framkant på vingarna. Honan brunspräcklig. Skedanden häckar vid grunda näringsrika sjöar och vikar, gärna på översvämmade strandängar.

Skrattmå: Skrattmåsen är cirka 40 centimeter stor. Under sommaren har den ett chokladbrunt huvud. Skrattmåsen häckar i kolonier, ofta i vassrika våtmarker. Boet byggs på en tuva av vass och gräs, ofta omgiven av vatten. Den är en opportunist som äter lite av varje.

Skäggdopping: Skäggdoppingen är cirka 48 centimeter stor. I sommardräkt är den lätt att känna igen på de mörka örontofsarna och det rödbruna kindskägget. Skäggdoppingen häcka i sjöar och havsvikar med skyddande vass, starr eller annan vegetation.

Småskrake: Småskranken är 58 centimeter stor. Den har en stripig tofs i nacken. Hanen är grå, vit och svart med svart huvud, medan honan har brunt huvud och brunspräcklig kropp. Småskranken häckar alltid på marken väl dolt i skydd av klippblock eller buskar.

Småsnäppa: Småsnäppan är cirka 15 centimeter stor. Häkningsdräkten är orange bröst, vit hals och ett kraftigt vitt V på ryggen. Vinterdräkten och ungfåglar är gråspräckliga på ovensidan och ljus på undersidan. Den häckar normalt inte i Sverige utan flyttar endast genom landet till och från häckplatserna.

Snatteband: Snattebanden är 51 centimeter stor. Den är till största delen grå eller brunspräcklig, buken vit och på vingarna syns svarta, vita och bruna teckningar. Snattebanden häckar i vatten med rik undervegetation.

Spetsbergsgås: Spetsbergsgåsen är 60–70 centimeter. Den är ljus gråblå med ett mörkare huvud och en ganska kort hals och näbb. Spetsbergsgåsen häckar i glesa kolonier med boet direkt på marken.

Spovsnäppa: Spovsnäppan är cirka 20 centimeter. Den har en vit undergump och gråspräcklig ovansida. Arten häckar inte i Sverige utan flyttar genom landet till och från häckningsplatsen i norra Sibirien. Den äter insekter och blötdjur.

Stjärtand: Stjärtanden är 50–60 centimeter stor. Hanen känns i häckningsdräkt lätt igen på huvudets och halsens chokladbruna färg, mot vilken de vita kilarna på halsens sidor skarpt kontrasterar, samt på den långa och sylvassa stjärten, honan är brunspräcklig. Stjärtandens bo är en grund och fodrad grop i marken på en relativ torr plats i anslutning till våtmark eller strand.

Storskrake: Storskraken är cirka 66 centimeter stor. Den har en lång näbb som slutar med en hake, hanen är ljus med svart rygg och grönsvart huvud, honan har ett brunt huvud, ljus hals och grå kropp. Storskraken häcka i holkar eller ihåliga träd, under stenar eller under täta granar som finns i anslutning till en större fiskrik sjö.

Strandskata: Strandskatan är 44 centimeter stor. Den har en svart-vit dräkt men en lång röd näbb och röda ögon. Strandskatan häckar ofta på öppna strandmarker, såväl på sand- och grusstränder, som på strandängar. Boet består av en grop prydd med vackra stenar eller musselskal.

Sädgås: Sädgåsen är 66–88 centimeter stor. Den har ett mörkt huvud, hals och vingar, näbben är orangegul med svart näbbspets. Sädgåsen lägger boet på en tidig snöfri plats, såsom på en tuva i en myr, gärna intill en stubbe eller trädstam.

Tofsvipa: Tofsvipan är 28–31 centimeter stor. Den har en lång nacktofs, svart strupe samt grönskimrande mörk rygg, honan har något mattare färger. Tofsvipan är en vadare som häckar på fält, strandängar och sankmarker. Boet är ofta en grop direkt på marken eller i en tuva. Den äter insekter, vegetabilier, sniglar och maskar.

Årta: Årtan är 37–41 centimeter stor. Hannen i praktdräkt har ett bländande vitt ögonbrynsstreck. På närmare håll kan man se att en del av skulderfjädrarna är förlängda och hänger över vingen. Honan är brunspräcklig. Årtan placerar ofta boet i en starttuva eller under någon liten buske ute på en sank strandäng.

Bevarandemål

De utpekade våtmarksfåglarna för Svartåmynningen behöver en variation av flera viktiga strukturer för att utnyttja lokalen både som rast-, födosöks- och häckningsplats. Vid Svartåmynningen ska det därför finnas öppet vatten, kanaler som sammanbinder de öppna vattenspeglarna i vasshavet, en blå bård vid medelvattentillstånd, vassmiljöer som ger skydd och bomaterial samt hävdade strandängar utan eller med få buskar och träd som rovfåglar kan födosöka från.

Fiskmås, gravand, knölsvan, rödspov, storspov, strandskata och årta ska häcka med åtminstone fem par per art. Skäggdopping och snatterand ska häcka med åtminstone tio par. Grågås och rödbena ska kunna häcka med åtminstone 30 par.

För fiskmås, gravand, myrsnäppa, prutgås, småskrake, skedand, småsnäppa, spetsbergsgås, stjärtand, spovsnäppa, årta, sädgås och rödspov ska det rasta och/eller födosöka 10–50 individer per art. För storspov, bläsgås, kustsnäppa, strandskata, rödbena och snatterand ska det rasta och/eller födosöka ett par hundra individer per art. För knölsvan, skrattmås, storskrake, kricka, tofsvipa och bläsand ska det födosöka och eller/rasta 500–1000 individer per art. För skäggdopping och grågås ska det rasta och/eller födosöka ett par tusen individer per art.

Mellanskarven ska nyttja området årligen som födosökslokal.

Vad kan påverka negativt

Se hotbilden för naturtyperna naturligt näringsrika sjöar (3150) och fuktängar (6410).

Bevarandetilstånd

Bevarandetilståndet för fiskmås, grågås, skrattmås, knölsvan, mellanskarv, rödspov, snatterand, bläsand, skedand samt tofsvipa anses vara gynnsamt.

Bevarandetilståndet för bläsgås, gravand, kricka, skäggdopping, småsnäppa, spovsnäppa, storskrake, strandskata, årta, myrsnäppa, prutgås, småskrake, stjärtand och sädgås anses som tillfredsställande.

Bevarandetilståndet för rödbena, kustsnäppa, spetsbergsgås och storspov anses som otillfredsställande.

Kartor

Kartor som visar områdets läge, yttergränser, naturtypernas utbredning, kända forn- och kulturlämningar, samt äldre ekonomiska kartor finns sist i planen.

Dokumentation

Webbsidor/databaser:

Artportalen, <https://www.artportalen.se>, (2018-11-22).

Länsstyrelsen Östergötland, <http://www.lansstyrelsen.se/ostergotland>, (2018-11-22).

Naturvårdsverket, <http://www.naturvardsverket.se/>, (2018-11-22).

Skyddad natur, <http://skyddadnatur.naturvardsverket.se/>, (2018-11-22).

Skogsstyrelsen, <https://skogskartan.skogsstyrelsen.se/skogskartan/>, (2018-11-22).

Ängs- och betesmarksinventeringen (TUVÅ), <http://www.jordbruksverket.se/>, (2018-11-22).

Riksantikvarieämbetets fornminnesregister, <http://www.fmis.raa.se/cocoon/fornsok/search.html>, (2018-11-22).

Dokument:

Naturvårdsverkets vägledningsdokument för habitat och ArtDatabankens vägledningar för arter.

Wenche Eide (red.), Arter och naturtyper i habitatdirektivet - bevarandestatus i Sverige 2013, ArtDatabanken SLU, Uppsala, 2014.

Bevarandeplan för Svartåmynningen Natura 2000-område, fastställd 2005-08-15.

Skötselplan för Svartåmynningen naturreservat, fastställd 2006.

Beslut om bildande av Svartåmynningen naturreservat, 1975-04-25, samt uppdaterad 1996-03-19 och 2008-03-25.

BirdLife International, European birds of conservation concern: populations, trends and national responsibilities. Cambridge, Uk. BirdLife International, 2017.

Havs- och Vattenmyndigheten, Åtgärdsprogrammet för asp, 2016.

Topografisk karta

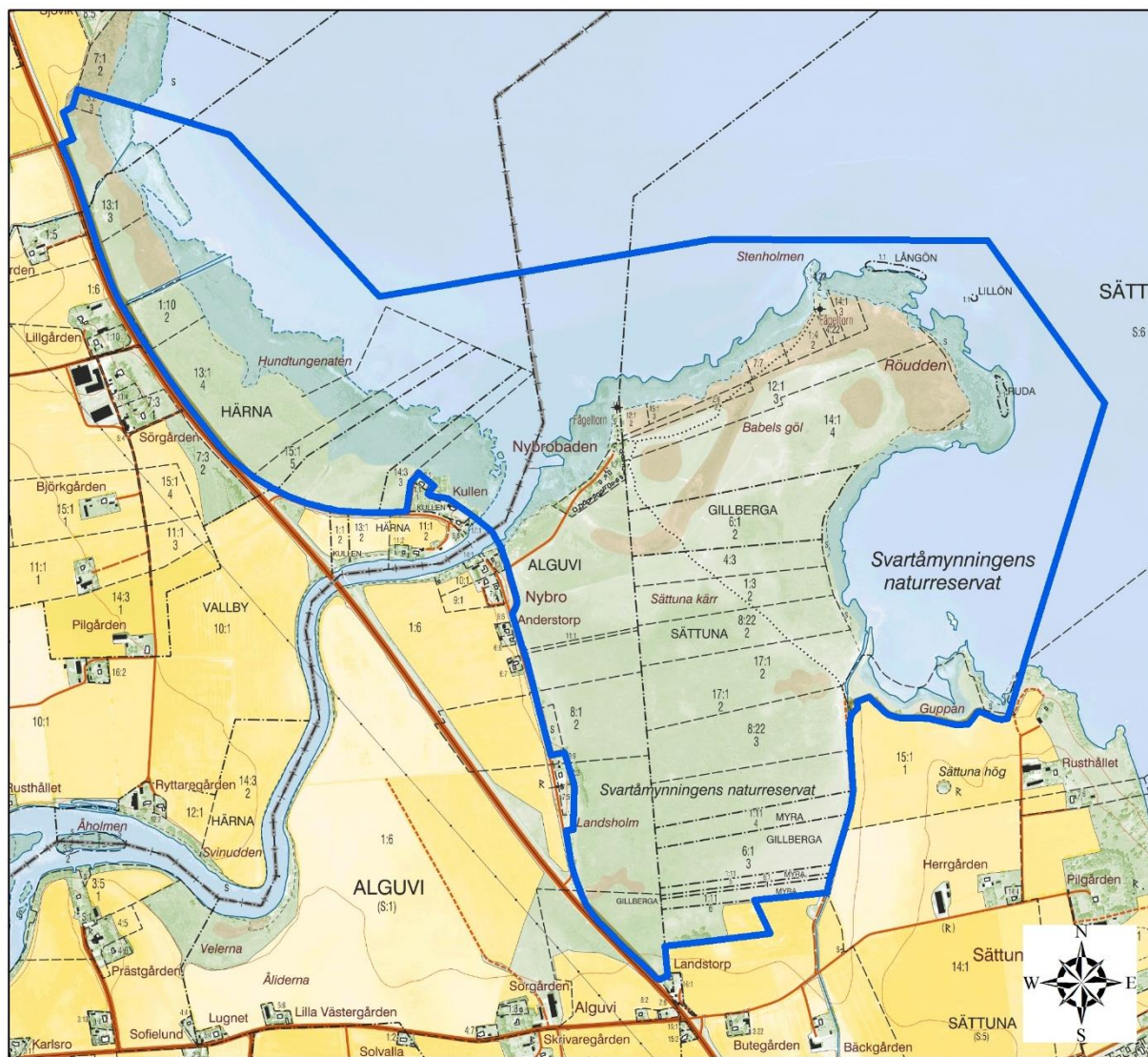
©Naturvårdsverket och ©Lantmäteriet Geodatasamverkan

0 1 2 4 6
Kilometer

 Natura 2000-området

Översigtskartan visar att Svartåmynningen ligger strax nordväst om Linköpings tätort.

Ekonomisk karta

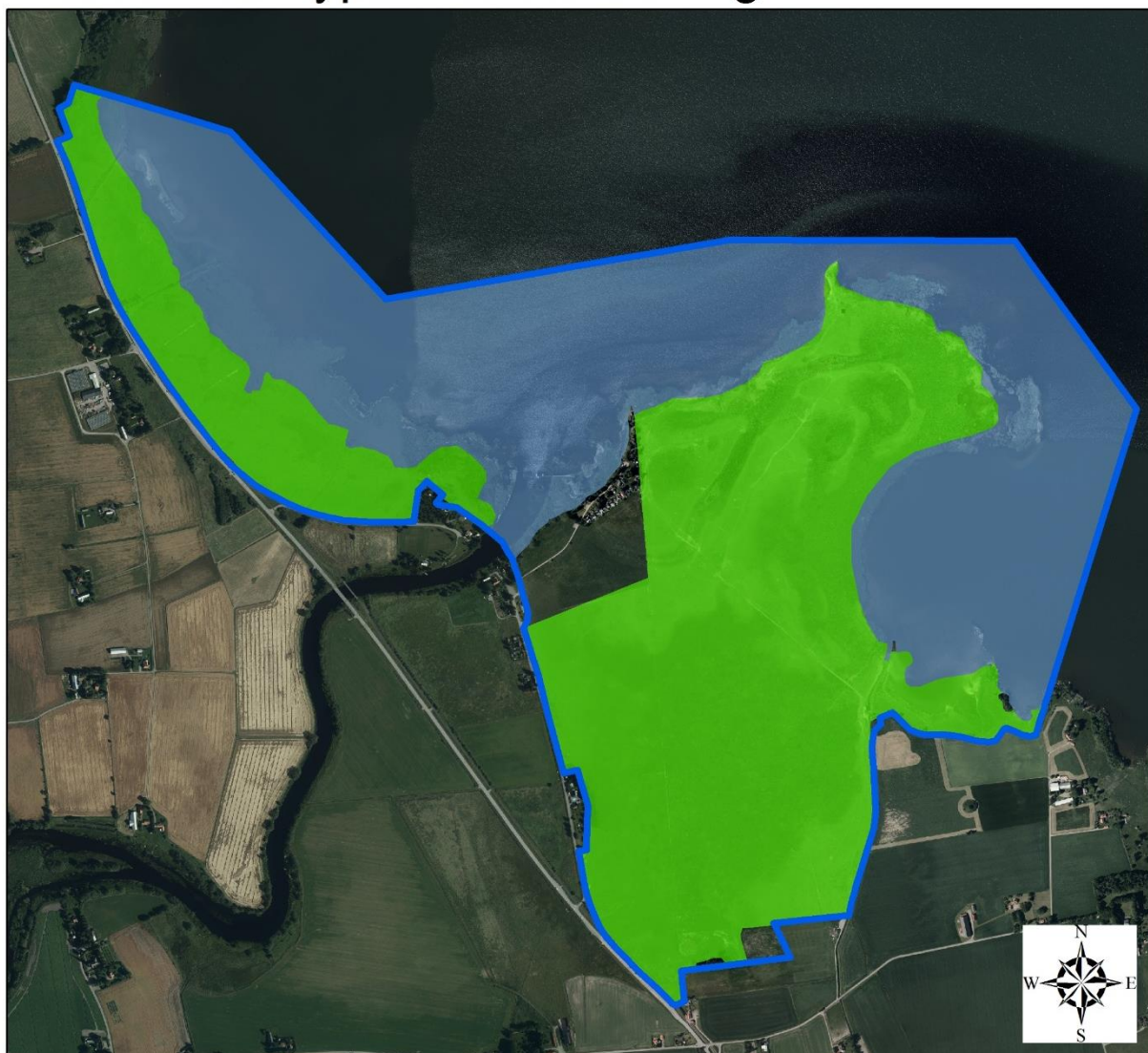

©Naturvårdsverket och ©Lantmäteriet Geodatasamverkan
0 0,25 0,5 1
Kilometer

 Natura 2000-området

Fastighetskartan visar yttergränserna för området.

Natura 2000-områdets avgränsningar och N2000-naturtypernas utbredning

©Naturvårdsverket och ©Lantmäteriet Geodatasamverkan

0 250 500 1 000
Meter

	Natura 2000-området
	3150 Naturligt näringsrika sjöar150,4 ha
	6410 Fuktängar160,5 ha

Flygfotot visar naturtypernas utbredning i området. För mer detaljerad karta se sida x-(x+2).

Natura 2000-områdets avgränsningar och N2000-naturtypernas utbredning

©Naturvårdsverket och ©Lantmäteriet Geodatasamverkan

0 100 200 400 600
Meter

	Natura 2000-området
	3150 Naturligt näringsrika sjöar150,4 ha
	6410 Fuktängar160,5 ha

Natura 2000-områdets avgränsningar och N2000-naturtypernas utbredning

©Naturvårdsverket och ©Lantmäteriet Geodatasamverkan

0 100 200 400 600
Meter

	Natura 2000-området
	3150 Naturligt näringsrika sjöar150,4 ha
	6410 Fuktängar160,5 ha

Natura 2000-områdets avgränsningar och N2000-naturtypernas utbredning

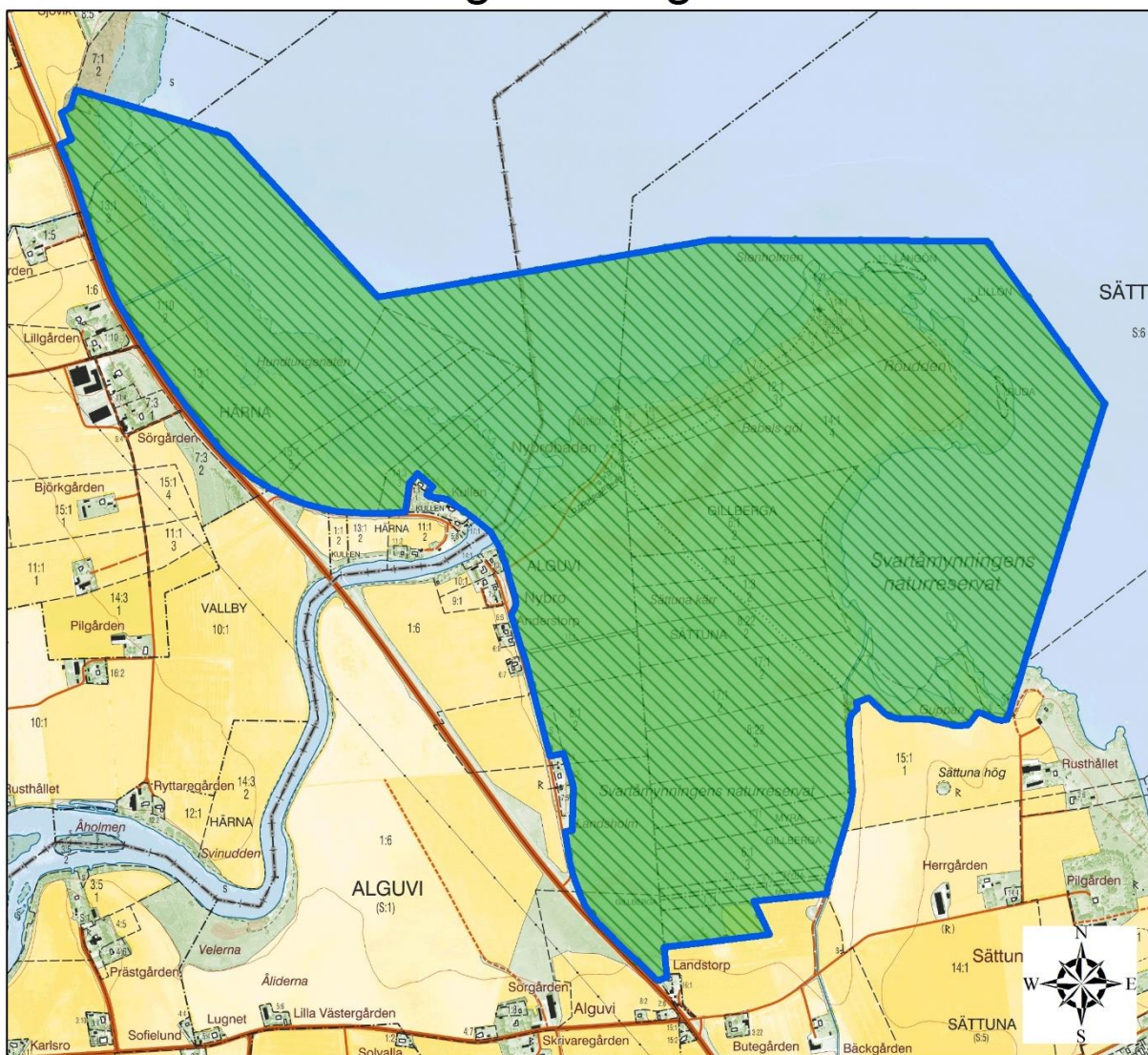

©Naturvårdsverket och ©Lantmäteriet Geodatasamverkan

0 100 200 400 600
Meter

	Natura 2000-området
	3150 Naturligt näringsrika sjöar150,4 ha
	6410 Fuktängar160,5 ha

Natura 2000-områdets avgränsningar och Naturreservatets avgränsningar

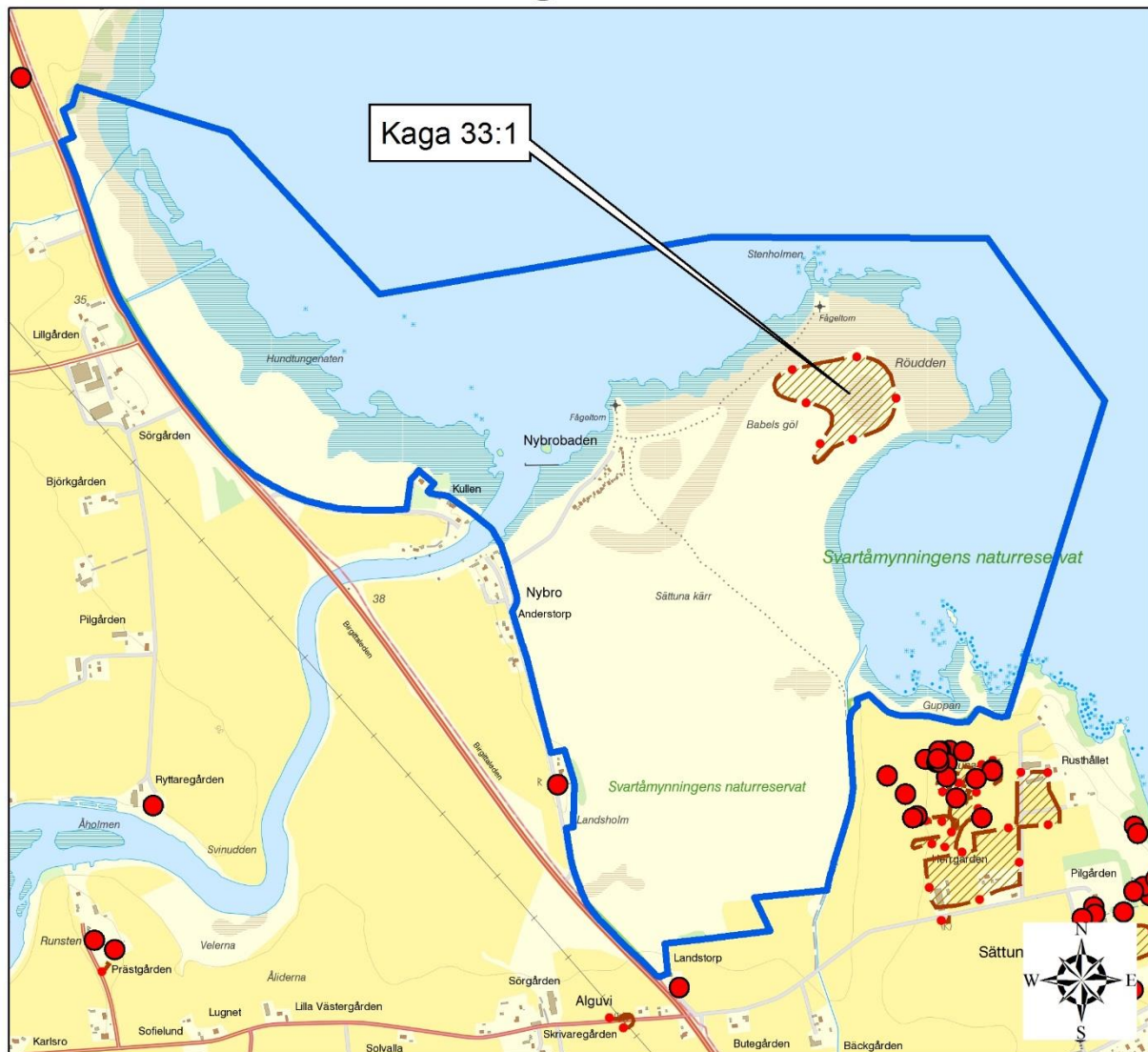
©Naturvårdsverket och ©Lantmäteriet Geodatasamverkan

0 0,25 0,5 1
Kilometer

 Natura 2000-området
 Svartåmynningens naturreservat

Natura 2000-området ligger helt inom naturreservatet Svartåmynningen.

Forn- och kulturlämningar

©Naturvårdsverket och ©Lantmäteriet Geodatasamverkan

0 0,25 0,5 1
Kilometer

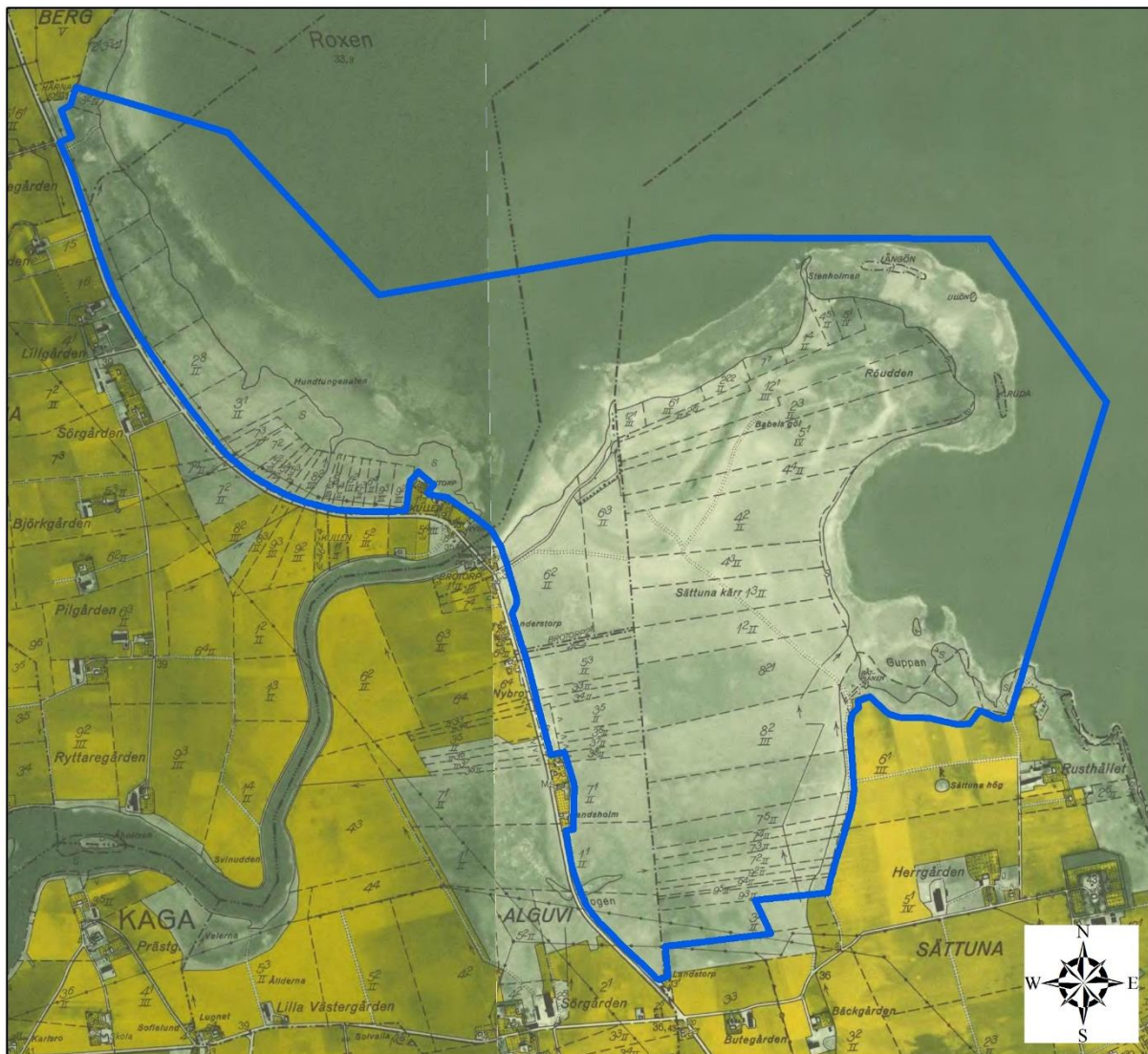
- Natura 2000-området
- RAÄ Fornlämningar (FMIS) punkt
- RAÄ Fornlämningar (FMIS) yta

Kända forn- och kulturlämningar i området.

© Bakgrundskartor Lantmäteriet, dnr 106-2004/188

Ekonomisk karta från 30- och 40-talet

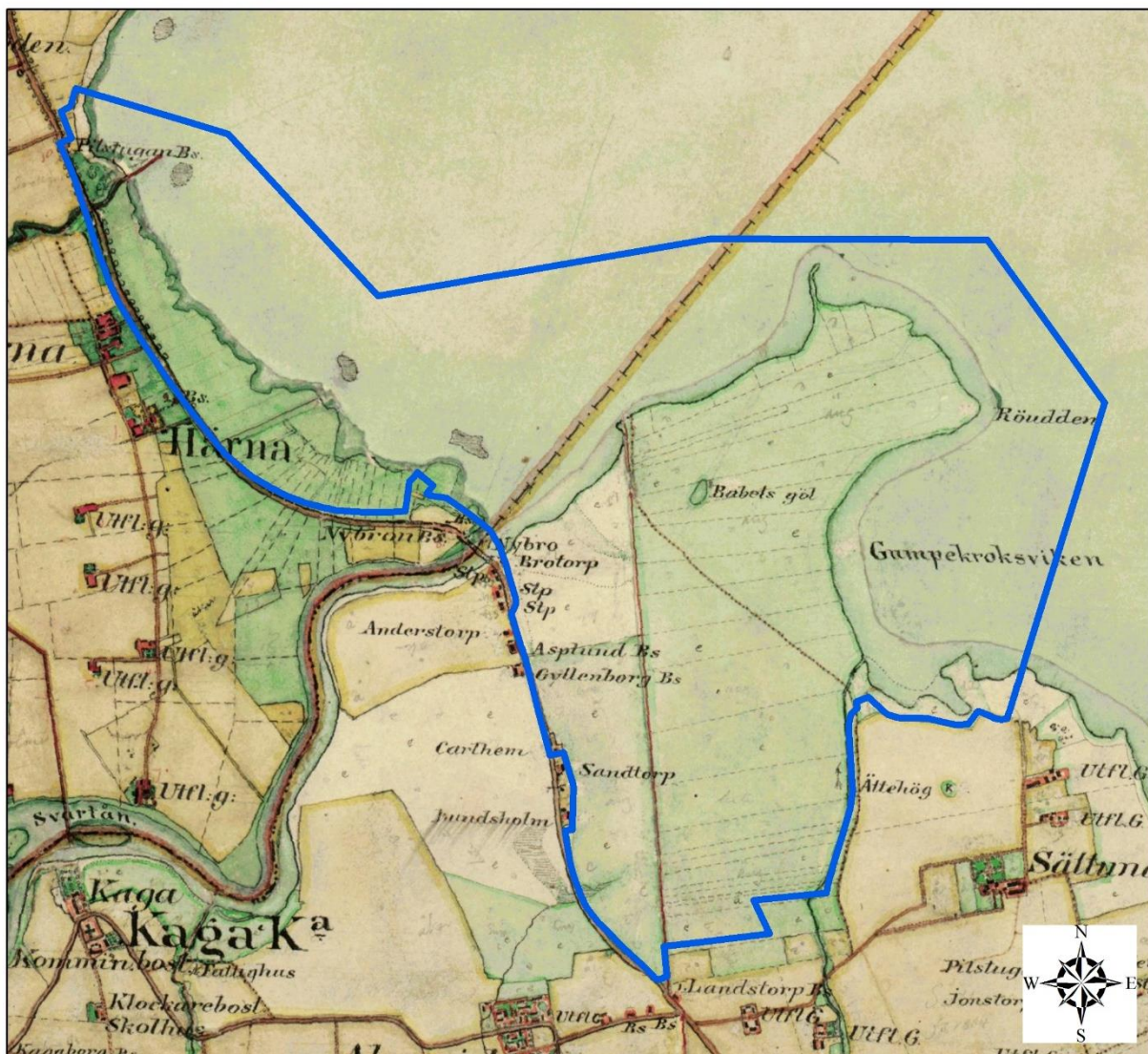

©Naturvårdsverket och ©Lantmäteriet Geodatasamverkan
0 0,25 0,5 1
Kilometer

 Natura 2000-området

Den ekonomiska kartan från 30- och 40-talet visar att området varit öppet och mer eller mindre fuktigt under en lång tid.

Häradskarta

©Naturvårdsverket och ©Lantmäteriet Geodatasamverkan

0 0,25 0,5 1
Kilometer

 Natura 2000-området

Häradskartan, från slutet av 1800-talet, visar att området varit hävdas strandäng under en lång tid.

Gul mark är åker, grön är slåtteräng, vit är utmark (skog och hagmark) och blågrön är vatten. Små stjärnor visar var marken är barrträdsklädd och små ringar var den är lövträdsklädd.